

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1939 kl. 3 e. m.

*Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1939/40
av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel,
innefattande anslagen till försvarsdepartementet.*

(1:a avd.)

A. FÖRSVARSDEPARTEMENTET.

1:o **Försvarsdepartementet: Avlöningar.** I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1939, föreslagit riksdagen (punkt 1, sid. 7—9) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för försvarsdepartementet;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarsdepartementet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till Försvarsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 356,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 313,000 kronor.

Departementschefens förslag innebär att anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjes så, att därifrån kan utgå avlöning till ytterligare ett kontorsbiträde, avsett för i huvudsak kommandexpeditionerna. I övrigt hava beträffande detta anslag icke föreslagits andra förändringar än sådana, som föranledas av de nya avlöningsprinciperna.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för försvarsdepartementet:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
<i>Kansliavdelningen.</i>		
1 statssekreterare		C 10
1 expeditionschef		C 8
4 kansliråd		A 30
2 förste kanslisekreterare		A 26
4 andre kanslisekreterare		A 21
1 kansliskrivare		A 11
2 kanslibiträden		A 7
1 förste expeditionsvakt		A 7
2 expeditionsvakter		A 5
3 kontorsbiträden		A 4
<i>Kommandoexpeditionerna.</i>		
1 chef för lantförsvarets kommandoexpedition		C 8
1 chef för sjöförsvarets kommandoexpedition		C 8
2 expeditionsvakter		A 5

Tjänstemän å övergångsstat.

1 förste kanslisekreterare	A 26
1 förste expeditionsvakt	A 7;

b) godkänna följande avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor 24,000: —
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	» 209,700: —
3. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 11,200: —
<i>Anm.</i> Så länge den å övergångsstat uppförde förste expeditionsvakten uppehåller tjänst som expeditionsvakt å lantförsvarets kommandoexpedition, utgår till denne från anslagsposten under punkt 2 ett mot avlöning till en expeditionsvakt i lönegraden A 5 svarande belopp.	
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 52,620: —
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar	
m. m.	kronor 36,200: —
b. Avlöningsförhöjningar m. m. <i>förslagsvis</i> » 6,500: —	» 42,700: —
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 15,780: —

Summa förslagsanslag kronor 356,000: —;

c) till *Försvarsdepartementet*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 356,000 kronor.

2:o) **Försvarsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 9) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 73,000 kronor.

B. FÖRSVARSTABEN.

3:o) **Försvarsstaben: Avlöningar.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 3) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

4:o) **Försvarsstaben: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, sid. 10—12) att till Försvarsstaben: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 106,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 112,300 kronor.

Departementschefens förslag innebär i huvudsak, att de två nu i omkostnadsanslaget ingående anslagsposterna »Underhåll och drift av motorfordon» samt »Resestipendier åt officerare vid försvarsstaben» uppföras såsom särskilda reservationsanslag å riksstaten.

Vad departementschefen under förevarande punkt föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 106,000 kronor.

5:o) **Försvarsstaben: Underhåll och drift av motorfordon.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 12), som innebär, att den nu i försvarsstabens omkostnadsanslag ingående anslagsposten till underhåll och drift av motorfordon skulle med enahanda belopp överföras till ett särskilt riksstatsanslag av reservationsanslags natur, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Underhåll och drift av motorfordon* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,000 kronor.

6:o) **Försvarsstaben: Resestipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 13), som innebär, att den nu i försvarsstabens omkostnadsanslag ingående anslagsposten till Resestipendier åt officerare vid försvarsstaben skulle med enahanda belopp överföras till ett särskilt riksstatsanslag av reservationsanslags natur, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Resestipendier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

7:o) **Försvarsstaben: Vissa arbeten å mobiliseringsverket. Försvarsstaben: Fältövningar.** På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar (punkterna 7 och 8, sid. 13) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats för här ifrågavarande ändamål samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *Försvarsstaben: Vissa arbeten å mobiliseringsverket* ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

b) till *Försvarsstaben: Fältövningar* ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

8:o) **Försvarsstaben: Materiel för fotografiska centrallaboratoriet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 14) och med förmälan, att anslag icke tidigare anvisats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Materiel för fotografiska centrallaboratoriet* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 18,300 kronor.

9:o) **Försvarsstaben: Signalförbindelser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 14) och med förmälan, att anslag icke tidigare anvisats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Signalförbindelser* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 20,000 kronor.

10:o) **Försvarsstaben: Radioanstalt.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 11, sid. 14 och 15) och med förmälan, att anslag icke tidigare anvisats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Radioanstalt* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

C. RIKSKOMMISSIONEN FÖR EKONOMISK FÖRSVARBEREDSKAP.

11:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, sid. 16—19) att
dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för personalen vid rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap;
dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för rikskom-

missionen för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 78,500 kronor.

Uti två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 123) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 189) har hemställts,

att riksdagen måtte besluta antaga följande stat för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap:

Avlöningar, förslagsanslag

A. Tjänstemän å ordinarie stat:

B. Personal med arvoden:

1 ordförande och verkställande ledamot kronor 30,000:—

att riksdagen måtte under fjärde huvudtiteln, punkt 14, till rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande, höja det av Kungl. Maj:t för budgetåret 1939/40 föreslagna reservationsanslaget med 40,000 kronor till 220,000 kronor;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära en skyndsamt utredning angående en omorganisation av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap i syfte att effektivisera kommissionens arbete, och att förslag härom framläggas för årets riksdag, samt

att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande möjligheterna att utvidga den på olika områden pågående forsknings- och försöksverksamheten i syfte att densamma skulle omfatta jämväl för vår ekonomiska försvarsberedskap betydelsefulla frågor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 123.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 69,000 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att utbyte sker av en för närvarande med ett arvode av 9,000 kronor avlönad befattning vid rikskommissionens industriavdelning mot en extra ordinarie sekreterartjänst i 26:e lönegraden.

Vidare har föreslagits, att den för närvarande å avlöningsstaten upptagna anslagsposten å 10,000 kronor till ersättningar åt tillkallade sakkunniga avföres från avlöningsstaten och att i stället en häremot svarande utökad post uppföres under anslaget till den industriella försvarsberedskapens ordnande.

I övrigt hava i huvudsak icke ifrågasatts andra ändringar än sådana, som föranledas av de nya avlöningsbestämmelserna.

Vid sin granskning av rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskaps verksamhet har utskottet, som väl funnit det av kommissionen hittills ned-

Utskottet.

lagda arbetet vara förtjänt av erkännande, dock icke kunnat undgå finna, att åtskilligt betydelsefullt utrednings- och planlägningsarbete på kommissionens olika verksamhetsområden kvarstår ofullbordat. Den närmaste anledningen härtill synes utskottet vara, att kommissionens nuvarande organisation icke lämnar tillräcklig möjlighet för kommissionen att med nödig snabbhet och effektivitet utföra och fullfölja de viktiga och omfattande uppgifter, som åligga den som centralorgan för den ekonomiska försvarsberedskapen. Särskilt mot bakgrunden av nuvarande utrikespolitiska läge göra sig bristerna i denna organisation starkt gällande.

Vid nu angivna förhållanden synas utskottet bärande skäl tala för att — i anslutning till det i föreliggande motioner gjorda yrkandet — utredning kommer till stånd rörande en omorganisation av rikskommissionen i syfte att därvid söka åstadkomma en snabbare takt av utrednings- och planlägningsarbetet inom kommissionen och en effektivisering av beredskapsåtgärderna på här ifrågavarande område.

I samband med den föreslagna utredningen torde jämväl till behandling böra upptagas frågan rörande möjligheterna att utvidga den på olika områden pågående forsknings- och försöksverksamheten.

I föreliggande motioner har yrkats, att det med befattningen som ordförande i rikskommissionen nu förenade arvudet å 5,000 kronor borde höjas till 30,000 kronor för att innehavaren av denna ansvarsfulla befattning därmed skulle kunna helt ägna sig åt kommissionens arbetsuppgifter. Utskottet finner dock för sin del frågan om kommissionens ledning vara av beskaffenhet att lämpligen böra prövas i samband med den föreslagna utredningen.

Den omorganisation i övrigt av rikskommissionen, som utskottet anser nödvändig, synes böra bli beroende på resultatet av utredningen. Denna utredning synes böra verkställas i så god tid, att förslag i ärendet kan föreläggas nästkommande års riksdag.

Utskottet har i förevarande sammanhang funnit sig böra behandla jämväl det under en efterföljande punkt upptagna reservationsanslaget till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande. Nämda anslag, som för närvarande utgår med 150,000 kronor, har av departementschefen ansetts böra för nästa budgetår uppföras med 180,000 kronor. I de föreliggande motionerna har emellertid — i överensstämmelse med rikskommissionens förslag — hemställts, att anslaget i fråga måtte höjas till 220,000 kronor. Då det måste anses vara av synnerlig vikt, att kommissionens arbeten särskilt under nuvarande kritiska förhållanden icke fördröjas av brist på erforderlig medelsanvisning, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att det av motionärerna föreslagna anslagsbeloppet beviljas. Utskottet kommer att göra hemställan härom under anslaget till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande.

Under återopande av det anförda får utskottet under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må

I. med anledning av motionerna I: 123 och II: 189 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utred-

ning rörande omorganisation av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap.

II. a) fastställa följande personalförteckning för personalen vid rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 kanslichef	B 2
1 avdelningschef	B 1
1 sekreterare	A 26
1 aktuarie	A 21
1 kanslibiträde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20.

1 sekreterare Eo 26;

b) godkänna följande avlöningsstat för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tillsvi vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	55,500:—
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,130:—
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 8,950:—		
b. Avlöningsförhöjningar, m. m., <i>förslagsvis</i>	»	950:—
	»	9,900:—
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3,970:—
5. Sammanträdesarvoden till kommissionens ledamöter, <i>förslagsvis</i>	»	2,000:—
Summa förslagsanslag kronor		78,500:—;

c) till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 78,500 kronor.

12:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13, sid. 19—21) att till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 22,200 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 6,000 kronor, fördelat på följande sätt:

Reseersättningar	kronor 1,500:—
Bränsle och lyse, förslagsvis	» 1,000:—
Övriga expenser	» 3,500:—
	<hr/>
	Summa kronor 6,000:—

Departementschefen har föreslagit, att anslagsposten till reseersättningar begränsas till att avse allenast kommissionens ledamöters resor, vilket innebär, att övriga resor skola bekostas från det föreslagna anslaget till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande. Posten i fråga har beräknats till 1,200 kronor. Departementschefen har vidare föreslagit, att utgifterna för bränsle och lyse sammanföras med övriga expensutgifter till en gemensam anslagspost för expenser. Slutligen har föreslagits, att de expensutgifter, som hittills utgått från industrianslaget, böra överföras till att utgå från omkostnadsanslaget. Den gemensamma anslagsposten till expenser har beräknats till 21,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot den verkställda beräkningen av förevarande anslag eller mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 22,200 kronor.

13:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, sid. 21—25) att till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 180,000 kronor.

I enlighet med vad 1936 års försvarsbeslut därutinnan innehåller finnes å riksstaten för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag å 150,000 kronor till den industriella försvarsberedskapens ordnande.

Genom beslut den 27 maj 1938 har Kungl. Maj:t fastställt en plan för dispositionen av berörda anslagsmedel med rätt dock för rikskommissionen att vidtaga vissa mindre jämkningar i planen. Anslagsmedlen skola enligt planen disponeras på följande sätt:

1. Avlöningar till teknisk personal samt personal för organisatorisk verksamhet	kronor 115,000:—
2. Forsknings- och försöksverksamhet	» 5,000:—
3. Avlöningar för den uppskovsbeviljande verksamheten... ..	» 10,000:—
4. Resor och expenser samt oförutsedda utgifter	» 20,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 150,000:—

I avseende å ifrågavarande anslags beräkning för nästkommande budgetår har departementschefen erinrat därom, att på sätt förut föreslagits, den nu å avlöningsstaten upptagna anslagsposten å 10,000 kronor till »ersättning åt tillkallade sakkunniga» skulle överflyttas till detta anslag, som i samband därmed skulle erhålla den nya benämningen »den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande». Vidare har förut ifrågasatts dels att en befattning å industriavdelningen, som nu avlönas med 9,000 kronor från förevarande anslag, skulle uppföras å och avlönas från kommissionens avlöningsstat, dels att ett belopp om 14,000 kronor för expenser skulle överföras från förevarande anslag till kommissionens omkostnadsanslag.

Därest icke några nya omständigheter tillkomme, skulle sålunda medelsbehövet under anslaget för nästa budgetår kunna beräknas till 137,000 kronor.

Departementschefen har meddelat, att rikskommissionen i skrivelse den 15 september 1938 hemställt, att ifrågavarande anslag måtte avsevärt höjas och upptagas med 220,000 kronor enligt i stort sett följande disposition:

för avlöningar till teknisk personal m. m. å industriavdelningen	kronor 145,000: —
» forsknings- och försöksverksamhet	» 25,000: —
» avlöningar för den uppskottsbeviljande verksamheten	» 10,000: —
» avlöningar och arvoden för diverse arbeten å allmänna avdelningen	» 30,000: —
» reseersättningar och oförutsedda utgifter	» 10,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 220,000: —

Efter att hava redogjort för innehållet i rikskommissionens berörda skrivelse har departementschefen anfört följande:

För min del finner jag det vara genom den av kommissionen förebragta utredningen ådagalagt, att det i försvarsbeslutet beräknade anslaget för den industriella försvarsberedskapens ordnande på grund av det alltmåra vidgade området för rikskommissionens verksamhet kommit att bliva alltför knäppt. Jag är fördenskull beredd att föreslå en rätt betydande utökning av anslagsbeloppet i fråga. Så långt som till det av kommissionen föreslagna beloppet, 220,000 kronor — innebärande en reell höjning med öfver 60 procent — anser jag mig emellertid icke kunna gå. Såsom ett lämpligt och skäligt belopp för anslaget i fråga vill jag föreslå 180,000 kronor, vilket belopp i förhållande till vad som utgår under innevarande budgetår innebär en ökning med cirka 32 procent. En plan för anslagets användning torde liksom hittills böra underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkt 11:o) anfört hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

D. LANTFÖRSVARET.

Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

14:o) **Avlöning till personal vid arméförvaltningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, sid. 26—30) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för den civila personalen vid arméförvaltningen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till avlöning till personal vid arméförvaltningen för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 780,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 638,200 kronor.

Departementschefen, som funnit behov föreligga av utökning av den för fortifikationsstyrelsens civilbyrå avsedda ordinarie personalen, har föreslagit, att å personalförteckningen upptages ytterligare en notarie i lönegraden A 21. Vidare har föreslagits, att under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar uppföres ett arvode av 600 kronor för en vid tygdepartementets första materielbyrås tabelldetalj tjänstgörande underofficer på aktiv stat. Slutligen har föreslagits, att under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal avlöning beräknas för ytterligare en amanuens och ett extra ordinarie kontorsbiträde ävensom för en extra ordinarie expeditionsvakt. I övrigt hava beträffande förevarande anslag icke föreslagits andra ändringar än sådana, som betingas av de nya avlöningsprinciperna.

Utskottet.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka departementschefens förslag om utökning av arméförvaltningens ordinarie personal med ytterligare en befattningshavare i lönegraden A 21, ävensom att medel anvisas för anställande av ytterligare en amanuens, ett extra ordinarie kontorsbiträde och en extra ordinarie expeditionsvakt. Då departementschefens förslag jämväl i övrigt tillstyrkes, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för den civila personalen vid arméförvaltningen:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generalkrigskommissarie		B 3
4 krigsråd		A 30
1 ombudsman		A 26
1 sekreterare		A 26
2 revisionskommissarier		A 26

2 sekreterare	A 24
1 pensionskamrerare	A 24
1 sekreterare och kamrerare	A 24
2 kamrerare	A 24
5 notarier	A 21
10 revisorer	A 21
2 bokhållare	A 21
1 kassör	A 15
1 kansliskrivare	A 11
8 kanslibitråden	A 7
1 förste expeditionsvakt	A 7
8 expeditionsvakter	A 5
16 kontorsbitråden	A 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 bokhållare	A 21
1 notarie	A 21
1 registrator	A 21
3 kansliskrivare	A 11
1 kanslibitråde	A 7;

b) godkänna följande avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 456,900: —
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 45,300: —
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 145,436: —
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar	
m. m.	kronor 79,500: —
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 16,700: —
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	» 873: —
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 35,291: —
<u>Summa förslagsanslag kronor 780,000: —;</u>	

c) till *avlöning till personal vid arméförvaltningen* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 780,000 kronor.

15:o) **Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till ifrågavarande ändamål (punkterna 16 och 17) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden, vilket härmed anmäles.

16:o) **Inkvarteringsbesvärets upphörande.** I proposition nr 12 har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 december 1938, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid berörda statsrådsprotokoll fogat förslag till förordning om upphävande av inkvarteringsordningen för städerna utom Stockholm den 22 februari 1841 (nr 3 sid. 1) och inkvarteringsordningen för Stockholms stad den 28 februari 1856 (nr 13 sid. 1),

dels ock besluta, att de normalbelopp, vilka tagas till utgångspunkt vid tolagsersättningens bestämmande för Stockholm och Göteborg, skola från och med budgetåret 1939/40 minskas för Stockholms vidkommande med 77,200 kronor och för Göteborgs vidkommande med 2,000 kronor.

T. f. departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att av ålder vissa skyldigheter ålegat borgare i städerna och fastighetsägare å landet med avseende å inkvartering av krigsmaktens personal. Man har därvid gjort skillnad mellan ständig och tillfällig inkvartering. Ständig inkvartering har inneburit en ordinarie beställningshavare tillkommande förmån av bostad å hans ordinarie tjänstgöringsort, under det att tillfällig inkvartering inneburit motsvarande förmån å annan ort under marscher och tillfälliga kommenderingar. Bestämmelser om såväl ständig som tillfällig inkvartering hava meddelats i inkvarteringsordningen för städerna utom Stockholm den 22 februari 1841 (nr 3 sid. 1) och inkvarteringsordningen för Stockholms stad den 28 februari 1856 (nr 13 sid. 1). Stadganden om tillfällig inkvartering återfinnas därjämte i förordningen den 6 september 1842 (nr 32 sid. 1) om truppers och persedlars fortskaffande (den s. k. tågordningen). Dessa författningar äro alltjämt formellt gällande. Anledningen till att dessa i hög grad föråldrade författningar icke upphävts torde, framhåller t. f. departementschefen, vara att söka däri, att de reglerat vissa ekonomiska rättsförhållanden mellan stat och kommun, vilkas avvecklande visat sig medföra svårigheter. Dessa rättsförhållanden hava väl numera flerstädes helt förlorat sin betydelse. Dock fullgöra alltjämt städerna Stockholm och Göteborg dem åliggande skyldighet att utgiva kontanta inkvarteringsbidrag för personalen vid vissa truppförband. För befattningshavare, som äger uppbära dylikt bidrag, göres motsvarande avdrag å lönen, varför bidraget i realiteten kommer staten tillgodo. Då nu fråga uppkommit om ändrad förläggning för de i Stockholm stationerade regementena, ansåg sig chefen för försvarsdepartementet böra upptaga frågan om Stockholms stads inkvarteringskyldighet samt föranstalta om utredning av därmed sammanhängande rättsförhållanden ävensom beträffande frågan om inkvarteringsordningarnas och tågordningens upphävande. Nämnda utredning har

verkställt inom försvarsdepartementet, och dess resultat har sammanfattats i en den 21 april 1938 dagtecknad promemoria med förslag till inkvarteringsbesvärets upphörande och upphävande av därmed sammanhängande äldre författningar.

Efter att hava redogjort för de i berörda promemoria framställda förslagen ävensom myndigheternas däröver avgivna utlåtanden har t. f. departementschefen för egen del i ärendet anfört följande.

Skyldigheten för vissa städer att bekosta den ständiga inkvarteringen erhöi genom 1841 och 1856 års inkvarteringsordningar karaktären av ett åliggande för kommunerna att utgiva hyres- och servisersättning till personal vid vissa truppförband. Efter 1921 års löneroglering för officerare och underofficerare fullgöres denna skyldighet, i den mån den alltjämt tillämpas, på det sätt, att ersättningarna inbetalas till kronan, som till de ersättningsberättigade utbetalar dem enligt löneroglementet tillkommande löneförmåner oavkortade.

Den tillfälliga inkvarteringen, grundad på inkvarteringsordningarna och reglerad jämväl i 1842 års s. k. tågordning, innebar skyldighet för kommunerna att tillhandahålla kvarter m. m. åt militär personal under marscher och tillfälliga kommanderingar utom förläggningssorten. Vid tillkomsten av lagen den 31 mars 1938 (nr 88) om skyldighet i vissa fall att i fredstid tillhandahålla förnödenheter m. m. för krigsmaktens behov hava statsmakterna, såsom i förenämnda promemoria framhållits, icke räknat med beståndet av någon inkvarteringsrätt utan medgivit rätt till full ersättning för kvarter, som tagits i anspråk. Såsom vidare i promemorian uppgivits, torde ock sedan lång tid tillbaka praxis hava varit, att den som i fredstid tillfälligt upplåter kvarter till militär personal, erhåller full gottgörelse härför. Det i stadsfullmäktiges i Göteborg yttrande omnämnda förhållandet, att Bohusläns regemente även under senare år påkallat och erhållit fri tillfällig inkvartering, är mig veterligt det enda undantaget från denna praxis. Skyldigheten att tillhandahålla kvarter under krigsförhållanden regleras som bekant numera genom rekvisitionsförfattningarna.

Det förefaller uppenbart, att såväl den ständiga som den tillfälliga inkvarteringen numera äro att betrakta som kvarlevor från äldre tiders förhållanden och i våra dagar icke hava någon uppgift att fylla. Inkvarteringsinstitutet har också länge varit stätt på avskrivning, vilket framgår bland annat därav, att det numera äger bestånd endast i Stockholm och Göteborg. Anledningen till att det icke tidigare helt avskaffats torde enbart vara att söka i det samband, som föreligger mellan inkvarteringsskyldigheten och den del av tolagsersättningen, vilken motsvarar den s. k. inkvarteringstolagen. Denna har ursprungligen tillerkänts städerna såsom vederlag för inkvarteringsskyldigheten. Då emellertid i Stockholm detta vederlag jämte vissa andra staden tillkommande förmåner icke motsvarade inkvarteringskostnaden, tillkom år 1856 det alltjämt å riksstaten kvarstående slaget till staden å 21,450 kronor såsom en utfyllnad i gottgörelsen för inkvarteringen. Från statens sida har vid olika tillfällen gjorts gällande, att med hänsyn till sambandet mellan tolagen och inkvarteringsskyldigheten, denna skyldighet icke borde upphöra med mindre tolagsersättningen i motsvarande mån minskades. Stockholms stad har emellertid tidigare motsatt sig en uppgörelse på denna grundval.

Då nu fråga uppkommit om förflyttning av de i Stockholm garnisonerade truppförbanden till Järvafältet, torde spörsmålet om inkvarteringsinstitutets bestånd böra upptagas till förnyad prövning. Det synes nämligen obilligt,

om staten i anledning av truppförbandens förflyttning skulle gå miste om inkvarteringsersättningen utan att härför erhålla gottgörelse, och detta så mycket mera som staden i följd av den ökade tulluppbörden uppbär tolagsersättning av staten med belopp, som mångdubbelt överstiger den däremot svarande inkvarteringskostnaden.

Nu föreliggande förslag innebär dels att inkvarteringsordningarna upphävas från och med den 1 juli 1939, varmed städernas inkvarteringssskyldighet upphör, och dels att tolagsersättningen till Stockholm och Göteborg från och med nästa budgetår minskas med belopp, motsvarande medeltalet av de av respektive städer under tioårsperioden 1928—1937 erlagda inkvarterings- och servisbidragen, beträffande Stockholm dock med avdrag av ett belopp, motsvarande nyssnämnda, å riksstaten uppförda anslag å 21,450 kronor. Den sålunda beräknade minskningen i tolagsersättningen utgör i avrundade belopp för Stockholm 77,200 kronor och för Göteborg 2,000 kronor. En följd av förslaget genomförande kommer att bli, att nyssnämnda anslag kan utgå ur riksstaten.

Ifrågavarande förslag har godtagits av de båda därav berörda städerna. För egen del finner jag mig likaledes böra biträda förslaget. Såsom generaltullstyrelsen förutsatt, torde de föreslagna avdragen från tolagsersättningen böra ske från de normalbelopp, vilka tagits till utgångspunkt vid tolagsersättningens bestämmande, d. v. s. för Stockholm 335,300 kronor och för Göteborg 303,600 kronor. Frågan i vad mån lantförsvarets vederbörliga anslag böra kompenseras för den inkomstminskning, varav de i följd av förslaget genomförande drabbas, lärer få prövas i samband med framläggandet av statsverkspropositionen för nästa budgetår.

Sedan riksdagen fattat ståndpunkt till de föreliggande förslagen, är det min avsikt att för Kungl. Maj:t framlägga förslag om upphävande jämväl av 1842 års tågordning.

Utskottet.

Såsom t. f. departementschefen framhållit, är inkvarteringsinstitutet i hög grad föråldrat och torde numera icke längre hava någon uppgift att fylla. Vid sådant förhållande synas skäl tala för att detsamma helt avskaffas, varför utskottet tillstyrker det i föreliggande proposition framlagda förslaget i sådant avseende. En följd av förslaget genomförande skulle bliva, att det hittills å riksstaten upptagna anslaget till inkvarteringsordningen i Stockholm icke längre erfordras.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) antaga vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 december 1938 fogat förslag till *förordning om upphävande av inkvarteringsordningen för städerna utom Stockholm den 22 februari 1841 (nr 3 sid. 1) och inkvarteringsordningen för Stockholms stad den 28 februari 1856 (nr 13 sid. 1)*,

b) besluta, att de normalbelopp, vilka tagas till utgångspunkt vid tolagsersättningens bestämmande för Stockholm och Göteborg, skola från och med budgetåret 1939/40 minskas för Stockholms vidkommande med 77,200 kronor och för Göteborgs vidkommande med 2,000 kronor.

17:o) **Rekryteringskostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19, sid. 31—33) att till rekryteringskostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Särskilda utskottet vid 1936 års riksdag har i sitt utlåtande nr 1 beräknat ifrågavarande anslag för budgetåret 1939/40 till 100,000 kronor. Med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer har medelsanvisningen för samma budgetår av departementschefen beräknats till 60,000 kronor.

Departementschefen har i detta sammanhang berört en av chefen för marinen i skrivelse den 13 januari 1938 gjord framställning om höjning av det s. k. värvararvodet. Värvararvode skall enligt staterna för nu ifrågavarande anslag samt motsvarande anslag vid marinen och flygvapnet utgå till rekryteringsombud, som förordnats av vederbörande chef, med högst 20 kronor för varje förmedlad anställning. Arvodet sänktes från och med den 1 juli 1934 från 30 till 20 kronor. Chefen för marinen har nu anhållit, att arvodet ånyo måtte höjas till 30 kronor.

Med hänsyn till angelägenheten att sörja för bästa möjliga rekryteringsresultat har departementschefen ansett, att det vore av värde om Kungl. Maj:t i fråga om sådana rekryteringsenheter, där för åstadkommande av tillfredsställande rekrytering särskilda åtgärder vore påkallade, finge besluta om värvararvodets höjande utöver det nu bestämda beloppet, 20 kronor. Därest riksdagen icke hade något att däremot erinra, komme departementschefen därför senare att framlägga förslag i sådan riktning.

Departementschefen har hemställt om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i fråga om sådana rekryteringsenheter, där för åstadkommande av tillfredsställande rekrytering särskilda åtgärder vore påkallade, få besluta om värvararvodets höjande utöver det nu bestämda beloppet, 20 kronor. Utskottet vill med anledning härav erinra därom, att riksdagens revisorer i sin 1935 angivna berättelse påtalade det nuvarande systemet med rekrytering av manskap genom rekryteringsombud. I sitt över sagda berättelse avgivna av riksdagen godkända utlåtande nr 141 uttalade statsutskottet, att utskottet i likhet med revisorerna vore av den uppfattningen, att formerna för rekryteringen borde omläggas, så att i nära samarbete med befintliga organ för arbetsförmedlingen en rationellare och mera tillfredsställande ordning härutinnan komme till stånd. Ehuru utskottet alltjämt vidhåller denna sin uppfattning finner sig utskottet med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört icke böra motsätta sig det nu föreliggande förslaget men förutsätter därvid, att ett dylikt bemyndigande för Kungl. Maj:t begagnas med största varsamhet.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot den verkställda beräkningen av förevarande anslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *rekryteringskostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Utskottet.

18:o) **Avskedspremier m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20, sid. 33—39) att till avskedspremier m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 175,000 kronor.

Departementschefen har till en början redogjort för verkställd utredning rörande vissa ändringar i fråga om gällande bestämmelser om avskedspremier.

Bestämmelser om avskedspremier, vilka vid sjöförsvaret och flygvapnet bestridas av förslagsanslagen till rekryteringskostnader, äro meddelade i vederbörliga stater. Avskedspremier utgå till fast anställt underbefäl av manskapet, som efter minst sex års väl vitsordad tjänstgöring avgår från beställning på stat utan att erhålla anställning vid samma eller annan avdelning av krigsmakten eller civilanställning i statens tjänst. Utbetalning av premie må icke äga rum innan dels vederbörande utbetalande myndighet förvissat sig om att återanställning vid samma truppförband (respektive sjömanskåren, kustartilleriet, flygvapnet) icke ägt rum, dels ock den ur tjänst avgångne avgivit skriftlig försäkran, att han icke sökt eller vunnit anställning vid annan del av krigsmakten, ej heller erhållit civilanställning i statens tjänst eller sökt ledigförklarad dylik anställning.

För erhållande av avskedspremie, som är av två slag, lägre avskedspremie och högre avskedspremie, erfordras såsom allmän regel minst 6 års och för det högre beloppet minst 9 års tjänstgöring. Vid marinen gäller dock denna regel endast för kontraktsanställt manskap. För karlskrivet manskap — d. v. s. förutvarande skeppsgossar — erfordras för erhållande av den lägre premien i allmänhet 2 års förnyad eller förlängd anställning utöver skeppsgosseutbildningen (cirka 2½ år) och den därpå följande obligatoriska anställningen under 6 år i sjömanskåren.

Departementschefen har funnit sig böra tillstyrka framställda förslag av innehåll, att avskedspremie bör utgå även för det fall, att vederbörande vunnit eller sökt civilanställning i statens tjänst. I fråga om tjänstetid för tilldelande av avskedspremie som närmast syntes vara att betrakta som en avlöningsform, har departementschefen föreslagit, att därvid de i 3 § 1—3 mom. och 5 mom. andra stycket manskapsavlöningsreglementet meddelade bestämmelserna böra äga motsvarande tillämpning vid beräkning av tjänstetid för erhållande av avskedspremie. Därjämte syntes departementschefen böra allmänt stadgas — i överensstämmelse med vad som redan gäller för armén — att i fall av tjänstgöring vid olika delar av krigsmakten premiens storlek skall beräknas som om hela tjänstgöringen ägt rum där, varest vederbörande längsta tiden varit anställd. Departementschefen har vidare funnit sig böra föreslå, att karlskrivet manskap må komma i åtnjutande av premie efter samma grunder som kontraktsanställt manskap.

Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, komme departementschefen att sedermera vid behandlingen av frågor om fastställande av stater för de anslag, från vilka avskedspremierna utgå, framlägga förslag om bestämmelser för avskedspremiers åtnjutande i överensstämmelse med vad sålunda föreslagits.

Vad därefter beträffar medelsberäkningen under förevarande anslag har anslaget, som nu utgår med 150,000 kronor, ansetts med hänsyn till belastningen å detsamma böra för nästa budgetår höjas till 175,000 kronor.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att bestämmelserna om avskedspremier ändras i huvudsaklig överensstämmelse med departementschefens förslag.

Utskottet.

Den verkställda beräkningen av förevarande anslag tillstyrkes av utskottet. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *avskedspremier m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 175,000 kronor.

19:o) **Arméns reservstater.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, sid. 39—43) att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa stater för budgetåret 1939/40 för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat i överensstämmelse med vad i statsrådprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1939 anförts,

dels ock till arméns reservstater för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 950,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *N. Holmström m. fl.* (nr 128) och den andra inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist m. fl.* (nr 290), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att den f. d. reservstatspersonal, som tillträtt pension före den 1 juli 1936, måtte från och med den 1 juli 1939 i pensionshänseende likställas med 1936 års reservstatspensionärer så till vida, att den tillerkännes den pension, som ett återställande av den ursprungliga pensionsrelationen betingar, eller, därest detta yrkande icke kan bifallas,

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag om dylik pensionsförbättring förelägges 1940 års riksdag.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen I: 128.

Jämlikt 1936 års härordningsbeslut skall vid armén finnas en reservstat för officerare och underofficerare och en reservstat för fältläkarkåren. Vid fullt genomförd organisation skall den förstnämnda staten omfatta 1 generalmajor, 5 överstar, 81 majorer, 204 kompaniofficerare och 230 underofficerare samt den sistnämnda 2 fältläkare och 1 regementsläkare.

Departementschefen har föreslagit, att för nästa budgetår följande beställningar må tillkomma å reservstaten, nämligen 1 överste-, 5 majors-, 5 kompaniofficers- och 14 underofficersbeställningar, vilka samtliga borde till sättas först från och med den 1 oktober 1939. I enlighet härmed skulle alltså å dessa stater för nästkommande budgetår upptagas 1 generalmajors-, 4 överste-, 47 majors-, 53 kompaniofficers-, 80 underofficers-, 2 fältläkar- och 1 regementsläkarbeställningar.

Departementschefen har i överensstämmelse härmed beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 1,084,000 kronor, vilket belopp ansetts kunna nedsättas till 950,000 kronor, alldenstund en del beställningar till följd av brist på kompetenta sökande komma att stå obesatta åtminstone under en del av budgetåret.

Utskottet.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet erinra därom, att frågan om förbättring av pensionsvillkoren för viss f. d. reservstatspersonal var på grund av väckta motioner föremål för prövning vid 1938 års riksdag. I enlighet med en vid statsutskottets utlåtande i ärendet fogad reservation beslöt första kammaren att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av pensionsfrågan för redan pensionerad reservstatspersonal. Då emellertid andra kammaren avtog motionerna i fråga, förklarades sedermera i enlighet med av statsutskottet gjord anmälan, att frågan förfallit. Såsom i de nu föreliggande motionerna erinrats framhöll chefen för finansdepartementet vid ärendets behandling i första kammaren, att han hade för avsikt att låta verkställa utredning rörande förbättring av pensionsvillkoren för äldre pensionärer, å vilka senast fastställda pensionsbestämmelser icke vore gällande.

Under erinran om vad i detta ärende sålunda förekommit och då den ovan av departementschefen ifrågasatta utredningen numera igångsatts samt utskottet har anledning förutsätta, att den av motionärerna berörda frågan i samband därmed bliver föremål för prövning, finner utskottet de föreliggande motionerna icke böra för närvarande föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Mot Kungl. Maj:t förslag under denna punkt har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

I. att motionerna I: 128 och II: 290 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa stater för budgetåret 1939/40 för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat i överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1939 anförts;

b) till *arméns reservstater* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 950,000 kronor.

20:o) **Reservstat för furirer vid Gotlands trupper.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, sid. 43), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en minskning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *reservstat för furirer vid Gotlands trupper* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 6,000 kronor.

21:o) **Personal i arméns reserver och personal över stat.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 23, sid. 43—46) att till personal i arméns reserver och personal över stat för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,210,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 232, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden — med ändring av ovanberörda förslag — föreslagit riksdagen att för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1,330,000 kronor.

Särskilda utskottet vid 1936 års riksdag uppskattade medelsbehovet å förevarande anslag för budgetåret 1939/40 till 1,150,000 kronor. Med hänsyn till dels de föreslagna nya avlöningsbestämmelserna, dels ock det i ovanberörda proposition nr 232 framlagda förslaget har ifrågavarande anslagsbelopp ansetts böra höjas till 1,330,000 kronor.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslagsbeloppet, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *personal i arméns reserver och personal över stat* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,330,000 kronor.

22:o) **Rese- och traktamentspenningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, sid. 46) och under erinran, att anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 140,000 kronor, upptagits med samma belopp, som förutsatts i kostnadsberäkningarna för den nya härordningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rese- och traktamentspenningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

23:o) **Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, sid. 46—49), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en ökning med 7,000 kronor, beroende på vissa ändringar i hästanskaffningsförfarandet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

24:o) **Flyttningersättning.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 49) och under erinran, att anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 180,000 kronor, upptagits med samma belopp, som förutsatts i kostnadsberäkningarna för den nya härordningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *flyttningersättning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

25:o) **Resestipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, sid 50) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *resestipendier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

26:o) **De värnpliktigas avlöning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 28, sid. 50—54) att till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,400,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 232 — med ändring av ovannämnda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 4,175,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. B. Andersson m. fl.* (nr 37) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Andersson i Rasjön m. fl.* (nr 86), vari hemstälts, att riksdagen ville besluta,

a) att avlöningen till värnpliktige under landstörmsövning skall utgå med 3 kr. om dagen, samt att i följd därav förslagsanslaget till de värnpliktiges avlöning för budgetåret 1939/40 upptages till 3,690,000 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 3,400,000 kronor,

b) att Kungl. Maj:t bemyndigas vidtaga sådan ändring i gällande avlöningsreglementen, att löneavdrag vid ledighet för landstörmsövning höjes i proportion till den föreslagna höjningen av dagavlöningen;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *W. Egnell m. fl.* (nr 63) och den andra inom andra kammaren av herr *J. V. Pettersson i Norregård m. fl.* (nr 130), vari hemstälts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utredning, avseende förbättrad dagavlöning och utvidgad rätt till fria resor för de värnpliktiga;

dels en inom första kammaren av herr *J. Nilsson i Malmö* väckt motion (nr 64), vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående möjlighet för landstörmsmän att under tjänstgöring erhålla sådan ersättning, att deras anhöriga icke behöva sakna existensmöjligheter under omnämnda tid;

dels en inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckt motion (nr 126), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att dagavlöningen till de värnpliktiga oavsett tjänstgöringstidens längd måtte höjas till en krona per tjänstgöringsdag samt med anledning härav de i årets statsverksproposition

upptagna förslagsanslagen till de värnpliktigas dagavlöning måtte höjas med hänsyn därtill;

dels ock en inom andra kammaren av herr A. Olsson i Stockholm *m. fl.* väckt motion (nr 203), vari hemställts, att dagavlöningen för samtliga värnpliktiga ökas från nuvarande 50 öre per dag till 1 krona per dag.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 37, I: 63, I: 64, II: 126 och II: 203.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3,300,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att med anledning av den tillspetsning av den utrikespolitiska situationen i slutet av september 1938, bland annat, inkallelser av ersättningsreservister ägde rum. Vissa av kostnaderna härför komma att påverka anslagsbelastningen för budgetåret 1939/40, för vilket budgetår antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga tillhörande ersättningsreserven kommer av ovannämnda anledning att ökas med 36,000.

Antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår har av departementschefen i statsverkspropositionen uppskattats för värnpliktiga uttagna till linjetjänst till 4,831,712, för värnpliktiga tillhörande ersättningsreserven till (935,000 + 36,000 =) 971,000 samt för värnpliktiga tillhörande landstormen till 150,200. Det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar skulle följaktligen bliva (4,831,712 + 971,000 + 150,200 =) 5,952,912 eller, i runt tal, 5,950,000, därav 5,195,000 dagar upptagits med ett penningbidrag av 50 öre och återstoden, 755,000 dagar, med ett penningbidrag av 1 krona, vadan alltså för penningbidrag under nästkommande budgetår beräknats ett belopp av (5,195,000 × 0.50 + 755,000 × 1.00 =) 3,352,500 kronor eller, avrundat, 3,350,000 kronor.

För avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter har beräknats ett belopp av 50,000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1939/40 utgör således (3,350,000 + 50,000 =) 3,400,000 kronor.

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Vidkommande de i motionerna II: 126 och II: 203 väckta förslagen om höjning av de värnpliktigas dagavlöning vill utskottet erinra därom, att yrkanden i enahanda syfte avslagits senast av 1938 års riksdag. Då någon anledning för riksdagen att nu intaga en annan ståndpunkt i denna fråga icke torde föreligga, avstyrker utskottet de motionsvis gjorda yrkandena.

I motionerna I: 63 och II: 130 har, bland annat, föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utredning i fråga om utvidgad rätt till fria resor för de värnpliktiga. Utskottet har funnit skäl tala för att en förutsättningslös utredning i sådant avseende kommer till stånd och tillstyrker alltså motionerna i denna del.

Vad härefter beträffar de i motionerna I: 37 och II: 86 samt I: 64 gjorda yrkandena om beredande av ökad ersättning åt landstormsmän må erinras därom, att enligt numera gällande bestämmelser övningstiden för landstorms-

Utskottet.

män i allmänhet utgör 5 dagar och för landstormsbefäl 12 dagar. Under övningarna åtnjuta landstormsmännen i likhet med vad som tillkommer övriga värnpliktiga efter viss tids tjänstgöring dels ett penningbidrag av 1 krona om dagen, dels ock naturaförmåner i form av kläder och kost m. m.

Uppenbart är att i ett flertal fall landstormsmännen nödgas till följd av inkallelserna vidkännas ekonomiska uppoffringar och torde därvidlag ifrågasvara kontanta dagarsättning väl knappast utgöra tillfredsställande ersättning. Framhållas må nämligen att här är fråga om personer, vilka till skillnad från de värnpliktiga i stor utsträckning hava försörjningsskyldighet mot familj. Några åtgärder från statens sida hava icke heller vidtagits för att skydda vederbörande landstormsmän från ekonomisk förlust i anledning av övningarnas fullgörande i annan mån än att för statens befattningshavare gäller, att de under ifrågasvarande tid få behålla viss del av sin lön.

Det vill vid nu angivna förhållanden synas utskottet, som om skäl talade för att — i anslutning till vad i motionen I: 64 yrkats — utredning verkställdes för utrönande av möjligheterna att bereda landstormsmännen en ur ekonomisk synpunkt bättre ställning under dem åliggande obligatoriska repetitionsövningar. Utskottet finner sig alltså i enlighet med yrkandet i sistnämnda motion böra föreslå, att utredning i sådant syfte kommer till stånd. Av det anförda följer, att utskottet avstyrker det i motionerna I:37 och II: 86 gjorda förslaget om höjning av landstormsmännens avlöning med därav föranledd ändring i gällande avlöningsreglementen.

I de ovanberörda motionerna I: 63 och II: 130 har vidare hemställts om utredning avseende förbättrad dagavlöning till värnpliktiga i allmänhet. Utskottet finner lämpligt, att utredning i detta hänseende kommer till stånd i samband med att frågan rörande utvidgad rätt till fria resor för de värnpliktiga och ökad dagavlöning åt landstormsmän, på sätt utskottet ovan föreslagit, toges under omprövning.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen tillstyrker utskottet det äskade anslaget till de värnpliktigas avlöning.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) avslå motionerna I: 37 och II: 86 om höjning av avlöningen till värnpliktiga under landstormstjänstgöring samt därav föranledd ändring i gällande avlöningsreglementen;

b) avslå motionerna II: 126 och II: 203 om höjning av dagavlöningen till de värnpliktiga, i vad motionerna avse detta anslag;

c) till *de värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 4,175,000 kronor;

d) med bifall till motionen I: 64 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående frågan om ökad dagavlöning åt landstormsmän under dem åliggande obligatoriska landstormsövningar;

e) med bifall till motionerna I: 63 och II: 130, i vad de avse förbättrad dagavlöning till värnpliktiga i allmänhet, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i sådant hänseende;

f) med bifall till motionerna I: 63 och II: 130, i vad de avse fria resor för de värnpliktiga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning i fråga om utvidgad rätt till dylika resor.

27:o) **Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 29, sid. 54) att till understöd åt vissa värnpliktigas familjer för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 105,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 120,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckt motion (nr 127), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att andra stycket 1 § av Kungl. Maj:ts förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd) av den 12 juni 1931, nr 257, måtte utgå.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 100,000 kronor.

Den föreslagna ökningen är föranledd dels av belastningen å anslaget, dels ock av det i ovanberörda propositionen nr 232 framlagda förslaget.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet erinra därom, att frågan om revidering av gällande bestämmelser angående familjeunderstöd i vissa fall åt värnpliktig, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar, överlämnats till särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning. Då utskottet anser sig kunna förutsätta, att det i föreliggande motion berörda spørsmålet i samband därmed kommer under omprövning, finner sig utskottet böra avstyrka motionen.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det under förevarande punkt äskade anslagsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må

a) avslå motionen II: 127 angående ändring i förordningen om familjeunderstöd;

b) till *understöd åt vissa värnpliktigas familjer* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 120,000 kronor.

28:o) **Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 30, sid. 54 och 55) att till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågakvarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1,135,000 kronor.

Utskottet.

Med erinran, att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker den under förevarande punkt äskade medelsanvisningen, hemställa,

att riksdagen må till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,135,000 kronor.

Understöd m. m.

29:o) **Studiestipendier.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 55) och under erinran, att anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 100 kronor, upptagits med samma belopp, som förutsatts i kostnadsberäkningarna för den nya härordningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *studiestipendier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

30:o) **Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande. Vissa arbeten å mobiliseringsverket. Konservering av vissa samlingar i krigsarkivet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 32—34, sid. 56—58) och under erinran, att för här ifrågakvarande ändamål anvisats för innevarande budgetår samma anslagsbelopp, som nu begärts, samt med förmålan, att förstnämnda anslag av departementschefen ansetts böra med hänsyn till anslagets natur ändras från reservationsanslag till obetecknat anslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *understöd åt föreningar och till skrifers utgivande* ett anslag av 25,000 kronor;

b) till *vissa arbeten å mobiliseringsverket* ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

c) till *konservering av vissa samlingar i krigsarkivet* ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

31:o) **Frivilliga skytteväsendets befrämjande.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, sid. 58 och 59) att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 470,000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår är för det frivilliga skytteväsendets befrämjande uppfört ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår upptages med det belopp, vartill detsamma enligt 1936 års försvarsbeslut förutsatts skola efter hand höjas, eller 470,000 kronor. Departementschefen har vidare förordat, att anslaget i fråga med hänsyn till sin natur från och med nästa budgetår bör upptagas som obetecknat anslag.

Vad beträffar en av skytteförbundens överstyrelse gjord framställning om att av anslagsbeloppet måtte få beredas dyrtidstillägg jämväl under nästkommande budgetår åt den vid skytteförbundens överstyrelse anställda personalen med undantag av kassaförvaltaren har departementschefen erinrat därom, att från och med nästkommande budgetår systemet med dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst kommer att ersättas med ett lönesystem, enligt vilket dyrtidstilläggen i nuvarande mening bortfalla. Med hänsyn därtill har det synts departementschefen lämpligare och riktigare, att den personal, varom här är fråga, erhåller en bestämd lön för år, i huvudsak motsvarande vad som hittills utgått inklusive dyrtidstillägg. Departementschefen har därvid förutsatt, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att vid prövning av frågan om anslagets fördelning efter förslag av överstyrelsen fastställa dessa lönebelopp.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och ej har något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till det *frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 470,000 kronor.

Intendenturmateriel, reparation, förplägnad, undervisning, övningar m. m.

32:o) **Munderingsutrustning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 36, sid. 59—62) att till munderingsutrustning för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,620,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 6,300,000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till munderingsutrustning har för innevarande budgetår beräknats under två titlar, nämligen munderingsutrustning med 5,109,000 kronor och skidmateriel med 60,000 kronor eller, i avrundat tal, 5,170,000 kronor.

För budgetåret 1939/40 har medelsbehovet beräknats under samma titlar. I fråga om munderingsutrustning har departementschefen ansett en ökning av medelstillgången vara erforderlig och föreslagit, att medelsbehovet, som för innevarande budgetår beräknats efter en dagskostnad av 60 öre för man, för nästa budgetår beräknas efter 65 öre för man. Då antalet manskapstjänstgöringsdagar för budgetåret 1939/40 uppskattats till 8,555,000, skulle medelsbehovet under anslagstiteln beräknats till $(8,555,000 \times 0.65) = 5,560,750$ kro-

nor eller, i avrundat tal, 5,560,000 kronor. Under anslagstiteln skidmateriel har för nästa budgetår räknats med oförändrat belopp eller 60,000 kronor. I enlighet härmed har i statsverkspropositionen medelsbehovet under munderingsanslaget för nästkommande budgetår beräknats till (5,560,000 + 60,000 =) 5,620,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Med erinran, att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkning av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker den under förevarande punkt äskade medelsanvisningen, hemställa,

att riksdagen må till *munderingsutrustning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 6,300,000 kronor.

33:o) **Kasern- och förplägnadsutredning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 37, sid. 62—64) att till kasern- och förplägnadsutredning för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,066,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 1,170,000 kronor.

Medelsbehovet under förevarande anslag har för innevarande budgetår beräknats under två titlar, nämligen kasernutredning med 565,750 kronor och förplägnadsutredning med 446,000 kronor eller, i avrundat tal, 1,000,000 kronor.

För budgetåret 1939/40 har medelsbehovet beräknats under samma titlar och efter samma grunder. Anslagsposten till kasernutredning har beräknats till 567,750 kronor och anslagsposten till förplägnadsutredning till 448,200 kronor eller tillhopa 1,015,950 kronor. Under förevarande anslag har vidare beräknats 50,000 kronor för anskaffning av vissa inventarier för Östgöta luftvärnsregemente. Medelsbehovet under anslaget till kasern- och förplägnadsutredning skulle enligt beräkningarna i statsverkspropositionen alltså i sin helhet uppgå till (1,015,950 + 50,000 =) 1,065,950 kronor eller, i avrundat tal, 1,066,000 kronor. Departementschefen har i samband härmed föreslagit, att, därest det framdeles vid fastställande av stat för anslaget skulle av särskild orsak visa sig önskvärt att verkställa någon jämkning inbördes mellan de å de olika posterna beräknade beloppen, det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härutinnan.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning och under erinran, att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkning av den personella försvarsberedskapen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kasern- och förplägnadsutredning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,170,000 kronor.

34:o) **Engångskostnader för anskaffning av kaserninventarier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 38, sid. 65) att till engångskostnader för anskaffning av kaserninventarier för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Departementschefen har ansett en nyanskaffning av viss för manskapet erforderlig kasernutredning av behovet synnerligen påkallad och med anledning härav tillstyrkt en av arméförvaltningen gjord framställning om anvisande för ändamålet för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *engångskostnader för anskaffning av kaserninventarier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

35:o) **Inventarier för förläggningarna å Järvafältet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39, sid. 65 och 66) att till anskaffning av inventarier för förläggningarna å Järvafältet för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Då för ett slutligt ordnande av förläggningsförhållandena å Järvafältet jämväl erfordras, att de byggnader, som omändras eller nybyggas för ändamålet, förses med nödiga inventarier, har departementschefen föreslagit, att ett anslag av 60,000 kronor varder anvisat för sådan inventarieanskaffning.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till anskaffning av *inventarier för förläggningarna å Järvafältet* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

36:o) **Remontering.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 40, sid. 66--69) att till remontering för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 875,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 1,275,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr A. Heiding m. fl. (nr 197) och den andra inom andra kammaren av herrar O. Tornegård och T. V. Lundell (nr 288), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att för år 1939 skola inköpas ytterligare 40 stycken remonter och att härtill måtte anvisas ett belopp av 48,000 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr G. De Geer i Lesjöfors väckt motion (nr 39), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av hästhållningsreglementet, att officer under vissa förutsättningar äger rättighet att hålla

sig med egna tjänstehästar, alternativt att sådan ändring av reglementet genomföres, att officer medgives rätt att utan förlust för kronan återköpa tidigare inlöst häst;

dels ock en inom andra kammaren av herr *T. G. von Seth m. fl.* väckt motion (nr 56), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta

a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utfärda sådana reglerande bestämmelser rörande antalet inkallelseperioder för varje häst och dessa perioders sammanlagda längd per år, att fodervärdarnas ekonomiska fördel av och därmed också deras intresse för ackordhästsystemet icke kommer att minskas,

b) att öka arméns hästlejningsanslag med så stort belopp, att det nuvarande ackordhästsystemet icke försämras utan tvärtom, om möjligt, förbättras.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 197, II: 39 och II: 56.

I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget till remontering upptaget med 550,000 kronor. Anslaget har beräknats sålunda:

Inköp av 431 ridhästar à 1,200 kronor ...	kronor 517,200: —	
Inköp av 16 draghästar à 900 kronor ...	» 14,400: —	kronor 531,600: —
Övriga kostnader	» 69,770: —	
		<u>Summa kronor 601,370: —</u>

Denna summa har ansetts kunna minskas med 40,000 kronor, motsvarande beräknade inkomster för utrangerade stamhästar, till, i avrundat tal, 550,000 kronor.

På av arméförvaltningen anförda skäl har departementschefen ansett sig böra förorda, att medelsbehovet för de ändamål, för vilka medel hittills beräknats under anslaget till truppförbandens övningar, titel I »Hästlega», från och med nästkommande budgetår beräknas under förevarande anslag under en särskild anslagstitel, lämpligen benämnd titel II »Ackordhästar». Medelsbehovet för de ändamål, för vilka utgifterna för närvarande bestridas av remonteringsanslaget, torde böra beräknas under en anslagstitel benämnd titel I »Remonter samt stamhästar för dragbruk».

Beträffande titeln I »Remonter samt stamhästar för dragbruk» har departementschefen för nästa budgetår icke ifrågasatt någon ändring med avseende å de inköpspris, som för innevarande budgetår beräknats för rid- och draghästar. Medelinköpspriset för remonter har alltså för budgetåret 1939/40 beräknats till 1,200 kronor och medelinköpspriset för draghästar till 900 kronor.

Enligt 1936 års försvarsbeslut skall den årliga stamhästremonteringen omfatta 431 ridhästar och 16 draghästar.

Arméförvaltningen har gjort framställning om att den ordinarie remonteringen av stamhästar för nästa budgetår måtte ökas med 40 remonter och 20 draghästar. Departementschefen, som ansett sig icke böra tillstyrka någon ökad stamhästremontering utöver vad som förutsatts i 1936 års försvarsbeslut, har beräknat medelsbehovet för inköp av rid- och draghästar till $(431 \times 1,200 + 16 \times 900 =) 531,600$ kronor.

Övriga kostnader under förevarande anslagstitel hava för nästkommande budgetår beräknats enligt samma grunder som för det nu löpande budgetåret och följaktligen uppskattats sålunda:

Transport-, rese- och diverse kostnader (110 × 447)	kronor 49,170:—
Omkostnader vid depåerna	» 7,500:—
Å depå störtade remonter (10 st. à 1,200 + 110)	» 13,100:— kronor 69,770:—

Sammanlagda medelsbehovet under anslagstiteln skulle sålunda uppgå till (531,600 + 69,770 =) 601,370 kronor. Härifrån hava emellertid dragits inkomster å anslagstiteln för ersättning för utrangerade stamhästar, av arméförvaltningen beräknade till 40,000 kronor. Anslagsbehovet för remonter och stamhästar för dragbruk för nästkommande budgetår skulle sålunda uppgå till (601,370 — 40,000 =) 561,370 kronor.

I fråga om titeln II »Ackordhästar» har departementschefen erinrat därom, att under de senare budgetåren det för varje budgetår till inköp avsedda antalet ackordhästar beräknats till 10 procent av det vid början av respektive budgetår vid armén förefintliga ackordhästantalet. Enligt vad arméförvaltningen meddelat beräknas antalet ackordhästar vid armén den 1 juli 1939 komma att uppgå till 4,210. I detta antal äro dock icke medräknade de ackordhästar, vilka under innevarande budgetår komma att inköpas för det belopp av 200,000 kronor, som jämlikt brev den 17 juli 1936 angående dispositionen av för viss materielanskaffning m. m. anvisade medel för ändamålet ställts till förfogande.

Departementschefen har föreslagit, att inköpet av ackordhästar för budgetåret 1939/40 sker enligt hittills tillämpade grunder. Det antal dylika hästar, som för nämnda budgetår bör inköpas, bör alltså beräknas till (10 procent av 4,210 =) 421. Medelinköpspriset för häst har likaledes ansetts böra beräknas efter samma grunder som för det nu löpande budgetåret eller till 900 kronor. I enlighet härmed hava kostnaderna för inköp av ackordhästar beräknats till (900 × 421 =) 378,900 kronor.

För utackordering av ackordhästar (4,210 ackordhästar + det antal av cirka 200 hästar, som beräknats kunna inköpas för förenämnda anslagsbelopp av 200,000 kronor) har efter en medelkostnad av 10 kronor för häst och år beräknats ett belopp av $10 \times (4,210 + 200) = 44,100$ kronor.

Vad inkomsterna angår har för försäljning av utrangerade eller störtade ackordhästar i enlighet med nuvarande beräkningsgrunder upptagits ett belopp av 21,050 kronor.

Från fodervärdar inflytande ersättningsmedel för till utfodring mottagna ackordhästar hava, efter ett belopp av 20 kronor för häst och år eller samma belopp, som härför beräknats för innevarande budgetår, upptagits till $20 \times (4,210 + 200) = 88,200$ kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts beräknas utgifterna under förevarande titel komma att uppgå till (378,900 + 44,100 =) 423,000 kronor och inkomsterna till (21,050 + 88,200 =) 109,250 kronor. Medelsbehovet skulle sålunda uppgå till (423,000 — 109,250 =) 313,750 kronor.

Medelsbehovet under anslaget till remontering skulle i enlighet med det anförda för nästkommande budgetår i sin helhet beräknas till (561,370 + 313,750 =) 875,120 kronor eller, i avrundat tal, 875,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Vad först beträffar det i motionerna I: 197 och II: 288 gjorda yrkandet om inköp av ytterligare 40 stycken remonter torde detsamma få anses tillgodosett genom de anslag, som anvisats i samband med riksdagens bifall till utskottets förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

I motionen II: 39 har väckts förslag om sådan ändring i hästhållningsreglementet, att officer skulle under vissa förutsättningar medgivas rätt att hålla sig med egna tjänstehästar eller att få återköpa tidigare inlöst häst. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att utskottet anser sig icke böra tillstyrka riksdagen att på grundval av enskild motion vidtaga ändring i de genom 1936 års försvarsbeslut fastställda grunderna för berörda reglemente. Enligt utskottets mening är det i motionen framförda förslaget en fråga av beskaffenhet att böra i första hand prövas av Kungl. Maj:t. Utskottet finner sig därför böra avstyrka den föreliggande motionen.

Vidkommande det i motionen II: 56 gjorda yrkandet om utfärdandet av vissa reglerande bestämmelser med avseende å ackordhästsystemet är utskottet jämväl i denna fråga av den uppfattningen, att därest fog må anses föreligga för motionärernas förslag, det torde böra ankomma på vederbörande förvaltningsmyndigheter att hos Kungl. Maj:t därom göra framställning. Utskottet finner sig därför böra avstyrka vidtagande av åtgärder i av motionärerna angiven riktning.

Ej heller finner sig utskottet böra tillstyrka det i sistnämnda motion jämväl gjorda yrkandet om ökning av den i remonteringsanslaget ingående anslagsposten till ackordshästar.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag att under en särskild anslagstitel under förevarande anslag beräkna medelsbehovet för de ändamål, för vilka medel hittills anvisats under anslaget till truppförbandens övningar, titel I »Hästlega».

Då utskottet ej heller i övrigt har något att invända mot departementschefens beräkning av remonteringsanslaget, får utskottet, under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, hemställa,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 56, i vad motionen avser höjning av förevarande anslag, till *remontering* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,275,000 kronor.

II. att motionen II: 39 samt motionerna I: 197 och II: 288 icke må av riksdagen bifallas.

III. att motionen II: 56, i vad densamma avser hemställan om avlåtande av skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

37:o) **Mathållning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 41, sid. 70—73) att till mathållning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 9,100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 10,100,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår upptaget med 8,850,000 kronor.

Departementschefen har till en början framhållit, att han för egen del förutsätter, att smör skall komma till användning vid utspisningen inom försvarsväsendet även under budgetåret 1939/40. Vad angår en av arméförvaltningens intendenturdepartement och sjukvårdsstyrelse samt flygförvaltningen väckt fråga om en definitiv övergång till användning av smör inom försvarsväsendet i stället för margarin, vilket skulle påkalla ändring av gällande normalportionsstater, har departementschefen uttalat, att han i och för sig icke hade något att däremot erinra. Med hänsyn emellertid till frågans ekonomiska räckvidd syntes departementschefen, innan närmare bestämmelser i ämnet av Kungl. Maj:t meddelas, riksdagen böra beredas tillfälle att yttra sig om densamma.

Vidkommande härefter frågan om medelsbehovet å mathållningsanslaget för budgetåret 1939/40 har departementschefen ansett att läget på livsmedelsmarknaden kräver någon ökning av det för innevarande budgetår beräknade normalportionspriset. Denna ökning har beräknats till 2.3 öre. I enlighet härmed skulle normalportionspriset för nästkommande budgetår beräknas till 88 öre.

Vad »övriga kostnader» angår har departementschefen föreslagit, att de för närvarande under denna post beräknade utgifterna för fria portioner och portionsersättning vid semester och tjänstledighet åt husmödrar, biträdande husmödrar och kokerskor utbrytas från »övriga kostnader» och överförs till posten för fria naturportioner. Under denna post skulle för nästkommande budgetår beräknas för köks- och servisbiträdena 225,000 kronor och för husmödrarna m. fl. 37,000 kronor eller tillhopa ($225,000 + 37,000 =$) 262,000 kronor. Härigenom hava »övriga kostnader» ansetts kunna minskas till 8 öre för man och dag.

I enlighet härmed skulle medelsbehovet under anslaget, om man bortser från kostnaderna för den kvinnliga personalen, beräknas på grundval av ett dagskostnadsbelopp av ($88 + 8 =$) 96 öre.

Anslagsposten för kontanta avlöningsförmåner, arbetskläder och sjukvård åt de kvinnliga köks- och servisbiträdena har av departementschefen upptagits med samma belopp som för innevarande budgetår eller 635,000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för den kvinnliga personalen vid matinrättningarna

skulle sålunda för nästkommande budgetår beräknas till $(635,000 + 262,000 =)$ 897,000 kronor.

Det antal tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap och värnpliktiga, som bör läggas till grund för anslagsberäkningen, har i statsverkspropositionen beräknats till 8,555,000.

Medelsbehovet för arméns mathållning för nästkommande budgetår skulle alltså utgöra $(8,555,000 \times 0.96 + 897,000 =)$ 9,109,800 kronor eller, i avrundat tal, 9,100,000 kronor.

Den i proposition nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Vad beträffar frågan om en definitiv övergång till användning av smör inom försvarsväsendet i stället för margarin, vill utskottet framhålla, att utskottet icke har något att däremot erinra.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det till arméns mathållning äskade anslaget, hemställa,

att riksdagen må till *mathållning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 10,100,000 kronor.

38:o) **Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 42, sid. 73 och 74) att till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,350,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3,650,000 kronor.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det äskade anslagsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,650,000 kronor.

39:o) **Skrivmaterialier och expenser.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 43, sid. 74—76) att till skrivmaterialier och expenser för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 680,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det äskade anslagsbeloppet, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *skrivmaterialier och expenser* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

40:o) **Tryckningskostnader.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 44, sid. 76 och 77) att till tryckningskostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 110,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål anvisa ett förslagsanslag av 115,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker den äskade medelsanvisningen, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *tryckningskostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 115,000 kronor.

41:o) **Furagering.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 45, sid. 78 och 79) att till furagering för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 2,800,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2,850,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot den verkställda anslagsberäkningen, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *furagering* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 2,850,000 kronor.

42:o) **Veterinärvård.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 46, sid. 79) att till veterinärvård för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 112,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av det äskade anslagsbeloppet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *veterinärvård* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 112,000 kronor.

43:o) **Frivilliga djursjukvården i krig.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, sid. 79 och 80), innebärande dels anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, dels ock anslaget ändring från reservationsanslag till obetecknat anslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till befrämjande av *frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 6,500 kronor.

44:o) **Undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 48, sid. 80—83) att till undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 1,060,000 kronor.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av det äskade anslagsbeloppet hemställa,

att riksdagen må till *undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,060,000 kronor.

45:o) **Truppförbandens övningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 49, sid. 83—88) att till truppförbandens övningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 2,150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 3,190,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2,200,000 kronor.

För nästkommande budgetår har, såsom i det föregående vid behandlingen av remonteringsanslaget framhållits, de hittills under titel I »Hästlega» beräknade medlen föreslagits bära upptagas under nyssnämnda anslag.

Medelsbehovet under anslaget till truppförbandens övningar har av departementschefen, som vidtagit vissa ändringar i titelbenämningarna, för nästa budgetår beräknats till 2,150,000 kronor enligt följande fördelning:

Titel	I. Befälsövningar	kronor	130,000:—
»	II. Truppförbandens vanliga övningar m. m.	»	980,000:—
»	III. Vinterövningar	»	270,000:—
»	IV. Luftförsvarsövningar	»	40,000:—
»	V. Vissa frivilliga övningar	»	280,000:—
»	VI. Drivmedel	»	450,000:—
			Summa kronor 2,150,000:—

Departementschefen har föreslagit, att därest det framdeles vid fastställandet av stat för anslaget skulle av särskilda skäl visa sig önskvärt att verkställa någon jämkning inbördes mellan de å de olika titlarna beräknade beloppen, Kungl. Maj:t torde få besluta härutinnan.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen hänför sig med 800,000 kronor till förstärkningen av den personella försvarsberedskapen och med 240,000 kronor till förslaget om målflygning för arméns luftvärnsövningar.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det under förevarande punkt äskade anslagsbeloppet, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *truppförbandens övningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,190,000 kronor.

46:o) **Fält- och fälttjänstövningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 50, sid. 88) att till fält- och fälttjänstövningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 775,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med förslaget om anordnande av vissa sjötransportövningar.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av det äskade anslagsbeloppet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *fält- och fälttjänstövningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 775,000 kronor.

47:o) **Arméns hundväsande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, sid. 89), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en med hänsyn till utgifter för hundskatt föranledd ökning med 1,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *arméns hundväsande* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

48:o) **Arméns brevduveväsende.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, sid. 89) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *arméns brevduveväsende* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Sjukvård m. m.

49:o) **Sjukvård.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 53, sid. 90—97) att till sjukvård för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 625,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 690,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 560,000 kronor.

Ökningen är i huvudsak beroende dels på en som erforderlig ansedd höjning av dagskostnadsbeloppet från 3.5 till 5 öre, dels för att bereda möjlighet för sjukvårdsstyrelsen att anlita ett sakkunnigt biträde i tandvårdsärenden, dels ock med hänsyn till ifrågasatta kaderökningar.

Departementschefen har vidare förordat, att Sverige ansluter sig till en för behandling av frågor rörande militärt medicinalväsende inrättad organisation, benämnd »le comité international de médecine et de pharmacie militaires», med säte i Liège. Kostnaderna härför, som komma att belöpa sig till 450 schweiziska francs i guld för år, hava synts departementschefen böra bestridas av de tre försvarsgrenarnas respektive anslag till sjukvård enligt fördelning dem emellan, som Kungl. Maj:t torde få bestämma.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet. Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot det äskade anslagsbeloppet eller mot vad departementschefen i samband därmed anfört, hemställa,

att riksdagen må till *sjukvård* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 690,000 kronor.

50:o) **Arméns bakteriologiska laboratorium.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, sid. 97) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *arméns bakteriologiska laboratorium* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 2,000 kronor.

51:o) **Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, sid. 97), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget icke innebär annan ändring, än att anslaget ansetts böra ändras från reservationsanslag till obetecknat anslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till befrämjande av det *frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 20,000 kronor.

Tygmateriel.

52:o) **Vapen och ammunition m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 56, sid. 98 och 99) att till vapen och ammunition m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,700,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 6,400,000 kronor.

Förevarande anslag, som enligt 1936 års försvarsbeslut skulle för nästa budgetår utgå med 5,300,000 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med 5,250,000 kronor.

Den i statsverkspropositionen föreslagna anslagsökningen är beroende på vissa efter 1936 års härordningsbesluts fattande inträffade omständigheter, såsom prisstegringar, tillhandahållande av ammunition till frivilliga och till obligatorisk landstormsutbildning, ökade underhållskostnader m. m.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkning av den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av det äskade anslagsbeloppet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 6,400,000 kronor.

53:o) **Anskaffning och underhåll av motorfordon.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 57, sid. 99 och 100) att till anskaffning och underhåll av motorfordon för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 850,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor.

Förevarande anslag, som enligt 1936 års kostnadsberäkningar för nästa budgetår uppskattats till 700,000 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med 760,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget måtte jämväl för nästa budgetår höjas med 60,000 kronor på grund av inträffad prisstegring samt med 208,000 kronor, motsvarande anskaffningskostnaderna för motorfordon, som kasserats eller bort kasseras men på grund av bristande medelstillgång hittills ej kunnat ersättas.

Departementschefen har så tillvida ansett sig böra biträda ämbetsverkets framställning, att han tillstyrkt, att anslaget för budgetåret 1939/40 upptages till 850,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkningen av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som tillstyrker det äskade anslagsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må till *anskaffning och underhåll av motorfordon* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor.

54:o) **Anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 58, sid. 100) att till anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 232 — med ändring av ovannämnda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av den äskade medelsanvisningen hemställa,

att riksdagen må till *anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

55:o) **Försök med viss tygmateriel.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, sid. 100—102) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *försök med viss tygmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

56:o) **Maskiner och verktyg för tyganstalten på Gotland.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, sid. 102 och 103) hemställer utskottet,

att riksdagen må till anskaffning av *maskiner och verktyg för tyganstalten på Gotland* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

57:o) **Lastbilar för krigsskolan.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 61, sid. 103—106) att till anskaffande av lastbilar för krigsskolan för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 63,000 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att krigsskolan disponerar egen bilpark, bestående av 10 lastbilar, med vilken erforderliga personaltransporter kunde utföras, vilket i väsentlig grad skulle underlätta övningarnas anordnande och möjliggöra ett mera effektivt utnyttjande av övningstiden. Härtill komme, att med en dylik anordning besparingar syntes kunna göras i skolans för närvarande dryga kostnader för personaltransporter. Departementschefen har beräknat denna kostnadsbesparing till 15,000 kronor, med vilket belopp den under lantförsvarets undervisningsanslag upptagna anslagsposten för krigsskolan därför ansetts böra minskas. De för anskaffningen av bilarna beräknade kostnaderna uppgå till 63,000 kronor. De årliga utgifterna för bilarnas underhåll och drift, vilka beräknats till omkring 25,000 kronor, skulle enligt departementschefens mening bestridas av undervisningsanslaget.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till anskaffande av *lastbilar för krigsskolan* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 63,000 kronor.

58:o) **Viss materielanskaffning (anslag nr 2).** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 62) har riksdagen redan fattat beslut, varom härmed

erinras.

59:o) **Viss luftvärnsmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 63, sid. 108 och 109) att till anskaffande av viss luftvärnsmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1938 års riksdag gjord framställning bemyndigades Kungl. Maj:t att gå i författning om beställande av viss luftvärnsmateriel för hemortens försvar för en kostnad av högst 20,000,000 kronor.

Genom beslut den 8 juli 1938 har Kungl. Maj:t därefter uppdragit åt arméförvaltningen att i enlighet med viss angiven plan verkställa den sålunda beslutade materielupphandlingen.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har arméförvaltningen nu meddelat, att de av ämbetsverkets tygdepartement i anledning härav träffade leveransavtalen och i dessa överens-

komna leveranstider gjorde det erforderligt, att under nästkommande budgetår ett belopp av 15,000,000 kronor stode till förfogande för bestridande av för materielanskaffningen då uppkommande kostnader. Arméförvaltningen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om anvisande av nämnda belopp för budgetåret 1939/40.

Denna arméförvaltningens framställning har departementschefen ansett sig böra biträda.

Utskottet.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att ett belopp av 15 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår för bestridande av för hemortens försvar avsedd luftvärnsmateriel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till anskaffande av *viss luftvärnsmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Byggnader m. m.

60:o) **Byggnader, övningsfält och skjutbanor.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 64, sid. 109—111) att till byggnader, övningsfält och skjutbanor för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,450,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 232 — med ändring av ovannämnda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3,300,000 kronor.

Den i statsverkspropositionen föreslagna ökningen är i huvudsak beroende på den höjda prisnivån å byggnadsarbeten.

Departementschefen har i detta sammanhang föreslagit, att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att i enstaka fall medgiva, att, därest utgifterna för en fastighet skulle visa sig överstiga inkomsterna från densamma och de behållna inkomsterna från samtliga ifrågavarande fastigheter ej förslå för skillnadens täckande, det uppkomna underskottet må täckas av under byggnadsanslaget anvisade medel.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som intet har att invända mot det äskade anslagsbeloppet eller mot vad departementschefen i samband därmed anfört, hemställa,

att riksdagen må till *byggnader, övningsfält och skjutbanor* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

61:o) **Iståndsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65, sid. 111 och 112), vilket är föranlett därav, att lantförsvarets kaserner och byggnader för närvarande på åtskilliga håll befinna sig i ett ur underhållssynpunkt långt ifrån tillfredsställande skick, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *iståndsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

62:o) **Ny mässbyggnad vid Norrbottens regemente. Nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 66 och 67, sid. 112—114), vilka innebära anvisande av återstående delar av de för ifrågakvarande byggnadsarbeten beräknade kostnaderna, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *ny mässbyggnad vid Norrbottens regemente* ett reservationsanslag av 82,000 kronor;

b) till *nybyggnad m. m. vid militärsjukhuset i Eksjö* ett reservationsanslag av 55,000 kronor.

63:o) **Vissa nybyggnadsarbeten m. m. vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 68, sid. 114—116) att till vissa nybyggnadsarbeten m. m. vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår är upptaget ett förskottsanslag av 80,000 kronor till vissa nybyggnadsarbeten m. m. vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön. De arbeten, som voro avsedda att komma till utförande för dessa medel, utgöras av nybyggnader för kokinrättning och marketenteri samt mathallar. Med hänsyn till önskvärdheten, att ifrågakvarande byggnader snarast möjligt komma till utförande, har departementschefen föreslagit, att ett belopp av 80,000 kronor beräknas för ändamålet å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *vissa nybyggnadsarbeten m. m. vid Svea ingenjörkårs förläggning på Laxön* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

64:o) **Kemiska tvättinrättningar vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, sid. 116 och 117) hemställer utskottet,

att riksdagen må till anordnande av *kemiska tvättinrättningar vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 116,000 kronor.

65:o) **Modernisering av matnrättningen vid Norrlands dragonregemente.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70, sid. 117) och under framhållande av att de ifrågasatta arbetena synas vara av behovet synnerligen påkallade för försättande av matnrättningen vid regementet i ett mot nutida krav svarande skick, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *modernisering av matnrättningen vid Norrlands dragonregemente* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

66:o) **Iståndsättande av vissa elektriska anläggningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 71, sid. 117 och 118) att till iståndsättande av vissa elektriska anläggningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår är upptaget ett förskottsanslag av 420,000 kronor till iståndsättande av de elektriska anläggningarna i andra arméfördelningen tillhörande etablissement och byggnader i Östersund och Sollefteå. Departementschefen, som funnit erforderligt, att medel för dessa arbeten beräknas å riksstaten för nästa budgetår, har föreslagit, att det för arbetena i deras helhet beräknade kostnadsbeloppet, 420,000 kronor, fördelas på fyra budgetår, varvid för nästa budgetår böra anvisas 100,000 kronor.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *iståndsättande av vissa elektriska anläggningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

67:o) **Nybyggnader m. m. för ammunitionsförråd vid Norrlands artilleriregemente.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72, sid. 118) och under erinran, att å beredskapsstat för innevarande budgetår upptagits för ifrågavarande ändamål ett förskottsanslag av 50,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *nybyggnader m. m. för ammunitionsförråd vid Norrlands artilleriregemente* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

68:o) **Ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73, sid. 119 och 120) och under förmålan, att kostnaderna för ifrågavarande arbeten beräknats till 135,000 kronor att fördelas på två budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

69:o) **Ändringsarbeten inom militärstabsbyggnaden i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, sid. 120 och 121) och med förmälan, att det begärda anslaget är avsett dels till täckande av ett av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse förskotterat belopp å 54,600 kronor till vissa här ifrågasvarande ändringsarbeten, dels ock för inredande av lokaler för det fotografiska centrallaboratoriet, vilka kostnader beräknats till 13,750 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för *ändringsarbeten inom militärstabsbyggnaden i Stockholm* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 68,500 kronor.

70:o) **Inredningsarbeten m. m. i vissa lokaler inom artillerigården.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 75, sid. 121 och 122) och med förmälan, att det begärda anslaget är i huvudsak avsett för anordnande av värmeledning och verkställande av vissa inredningsarbeten i de av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap disponerade lokalerna i artillerigården, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inredningsarbeten m. m. i vissa lokaler inom artillerigården* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 52,800 kronor.

71:o) **Vissa restaureringsarbeten inom Karlbergs slott.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 76, sid. 122 och 123) att till vissa restaureringsarbeten inom Karlbergs slott för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Kostnaderna för ifrågasvarande restaureringsarbeten hava av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse beräknats till 250,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning upptog 1938 års riksdag för ändamålet å beredskapsstat för innevarande budgetår ett förskottsanslag av 75,000 kronor.

Departementschefen, som har funnit synnerligen önskvärt, att de planerade restaureringsarbetena inom Karlbergs slott kunna igångsättas inom den närmaste tiden, har ansett sig böra förorda, att medel för dessa arbetens igångsättande beräknas i riksstaten för nästkommande budgetår. Kostnaderna för arbetena har departementschefen ansett kunna fördelas på två eller tre budgetår, varvid för nästkommande budgetår synts böra upptagas ett belopp av 100,000 kronor. Det borde enligt departementschefens mening få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag i ämnet av vederbörlig myndighet meddela närmare bestämmelser angående beloppets disponerande.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka, att de planerade restaureringsarbetena inom Karlbergs slott igångsättas inom den närmaste tiden, har intet att erinra mot det för ändamålet äskade anslaget liksom ej heller mot vad departementschefen i ärendet anför.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *vissa restaureringsarbeten inom Karlbergs slott* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

72:o) **Uppvärmningsanläggningar vid Skaraborgs och Norrbottens regementen. Uppvärmningsanläggning inom Wendes artilleriregementes östra kasernetablissemēt. Uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägerregemente och Dalregementet. Uppvärmningsanläggning inom Fredrikshovs slott.** På därom av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar (punkterna 77—80, sid. 124—127) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *uppvärmningsanläggningar vid Skaraborgs och Norrbottens regementen* ett reservationsanslag av 245,000 kronor;

b) till *uppvärmningsanläggning inom Wendes artilleriregementes östra kasernetablissemēt* ett reservationsanslag av 130,000 kronor;

c) till *uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägerregemente och Dalregementet* ett reservationsanslag av 215,000 kronor;

d) till *uppvärmningsanläggning inom Fredrikshovs slott* ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

73:o) **Förbättring av Norrbottens regementes kulspruteskjutbana. Kulspruteskjutbana för Upplands regemente.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 81 och 82, sid. 128—130) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *förbättring av Norrbottens regementes kulspruteskjutbana* ett reservationsanslag av 50,000 kronor;

b) till *anläggande av kulspruteskjutbana för Upplands regemente* ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

74:o) **Förvärv av vissa verkstadsfastigheter i Boden m. m.** På därom av Kungl. Maj:ts gjord framställning (punkt 83, sid. 130 och 131) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förvärv av vissa verkstadsfastigheter i Boden m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 49,000 kronor.

75:o) **Inköp av mark till skjutplats för luftvärnsartilleriet vid Hästholmen m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, sid. 131—133) och under erinran, att enligt 1936 års försvarsordning förutsatts, att skjutplats för Östgöta luftvärnsregemente skulle förläggas till Hästholmen och medel härför beräknats, dock icke för inköp av mark, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp av mark till skjutplats för luftvärnsartilleriet vid Håstholmen m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

76:o) **Akkumulatorbatterier för Bodens fästning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, sid. 134) och med erinran, att kostnaderna för här ifrågasvarande ändamål beräknats till 180,000 kronor att fördelas på tre budgetår, av vilket belopp 1938 års riksdag anvisade 60,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till anskaffande av *akkumulatorbatterier för Bodens fästning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Diverse.

77:o) **Ersättning för rustning och rotering.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86, sid. 134) och under erinran, att anslaget för innevarande budgetår upptagits med 140,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

78:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, sid. 134 och 135) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *extra utgifter* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

79:o) **Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 88, sid. 135) och under erinran, att i kostnadsberäkningarna för den nya härordningen medelsbehovet för ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1939/40 uppskattats till 245,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 245,050 kronor.

E. SJÖFÖRSVARET.

Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

80:o) **Avlöning till personal vid marinförvaltningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 89, sid. 136—140) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för den civila personalen vid marinförvaltningen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till avlöning till personal vid marinförvaltningen för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 379,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 295,400 kronor.

Departementschefens förslag innebär, förutom de ändringar som förordas av tillämpningen av det nya civila avlöningsreglementet, följande. Den kemist, som enligt den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen finnes anställd vid marinförvaltningen med lön enligt lönegraden C 12 i militära avlöningsreglementet men i tjänsteförteckningen till det nya civila avlöningsreglementet hänförs till lönegraden A 27, uppföres å personalförteckningen för den civila personalen på ordinarie stat vid ämbetsverket. Jämväl den å den för innevarande år fastställda staten uppförda befattningen å övergångsstat för en andre kemist överföres från det militära till det civila avlöningsreglementet, och hänföres han till lönegraden A 22 samt beräknas avlöning för befattningen under en särskild anslagspost. Å ämbetsverkets nautiska avdelning beräknas ytterligare en pensionerad officer, enär arbetskraften å denna avdelning visat sig vara allför knappt tillmätt, och såsom arvode åt denne beräknas ett belopp av 3,180 kronor. Beträffande den icke-ordinarie personalen beräknas medel för avlöning för ytterligare en befattningshavare å kameralbyrån i 15:e lönegraden samt för ytterligare en kvinnlig befattningshavare i 4:e lönegraden.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för den civila personalen vid marinförvaltningen:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 marinöverkommisarie	B 1
1 amiralitetsråd	A 30
1 kemist	A 27
1 revisionskommisarie	A 26

1 kamrerare	A 26
1 sekreterare	A 24
1 revisor och bokhållare	A 21
4 revisorer	A 21
2 notarier	A 21
1 marinkassör	A 21
3 kansliskrivare	A 11
3 kanslibiträden	A 7
1 förste expeditionsvakt	A 7
3 expeditionsvakter	A 5
7 kontorsbiträden	A 4

Tjänsteman å övergångsstat.

1 andre kemist	A 22;
----------------------	-------

b) godkänna följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 207,400:—
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 9,000:—
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 42,430:—
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor 88,200:—	
b. Avlöningsförhöjningar	
m. m., <i>förslagsvis</i> ..	» 12,800:—
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 19,170:—
<u>Summa förslagsanslag kronor 379,000:—;</u>	

c) till *avlöning till personal vid marinförvaltningen* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 379,000 kronor.

81:o) **Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. Avlöning till personal å övergångsstat vid marinen.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till ifrågavarande ändamål (punkterna 90 och 91) avgiver utskottet framdeles under riksdagen utlåtanden, vilket härmed

anmäles.

82:o) **Rekryteringskostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 92, sid. 141—143) att till rekryteringskostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 130,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 121,000 kronor.

För nästa budgetår har departementschefen ansett, att anslaget bör höjas till 130,000 kronor, huvudsakligen på grund av det under lantförsvarets motsvarande anslag tillstyrkta utvidgandet av rätten att åtnjuta avskedspremie ävensom den merkostnad, som kan komma att uppstå genom det likaledes i det föregående begärda bemyndigandet för Kungl. Maj:t att för en eller flera rekryteringsenheter höja det till rekryteringsombud nu utgående arvodet.

Utskottet.

Med hänvisning till vad utskottet anfört under lantförsvarets motsvarande anslag får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag rörande anslagets beräkning för nästkommande budgetår, hemställa,

att riksdagen må till *rekryteringskostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 130,000 kronor.

83:o **Marinens reservstat.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 93, sid. 143) att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa stat för budgetåret 1939/40 för marinens reservstat,

dels ock till bestridande av kostnaderna för marinens reservstat för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 60,000 kronor.

Uti de förutberörda båda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *N. Holmström m. fl.* (nr 128) och den andra inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist m. fl.* (nr 290), har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den f. d. reservstatspersonal, som tillträtt pension före den 1 juli 1936, måtte från och med den 1 juli 1939 i pensionshänseende likställas med 1936 års reservstatspensionärer så till vida, att den tillerkännes den pension, som ett återställande av den ursprungliga pensionsrelationen betingar, eller, därest detta yrkande icke kan bifallas, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag om dylik pensionsförbättring förelägges 1940 års riksdag.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 128.

Å riksstaten för det löpande budgetåret har förevarande anslag upptagits med 60,000 kronor, varav 51,600 kronor beräknats för löner åt vederbörande personal. Återstoden av anslaget avses för beredande av avlöningstillägg, resekostnads- och traktamentsersättning samt pensioner åt personalen.

För nästa budgetår ifrågasätter departementschefen icke någon ändring av den för anslaget gällande personalstaten och icke heller någon ändring i fråga om anslagsbeloppet.

Utskottet.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till vad utskottet i denna fråga anfört under lantförsvarets motsvarande anslag.

Då Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt icke föranlett någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa stat för budgetåret 1939/40 för marinens reservstat;

b) till bestridande av kostnaderna för *marinens reservstat* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 60,000 kronor.

84:o) **Marinens reservpersonal.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 94, sid. 144) att till marinens reservpersonal för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 290,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 315,000 kronor.

Förslagsanslaget till marinens reservpersonal är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 265,000 kronor.

Med hänsyn till att anslaget tidigare överskridits och till den inverkan, som de nya avlöningsbestämmelserna för militär personal komma att få på belastningen av anslaget, ansåg sig departementschefen vid statsverkspropositionens framläggande böra räkna med ett medelsbehov för nästa budgetår av 290,000 kronor.

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget rörande anslagets beräkning sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Under erinran att riksdagen numera bifallit utskottets utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag rörande medelsanvisningen för nu ifrågavarande ändamål, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *marinens reservpersonal* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 315,000 kronor.

85:o) **Rese- och traktamentspenningar. Flyttningersättning. Resestipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 95—97, sid. 144 och 145), vilka i förhållande till de för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande det nedan under a) upptagna anslaget en med hänsyn till den enligt 1936 års försvarsbeslut utökade organisationen föranledd höjning med 2,000 kronor och i övrigt oförändrade anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *rese- och traktamentspenningar* ett förslagsanslag av 74,000 kronor;

b) till *flyttningersättning* ett förslagsanslag av 55,000 kronor;

c) till *resestipendier* ett reservationsanslag av 14,000 kronor.

De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

86:o) **De värnpliktigas avlöning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 98, sid. 145 och 146) att till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 542,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 233 angående förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443), under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 24 mars 1939, föreslagit riksdagen besluta, bland annat, att i fredstid penningbidraget till de i § 24 mom. 1 b) värnpliktslagen — enligt dess genom samma proposition föreslagna ändrade lydelse — omförmälda värnpliktiga skall från och med tvåhundraelfte tjänstgöringsdagen utgå med två kronor om dagen.

Vidare har Kungl. Maj:t i förut berörda proposition nr 232 — med ändring av ovannämnda i statsverkspropositionen framlagda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 685,000 kronor.

Uti den inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckta förutberörda motionen (nr 126) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att dagavlöningen till de värnpliktiga oavsett tjänstgöringstidens längd måtte höjas till en krona per tjänstgöringsdag samt med anledning härav de i årets statsverksproposition upptagna förslagsanslagen till de värnpliktigas dagavlöning måtte höjas med hänsyn därtill.

Vidare har uti den inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Stockholm *m. fl.* väckta likaledes förutberörda motionen (nr 203) hemställts, att dagavlöningen för samtliga värnpliktiga ökas från nuvarande 50 öre per dag till 1 krona per dag.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 497,000 kronor.

Vid statsverkspropositionens framläggande beräknade departementschefen antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga *m. fl.* vid marinen under budgetåret 1939/40 till 971,204, vilket innebär en ökning i förhållande till för innevarande budgetår beräknat antal beroende på dels behov av ökat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga ur ersättningsreserven, dels anbefalld ökning av antalet kadetter och aspiranter, dels ock att vissa värnpliktiga ur ersättningsreserven hösten 1938, i syfte att stärka beredskapen, inkallades för tjänstgöring vid kustartilleriet och att deras tjänstgöring delvis kommer att infalla under nästa budgetår.

Det i propositionen nr 233 framlagda förslaget om att i fredstid penningbidraget till vissa värnpliktiga skall från och med tvåhundraelfte tjänst-

göringsdagen utgå med två kronor om dagen sammanhänger med Kungl. Maj:ts i samma proposition framlagda förslag därom, att tjänstgöringstiden för de flottans värnpliktiga i »allmän tjänst», vilka äro inskrivna vid sjömanshus, skall utökas från 200 till 340 dagar. Departementschefen har i likhet med cheferna för marinen och försvarsstaben funnit det vara med billigheten överensstämmande, att de ifrågavarande värnpliktiga vid flottan erhålla ett förhöjt penningbidrag under den i förhållande till andra värnpliktiga förlängda tjänstgöringstiden.

I propositionen nr 232 framlagt förslag rörande anslagsberäkningen sammanhänger dels med ovanberörda fråga om tjänstgöringstidens längd för vissa värnpliktiga dels och med frågan om den personella försvarsberedskapens stärkande i övrigt.

Med erinran om att riksdagens vederbörande utskott tillstyrkt Kungl. Maj:ts proposition nr 233 angående förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443), i vad propositionen avser ökning av tjänstgöringstiden för värnpliktiga i »allmän tjänst» vid flottan, vilka äro inskrivna vid sjömanshus, finner utskottet sig böra på av departementschefen anförda skäl tillstyrka förslaget om att ifrågavarande värnpliktiga från och med tvåhundraelfte tjänstgöringsdagen skola erhålla penningbidrag med två kronor om dagen.

Vidkommande de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet under hänvisning till vad som anförts under lantförsvarets motsvarande anslag avstyrka dessa förslag, i vad de avse förevarande anslag.

Mot den av departementschefen verkställda beräkningen av sjöförsvarets anslag till de värnpliktigas avlöning har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

- att riksdagen må
- a) besluta, att i fredstid penningbidraget till de i § 27 mom. 1 A c) värnpliktslagen omförmälda å sjömanshus inskrivna värnpliktiga vid flottan skall från och med tvåhundraelfte tjänstgöringsdagen utgå med två kronor om dagen;
 - b) avslå motionerna II: 126 och II: 203 om höjningen av dagavlöningen till de värnpliktiga i vad motionerna avse förevarande anslag;
 - c) till *de värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 685,000 kronor.

87:o) **Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 99, sid. 147) att till understöd åt vissa värnpliktigas familjer för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor eller samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade.

Uti förutberörda av herr *J. H. Brädefors m. fl.* inom andra kammaren väckta motion (nr 127) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att andra

stycket 1 § av Kungl. Maj:ts förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd) av den 12 juni 1931 (nr 257) måtte utgå.

Utskottet.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till vad utskottet i denna fråga anfört under lantförsvarets motsvarande anslag.

Då Kungl. Maj:ts förslag till anslagsberäkning för ifrågavarande ändamål icke föranlett någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt vissa värnpliktigas familjer* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

88:o) **Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 100, sid. 147) att till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 148,000 kronor eller samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förutberörda proposition nr 232 — med ändring av ifrågavarande förslag — föreslagit riksdagen att för ändamålet för budgetåret 1939/40 anvisa 170,000 kronor, vilket sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förstärka den personella försvarsberedskapen, får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 170,000 kronor.

Undervisning, understöd, expenser m. m.

89:o) **Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, sid. 147), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 4,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 44,000 kronor.

90:o) **Marinläkarkurs.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 102, sid. 148) att till anordnande av marinläkarkurs för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 12,500 kronor.

Alltsedan marinläkarkåren organiserades, hava särskilda utbildningskurser för marinläkare anordnats, då antalet marinläkare av 2:a graden, som ej deltagit i dylik kurs, uppgått till omkring tio. Sådan marinläkarkurs avhölls senast år 1936, sedan i riksstaten för budgetåret 1936/37 för ändamålet uppförts ett anslag av 11,600 kronor.

Under framhållande av att antalet marinläkare av 2:a graden, som icke genomgått dylik kurs, under loppet av innevarande budgetår med största sannolikhet komme att uppgå till tio, har marinförvaltningen hemställt, att för anordnande av marinläkarkurs hösten 1939 ett belopp av 12,560 kronor måtte ställas till förfogande för budgetåret 1939/40, och har departementschefen funnit sig böra tillstyrka detta förslag, därvid dock kostnaderna syns honom kunna begränsas till 12,500 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den begärda medelsanvisningen i enlighet med departementschefens förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till anordnande av en *marinläkarkurs* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 12,500 kronor.

91:o) **Studiestipendier. Understöd åt föreningar. Skrivmaterialier och expenser m. m. Tryckningskostnader. Biblioteksverksamhet för underofficerare och manskap vid marinen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 103—107, sid. 148—151), vilka i förhållande till de för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande det under a) upptagna anslaget en höjning med 1,000 kronor, det under c) upptagna anslaget en höjning med 31,300 kronor med hänsyn till dels behovet av anskaffning av möbler m. m. för vissa myndigheter, dels ock inträffad prisstegring å olika slag av skrivmaterialier och expeditionsinventarier, det under d) upptagna anslaget en höjning med 10,000 kronor på grund av anslagsbelastningen samt övriga anslag oförändrade belopp, hemställer utskottet,

- att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa
- a) till *studiestipendier* ett reservationsanslag av 2,000 kronor;
 - b) till *understöd åt föreningar* ett anslag av 10,000 kronor;
 - c) till *skrivmaterialier och expenser m. m.* ett reservationsanslag av 400,000 kronor;
 - d) till *tryckningskostnader* ett förslagsanslag av 50,000 kronor;
 - e) till *biblioteksverksamhet för underofficerare och manskap vid marinen* ett anslag av 6,200 kronor.

92:o) **Amiralitetskollegii och marinförvaltningens historia.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 108, sid. 151—153) att till utgivande av amiralitetskollegii och marinförvaltningens historia för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

Genom brev den 2 november 1928 och den 30 juni 1934 har Kungl. Maj:t ställt sammanlagt 3,750 kronor till marinförvaltningens förfogande från sjö-

försvarets anslag till extra utgifter såsom bidrag till bestridande av kostnader för dels vissa förberedande arkivstudier m. m. i och för utgivande av ämbetsverkets historia, dels ock för utgivandet av samma historia.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har marinförvaltningen anmält, att första delen av »Amiralitetskollegii och marinförvaltningens historia», omfattande tiden 1634—1700, kommit till utförande med hjälp av från enskilda personer tillskjutna belopp. Medel saknades emellertid för slutligt utgivande av arbetet, vilket beräknades draga en kostnad av omkring 5,000 kronor. Därest detta belopp tillskötes av statsmedel, skulle äganderätten till vederbörligt manuskript helt tillfalla kronan, och hemställde marinförvaltningen, att samma belopp måtte för nu ifrågavarande ändamål äskas av riksdagen för nästkommande budgetår.

Under hänvisning till att riksdagen tidigare anvisat ett sammanlagt belopp av 39,460 kronor till utgivande av krigskollegii historia och då den nu ifrågasatta publikationen synts fullt jämförbar med nämnda tidigare verk, har departementschefen tillstyrkt marinförvaltningens framställning om anvisande för nästkommande budgetår av 5,000 kronor för ändamålet.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må till utgivande av *amiralitetskollegii och marinförvaltningens historia* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

Förplägnad, beklädnad m. m.

93:o **Mathållning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 109, sid. 153—155) att till mathållning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,090,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 3,300,000 kronor.

Förslagsanslaget till mathållning är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 2,890,000 kronor.

För nästa budgetår, då liksom under innevarande budgetår smör skall komma till användning i stället för margarin vid försvarsväsendets matinrättningar, har normalportionspriset beräknats till 99.5 öre för landportion och till 1 krona 49 öre för sjöportion. För den civila personalens vid marinens matinrättningar avlöningar m. m. beräknade departementschefen vid statsverkspropositionens framläggande ett belopp av 194,000 kronor.

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget rörande anslagets beräkning sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Beträffande frågan om definitiv övergång till användning av smör inom försvarsväsendet i stället för margarin får utskottet hänvisa till vad utskottet härutinnan anfört under arméns motsvarande anslag.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

att riksdagen må till *mathållning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,300,000 kronor.

94:o) **Beklädnad.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 110, sid. 155) att till beklädnad för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,470,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 1,580,000 kronor.

Reservationsanslaget till beklädnad är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 1,298,000 kronor.

För nästa budgetår har departementschefen ansett, att anslaget, i enlighet med framställning från marinförvaltningen, bör beräknas efter ett från 55 till 60 öre för man och tjänstgöringsdag förhöjt belopp med hänsyn till dels inträffade prisstegringar, dels och nödvändiga justeringar av vederbörliga beklädnadsstater för manskapet. Vid statsverkspropositionens framläggande räknade departementschefen med att ett antal av 2,453,100 tjänstgöringsdagar borde komma i betraktande vid anslagets beräkning.

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget rörande anslagets beräkning sammanhänger med frågan om den personella försvarsberedskapens stärkande och innebär en ökning av det i statsverkspropositionen beräknade antalet tjänstgöringsdagar.

Med erinran om att riksdagen numera bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förstärka den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beräkningen av förevarande anslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *beklädnad* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,580,000 kronor.

§ 95:o) **Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 111, sid. 156) att till kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 187,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 200,000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår har kasernutredningsanslaget upptagits till 170,000 kronor.

Jämväl för nästa budgetår har räknats med en dagskostnad av 12 öre. Det med denna beräkningsgrund erhållna beloppet har å ena sidan reducerats med 20,000 kronor, motsvarande den kostnadsminskning, vilken beräknats uppkomma till följd av att personal, som åtnjuter hyresbidrag eller inkvarteringsersättning, själv ombesörjer sin inkvartering, men å andra sidan ökats med ett belopp av 7,000 kronor, avsett för anskaffning av musikinstrument för flottan och kustartilleriet. Härutöver har anslaget ökats med ett belopp av 5,000 kronor för anskaffning av möbler och förläggningmateriel för nyuppförda eller tillbyggda baracker å Vaxholms kustartilleriregementes förläggningar å Korsö, Mellsten, Hamnskär och Ängsholmen.

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget rörande anslagets beräkning innebär i förhållande till den i statsverkspropositionen gjorda anslagsberäkningen att ett större antal tjänstgöringsdagar tagits i betraktande, vilket sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella beredskapen.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande för nu ifrågavarande ändamål, hemställa,

att riksdagen må till *kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

96:o) **Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 112, sid. 156—158) att till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 900,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 935,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 925,000 kronor.

Enligt grunderna för 1936 års försvarsbeslut har medelsbehovet under förevarande anslag beräknats till 850,000 kronor efter fullt genomförd organisation samt till 840,000 kronor för budgetåret 1939/40. Rådande prisläge å bränslemarknaden har emellertid ansetts nödvändiggjöra ett högre anslagsbelopp för nästkommande budgetår än det, som räknats med i 1936 års försvarsbeslut. Samtidigt har dock en överflyttning till flottans övningsanslag av den för närvarande till 37,000 kronor beräknade anslagsposten till uppvärmning och belysning av depåfartygen ansetts böra ske, och vid statsverkspropositionens framläggande ansåg sig departementschefen med hänsyn till dessa förhållanden böra föreslå, att förevarande anslag för budgetåret 1939/40 beräknades till 900,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag eller vad han i samband därmed anfört, får, under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förstärka den personella försvarsberedskapen, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 935,000 kronor.

97:o) **Modernisering av matinrättningen och manskapsbaracken å Oscarsvärn.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 113, sid. 158) att till modernisering av matinrättningen å Oscarsvärn för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 14 september 1938 har marinförvaltningen gjort framställning om medelsanvisning för modernisering av matinrättningen å Oscarsvärn och därvid anfört i huvudsak följande:

Chefen för Sydkustens marindistrikt hade framhållit, att matsalsbyggnaden å Oscarsvärn vore i trängande behov av modernisering och därvid föreslagit, att densamma måtte förses med värmeledning samt tidsenlig inredning i matsal, diskrum, kök och förrådsrum för en beräknad kostnad av 15,000 kronor. Vidare hade chefen för Karlskrona kustartilleriregemente framhållit, att i samband därmed även en modernisering av befintliga synnerligen otidsenliga köksmaskiner och köksutrustning vore nödvändig. Sistnämnda modernisering beräknades draga en kostnad av 12,000 kronor. Sammanlagda kostnaden uppginge sålunda till 27,000 kronor. Marinförvaltningen, som biträdde förslagen, hemställde om äskande av medel till bestridande av de utav desammas genomförande föranledda kostnaderna.

Departementschefen har funnit utrett, att en modernisering av ifrågavarande matinrättning är i hög grad påkallad, och, då kostnaderna härför icke syntes kunna täckas av ordinarie anslagsmedel, tillstyrkt, att ett anslag av 25,000 kronor anvisas för ändamålet för budgetåret 1939/40.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget avser modernisering av matinrättningen å Oscarsvärn, innebärande bland annat anordnande av värmeledning i densamma. Utskottet har vid besök i Karlskrona kunnat konstatera, att den föreslagna moderniseringen är synnerligen behövlig och tillstyrker den för ändamålet äskade medelsanvisningen. Genom ifrågavarande modernisering kommer visserligen Oscarsvärns värde såsom förläggningsplats att i avsevärd grad ökas men enligt vad utskottet vid sitt besök därstädes erfor, torde detta ökade värde icke kunna tillfullo utnyttjas, så länge manskapsbaracken därstädes icke anordnas för förläggning vintertid. Krav på ökat förläggningsutrymme — jämväl under vintern — vid kustartillerirege-

Utskottet.

mentet hava framträtt såväl till följd av den år 1936 beslutade men ännu ej genomförda utökningen av regementet som till den i beredskapssyfte ökade inkallelsen av värnpliktiga. Genom vinterboning och värmeledningsinstallation i manskapsbaracken å Oscarsvärn skulle det därjämte bliva möjligt att i huvudsak undvika förläggning vintertid av manskap å de för sådant ändamål i fredstid olämpliga valven å Kungsholms fort. Då det torde vara önskvärt, att båda de sålunda aktuella byggnadsfrågorna å Oscarsvärn löstes samtidigt, har utskottet funnit sig böra föreslå att utöver det av Kungl. Maj:t för modernisering av marinrättningen begärda beloppet, 25,000 kronor, medel anvisas även för vinterboning, inberäknat värmeinstallation, av kustartilleriregementets manskapsbarack. Enligt vad utskottet inhämtat skulle kostnaderna härför uppgå till 32,000 kronor. Det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt upptagna anslaget torde således böra ökas med nämnda belopp till 57,000 kronor och anslagets benämning i samband därmed ändras till »Modernisering av marinrättningen och manskapsbaracken å Oscarsvärn».

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *modernisering av marinrättningen och manskapsbaracken å Oscarsvärn* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 57,000 kronor.

Övningar.

98:o) **Flottans krigsberedskap och övningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 114, sid. 159—161) att till flottans krigsberedskap och övningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,075,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 5,380,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en av herr *B. Holmgren* inom andra kammaren väckt motion (nr 119), vari hemställts, att riksdagen, för möjliggörande av utbetalning till familjeförsörjare av manskapet vid marinen, som har eget hushåll, av ett särskilt sjötillägg med 1 krona för dag, ville besluta härav betingad ökning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till flottans krigsberedskap och övningar.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 4,950,000 kronor.

Beträffande anslagets beräkning för nästa budgetår har marinförvaltningen framhållit, att det i 1936 års försvarsbeslut beräknade anslagsbeloppet —

4,440,000 kronor — måste ökas med hänsyn till dels inträffade prisstegringar med 473,000 kronor, dels att driftskostnader för fyra nya motortorpedbåtar tillkomme under nästa budgetår med 125,000 kronor, dels merkostnader för effektivisering av dykeritjänsten med 2,400 kronor, dels ock att kostnaderna för uppvärmning och belysning av i depå förlagda fartyg ansetts böra bestridas av nu förevarande anslag i stället för såsom hittills av marinens bränsleanslag med 36,000 kronor. Marinförvaltningen har sålunda beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 5,075,000 kronor, och vid statsverkspropositionens framläggande fann sig departemenschefen böra förorda, att medelsanvisningen i enlighet härmed bestämdes till 5,075,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Vidkommande det motionsvis gjorda yrkandet vill utskottet erinra därom, att försvarsväsendets lönenämnd i ett den 11 maj 1937 avgivet utlåtande, i likhet med marinförvaltningen, tillstyrkt, att beställningshavare av manskapet, som hava eget hushåll, medgivnas någon förhöjning av sjötillägget. Lönenämnden har sålunda förordat införande för ifrågavarande beställningshavare av ett tillägg till sjötillägget av 50 öre för dag i avvaktan på den slutliga prövningen av det fast anställda manskapets lönefråga.

Utskottet.

Utskottet finner de i föreliggande motion anförda skälen för en förbättring av ifrågavarande manskaps ställning vara bärande, icke minst på grund av den ökade omfattning av sjötjänstgöringen, som kan beräknas bli en följd av den förstärkta personella försvarsberedskapen, ävensom att manskapets lönefråga icke i likhet med lönefrågan för officerare och underofficerare m. fl. kan bringas till sin lösning vid innevarande års riksdag. Utskottet finner sig därför böra, i avvaktan på resultatet av pågående utredning angående manskapets lönefråga, nu föreslå, att ifrågavarande tillägg bestämmes till 50 öre för dag. De närmare bestämmelserna för tilläggets åtnjutande m. m. torde efter vederbörande myndigheters hörande böra utfärdas av Kungl. Maj:t. Kostnaderna för införande av nu förordat tillägg i sjötilläggsförmånerna hava av utskottet beräknats till omkring 50,000 kronor, med vilket belopp utskottet alltså vill föreslå en höjning av det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslaget till flottans krigsberedskap och övningar. I den mån motsvarande förmån kan anses böra utgå till fast anställt manskap vid kustartilleriet, torde därav uppkommande kostnader kunna rymmas inom ramen för anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar.

Under erinran att riksdagen numera bifallit utskottets utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, med åberopande av det ovan anförda, föreslå att reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar för nästa budgetår bestämmes till 5,430,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 119 till *flottans krigsberedskap och övningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,430,000 kronor.

99:o) **Kustartilleriets krigsberedskap och övningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 115, sid. 161 och 162) att till kustartilleriets krigsberedskap och övningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 645,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 960,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 590,000 kronor.

Enligt de i samband med 1936 års försvarsbeslut angivna beräkningsgrunderna skulle förevarande anslag för budgetåret 1939/40 utgå med 575,000 kronor.

Med hänsyn till den prisstegring å vissa för kustartilleriets krigsberedskap och övningar erforderliga förbrukningsartiklar, som kan väntas föreligga jämväl under nästkommande budgetår ansåg sig departementschefen vid statsverkspropositionens framläggande böra tillstyrka, att anslaget, i enlighet med förslag av chefen för kustartilleriet och marinförvaltningen, för budgetåret 1939/40 uppföres med 645,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen, vilket för kustartilleriets del innebär, bland annat, att en kontingent värnpliktiga skall inkallas till tjänstgöring under vinterhalvåret.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande för nu ifrågavarande ändamål, hemställa,

att riksdagen må till *kustartilleriets krigsberedskap och övningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 960,000 kronor.

100:o) **Krigsövningar vid kustfästningarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, sid. 162), vilket innebär anvisande av det i de grundläggande kostnadsberäkningarna för den nya marinorganisationen beräknade beloppet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *krigsövningar vid kustfästningarna* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Sjukvård.

101:o) **Sjukvård.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 117, sid. 162) att till sjukvård för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 210,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa 218,000 kronor.

Reservationsanslaget till sjukvård är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 207,000 kronor.

För nästa budgetår har anslaget i statsverkspropositionen ansetts böra ökas med i runt tal 5,000 kronor på grund av ökat antal tjänstgöringsdagar under nästa budgetår men samtidigt kunna minskas med 600 kronor, utgörande arvode till en sjukgymnast vid marinens sjukhus i Karlskrona, vilket arvode syntes böra redovisas å sjukhusets stat, varför medel för ändamålet sålunda beräknats under avlöningsanslaget. Med hänsyn härtill förordade departementschefen, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med i avrundat belopp 210,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran om att riksdagen bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förstärka den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *sjukvård* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 218,000 kronor.

Flytande materiel och byggnader.

102:o) **Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 118, sid. 163—165) att till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 6,800,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 6,875,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande år upptaget med 6,600,000 kronor.

I sin skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen hemställt att ett belopp av 6,800,000 kronor måtte beräknas för ändamålet, vilket belopp med 200,000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade anslaget men med över 1,300,000 kronor understiger de medelsbehov, som av ämbetsverket underlydande myndigheter anmälts för nästkommande budgetår.

Såsom särskilda skäl för denna ökning har ämbetsverket framhållit dels att militärmyndigheterna ifrågasatt en högre beredskap i fråga om vissa av marinens fartyg, dragande en kostnad av 120,000 kronor, dels ock att pansarkryssaren Fylgias iordningställande komme att medföra större kostnader under förevarande anslag än vad marinförvaltningen tidigare räknat med.

Departementschefen har för egen del vid statsverkspropositionens framläggande tillstyrkt, att det av marinförvaltningen begärda anslagsbeloppet anvisas för ändamålet.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vidtagande av vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

att riksdagen må till *underhåll av flottans fartyg och byggnader* m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 6,875,000 kronor.

103:o) **Flottans ersättningsbyggnad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 119, sid. 165—178) att till flottans ersättningsbyggnad för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 23,500,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Gustavson m. fl.* (nr 61) och den andra inom andra kammaren av herr *C. G. Tengström m. fl.* (nr 112), vari, bland annat, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för användning inom västkustens marindistrikt anskaffa tvenne motorfiskebåtar av trä, kosterbåtar av större typ, och för ändamålet bevilja ett anslag av 60,000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 124) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 194), vari, bland annat, hemställts, att riksdagen till anskaffande av fyra nya motortorpedbåtar under budgetåret 1939/40 måtte bevilja ett förslagsanslag av 2,500,000 kronor, samt att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om inhämtande av marinmyndigheternas yttrande rörande behövlig nyanskaffning av minsvepare, m. m.;

dels ock en inom andra kammaren av herr E. Lindberg väckt motion (nr 281), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fullständig utredning om de å fjärde huvudtiteln föreslagna två artillerifartygens lämplighet, främst med hänsyn till deras motståndskraft mot flygbomber, samt att, i avvaktan på resultatet av denna utredning, reducera reservationsanslaget till flottans ersättningsbyggnad med 13,900,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 61, I: 124 och II: 281.

Departementschefen har i propositionen lämnat en redogörelse för, vad som sedan år 1936 förekommit i ärendet rörande flottans ersättningsbyggnad, och har i anslutning härtill för egen del anfört, bland annat, följande.

Vad beträffar medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår får jag erinra om att i enlighet med förenämnda av 1936 års riksdag godkända plan för flottans ersättningsbyggnad för budgetåret 1939/40 borde anvisas 7,600,000 kronor för fortsatta arbeten å de två undervattensbåtar (Sjöbjörnen och Sjöhund) och de två jagare (Malmö och Karlskrona), till vilkas påbörjande 1936 års riksdag anvisat medel, samt för fortsatt modernisering av pansarskeppen av Sverige-typ. Enligt det i försvarsstabschefens förenämnda utredning i merberörda proposition nr 307 med A betecknade alternativet för ersättningsbyggnad borde för nämnda budgetår därutöver utgå ett belopp av 13,360,000 kronor för påbörjandet av två kustförsvarsfartyg.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästa budgetår har *marinförvaltningen* understrukt vikten av att de båda kustförsvarsfartygen snarast påbörjades. Det anbefallda konstruktionsarbetet för nämnda fartygstyp beräknades vara slutfört så att byggandet, därest beslut därom fattades av 1939 års riksdag, omedelbart kunde påbörjas vid ingången av budgetåret 1939/40. Vidare har marinförvaltningen i sin skrivelse anmält, att den första av de båda undervattensbåtar, till vilkas påskyndade byggande i enlighet med riksdagens beslut ett belopp av 600,000 kronor av Kungl. Maj:t ställts till förfogande av 70-miljonersanslaget, beräknades kunna färdigställas under budgetåret 1940/41 och den andra under det därpå följande budgetåret. Det anslagsbehov, som till fullföljandet av det påskyndade byggandet av dessa undervattensbåtar erfordrades för budgetåret 1939/40, uppginge till 2,000,000 kronor, varom äskande nu borde göras. Denna framställning innebure sålunda ej någon begäran om nya anslagsmedel utan endast en medelsanvisning, som enligt 1936 års riksdagsbeslut skulle utgå under senare budgetår. Slutligen har marinförvaltningen hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av ett belopp av 1,430,000 kronor för påbörjande av ett nytt moderfartyg för undervattensbåtar.

Marinförvaltningens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till flottans ersättningsbyggnad upptager sammanlagt 24,930,000 kronor enligt följande fördelning:

Slutförande av jagarna	kronor	3,770,000:—
» » ubåtarna	»	2,080,000:—
Fortsatt modernisering av Sverige-skeppen	»	1,750,000:—
Påbörjande av två artillerifartyg	»	13,900,000:—
Fortsatt påskyndat byggande av två kustubåtar	»	2,000,000:—
Påbörjande av ett moderfartyg för ubåtar	»	1,430,000:—
	<hr/>	
	Summa kronor	24,930,000:—

Vad till en början angår anslagsbehovet å tillhoppa 7,600,000 kronor till slutförande av under byggnad varande två jagare och två undervattensbåtar samt fortsatt modernisering av Sverige-skeppen torde i enlighet med grunderna för 1936 års försvarsbeslut medel för tillgodoseende av detta anslagsbehov böra äskas av riksdagen för nästkommande budgetår.

Vidare anser jag mig böra tillstyrka marinförvaltningens förslag att till fullföljande av byggandet av de båda kustundervattensbåtar, till vilkas påbörjande medel ställts till förfogande från anslaget till försvarsberedskapens omedelbara stärkande, för nästa budgetår äska ett belopp av 2,000,000 kronor.

Vad slutligen beträffar den utan tvivel betydelsefullaste frågan i detta sammanhang, framställningen om medel för påbörjande av två stycken kustförsvarsfartyg, vill jag till en början ansluta mig till det av min företrädare i ämbetet vid framläggandet av den nyssnämnda propositionen nr 307 till 1938 års riksdag gjorda uttalandet, att de utredningar i typfrågan, som i och med chefens för marinen och försvarsstabschefens utlåtanden föreligga, utgöra ett i stort sett tillräckligt material för bedömande av spörsmålet om vilka fartygstyper som lämpligen böra komma ifråga, då det gäller att genom ersättningsbyggnad bevara kustflottans slagkraft och taktiska användbarhet. Jag anser därför, att ett ståndpunktstagande till denna fråga icke bör längre uppskjutas och att förslag i ämnet sålunda bör föreläggas årets riksdag för bedömande.

Vid ett dylikt ståndpunktstagande måste naturligen åtskilliga faktorer av både strategisk-taktisk och ekonomisk art uppkomma till bedömande. Till en början anser jag mig böra framhålla, att det tvevelsutän förhåller sig så, att vid avvärandet av ett angrepp mot våra kuster en mycket betydelsefull uppgift numera och i högre grad än förr måste tilläggas såväl kustartilleriet, rörligt och fast, som flygstridskrafterna. Röster hava också höjts för den uppfattningen, att de nämnda försvarsmedlen, kompletterade med eller understödda av lätta sjöstridskrafter, skulle utgöra ett efter våra förhållanden både lämpligt och tillräckligt skydd i nämnda hänseende. För min del har jag emellertid, bland annat på grundval av den uttömmande utredning rörande detta spörsmål som nu föreligger, kommit till den bestämda uppfattningen, att vårt lands säregna geografiska struktur medför, att ett uteslutande på nämnt sätt sammansatt kustförsvar — vilket skulle innebära ett avstående från bruket av svårt artilleri till sjöss — i vissa lägen och i fråga om vissa delar av våra kuststräckor näppeligen kan sägas innebära bästa möjliga skydd. Jag tänker därvid bland annat på svårigheten att vid ogynnsamma siktförhållanden erhålla tillräcklig eldverkan med kustartilleri på ett något så när stort avstånd från kustlinjen. Jag vill därför ansluta mig till den mening, som hävdar, att de nuvarande Sverige-skeppen vid deras avförande ur kustflottan böra ersättas med fartyg, som kunna betecknas som artillerifartyg.

Då det med denna utgångspunkt gäller att komma fram till den för oss lämpligaste typen för ett dylikt fartyg, bör till en början fastslås, att de artillerifartyg, som kunna komma i fråga för vår marin, under inga förhållanden kunna tänkas avpassade för att upptaga en kamp med slagskepp av stormaktstyp — detta är redan av ekonomiska skäl uteslutet och skulle för övrigt icke heller ur strategisk-politisk synpunkt kunna anses nödvändigt. Den fartygstyp, mot vilken våra artillerifartyg främst skola kunna bjuda ett effektivt motstånd, lär snarare få anses vara den tunga kryssaren. För att kunna bjuda ett sådant motstånd skulle våra artillerifartygs egenskaper helst vara sådana, att de i fråga om såväl fart som artillerikraft vore överlägsna de i utländska flottor ingående tunga kryssarna. Vad farten beträffar skulle detta innebära krav på en maximiprestation av åtskilligt över 30 knop. Med en bestyckning av 25 cm kanoner — vilket torde få anses som ett minimikrav —

skulle emellertid ett dylikt fartyg komma upp i ett kostnadsläge, som för våra ekonomiska förhållanden ligger utanför det rimligas gräns, vartill kommer, att fartygets storlek skulle medföra olägenheter av navigationsteknisk art med hänsyn till våra farvattens beskaffenhet. Jag anser därför nödvändigt och på av försvarsstabschefen i hans utredning anförda skäl även försvarligt att låta fartyget erhålla en avsevärt lägre fart än den nyss angivna, därvid emellertid spörsmålet om fartygets eget skydd givetvis måste ägnas uppmärksamhet som kompenserande faktor. Vid fartfrågans bedömande får man naturligen å andra sidan icke gå under vissa minimifordringar, varjämte måste fasthållas, att fartfaktorn alltid är av den betydelsen, att man bör sträva efter att inom en rimlig kostnadsram komma upp i så hög fartprestation som möjligt. Förbises bör ej heller, att våra artillerifartyg, efter att hava tjänat ut i kustflottan, skola kunna användas bland annat i konvojtjänst för handelsskydd, vilket också medför vissa icke allt för ringa fordringar i nämnda hänseende.

Det sålunda förda resonemanget för fram till att jag i huvudsak vill ansluta mig till det förslag till sammansättning av vår kustflotta och till ersättning av våra nuvarande artillerifartyg, som innefattas i det av chefen för försvarsstaben i ämnet framlagda förslaget. De nya artillerifartygen böra således även enligt min mening utgöras av kustförsvarsfartyg av i huvudsak den av försvarsstabschefen i hans alternativ A föreslagna typen. Detta innebär i fråga om artillerikraft, att de skola vara bestyckade med — förutom 12 cm kanoner och luftvärnspjäser — fyra stycken 25 cm kanoner. Från åtskilliga håll har framhållits önskvärdheten av att kunna utrusta fartygen med sex dylika kanoner i stället för fyra. Att detta skulle innebära en avsevärd förstärkning av eldkraften är otvivelaktigt. Men det skulle medföra en så betydande ökning av fartygets storlek och kostnader, att man i sådant fall skulle ställas inför valet att i stället minska antalet fartygsenheter i kustflottan — en konsekvens som ur synpunkten av den taktiska användbarheten enligt min mening vore olycklig. Därtill kommer, att man även i sådant fall skulle komma i konflikt med kravet på manöverförmåga och lättrorlighet i våra komplicerade farvatten. Jag anser mig sålunda böra ansluta mig till försvarsstabschefens förslag härutinnan. Vad beträffar maximifarten hos de nya fartygen, vilken av försvarsstabschefen beräknats till lägst 20 knop, anser jag, i anslutning till det förut återgivna riksdagsuttalandet, att en något högre fart än den nämnda är önskvärd. Jag räknar sålunda med att maximifarten hos de nya fartygen icke bör understiga 22 knop.

Såsom av det föregående inhämtas har marinförvaltningen för nästa budgetår hemställt om äskande av ett anslagsbelopp av 13,900,000 kronor, avsett för påbörjande av två stycken kustförsvarsfartyg av i huvudsak den typ, som av chefen för försvarsstaben upptagits i hans alternativ A. Som grund för denna anslagsberäkning ligger en uppskattad kostnad per fartyg av 35,000,000 kronor, för två fartyg sålunda 70,000,000 kronor, av vilket sistnämnda belopp skulle å nästa budgetår falla en femtedel eller 14,000,000 kronor med avdrag av de 100,000 kronor, som för ritningar av fartygen redan ställts till förfogande. I själva typfrågan har jag i det föregående uttalat min mening. Med hänsyn till önskvärdheten av att de nuvarande Sverige-skeppen, av vilka det äldsta uppnår sin beräknade åldersgräns i kustflottan år 1941 och det näst äldsta år 1945, snarast möjligt bliva ersatta, vill jag i anslutning därtill föreslå, att, i enlighet med chefens för försvarsstaben förenämnda plan och på sätt jämväl i marinförvaltningens omförmälda skrivelse föreslagits, medel till påbörjande av två dylika kustförsvarsfartyg av riksdagen äskas redan för nästa budgetår. Beträffande kostnadsfrågan får jag erinra om att Kungl. Maj:t, i anslutning till riksdagens förberörda uttalande rörande undersökningar beträffande en far-

tygskonstruktion av i huvudsak enahanda typ som ifrågavarande kustförsvarsfartygs men med högre fart, genom beslut den 5 augusti 1938 meddelat vissa bestämmelser rörande utförandet av ritnings- och konstruktionsarbetena beträffande kustförsvarsfartygen, varvid likväl skulle iakttagas, att byggnadskostnaderna, som enligt chefens för försvarsstaben förenämnda utlåtande beräknades uppgå till 33,400,000 kronor per fartyg, finge uppgå till ett belopp av högst 35,000,000 kronor per fartyg. Senare vidtagna kostnadsundersökningar hava emellertid givit vid handen, att ett fartyg av nu ifrågavarande typ på grund av inträffade prisstegringar kommer att draga en kostnad av inemot 37,000,000 kronor. Med en kostnad per fartyg av ungefär nämnda belopp måste alltså räknas. För nästkommande budgetår torde dock icke mer än det av marinförvaltningen föreslagna beloppet, 13,900,000 kronor, bliva erforderligt för ändamålet. Jag utgår därvid ifrån att erforderliga beställningar och entreprenadkontrakt rörande de två fartygen skola få avslutas redan under nästa budgetår.

Hela anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår i enlighet med det anförda till (7,600,000 + 2,000,000 + 13,900,000 =) 23,500,000 kronor.

Utskottet.

Såsom av departementschefen erinrats har chefen för försvarsstaben i av-givet utlåtande rörande flottans fartygstyper till närmare granskning upp-tagit fem olika alternativ till sammansättning av kustflottan och därvid så-som den ändamålsenligaste lösningen förordat ett såsom alternativ A be-tecknat förslag. En ersättningsbyggnad enligt detta alternativ skulle om-fatta, bland annat, nybyggnad av två kustförsvarsfartyg.

Vad till en början beträffar frågan om införande i kustflottan av kust-försvarsfartyg är utskottet i likhet med departementschefen av den uppfatt-ningen, att de utredningar i typfrågan, som föreligga, utgöra i stort sett tillräckligt material för bedömande av spörsmålet om vilka fartygstyper, som lämpligen böra komma i fråga, då det gäller att genom ersättningsbyggnad bevara kustflottans slagkraft och taktiska användbarhet. Att såsom i mo-tionen II: 281 yrkats uppskjuta avgörandet av denna fråga för införskaffande av ytterligare utredning anser sig utskottet därför icke kunna tillstyrka.

Vid sitt ställningstagande till nu berörda spörsmål har utskottet lika med departementschefen funnit ur skilda synpunkter avgörande skäl tala för det av försvarsstabschefen ovan återgivna förslaget och tillstyrker således, att de nuvarande Sverige-skeppen vid deras avförande ur kustflottan ersättas med artillerifartyg.

I fråga om den för oss lämpligaste typen för dylika fartyg har departe-mentschefen förordat, att de nya artillerifartygen borde utgöras av kustför-svarsfartyg av i huvudsak den av försvarsstabschefen i hans alternativ A föreslagna typen. I fråga om artillerikraft skulle således bestyckningen utgöras av — förutom medelsvärt och lätt artilleri — fyra stycken 25 cm kanoner. Departementschefen har vidare räknat med en maximifart av icke understigande 22 knop. Kostnaderna per fartyg hava uppskattats till inemot 37,000,000 kronor. Utskottet finner den sålunda föreslagna typen vara ur effektivitets-och kostnadssynpunkt i stort sett godtagbar och anser sig kunna tillstyrka departementschefens förslag härutinnan. Med avseende å bestyckning och

övriga tekniska anordningar torde Kungl. Maj:t emellertid böra äga vidtaga de ändringar, som vid ytterligare prövning kunna befinnas ändamålsenliga och lämpliga.

Utskottet övergår nu till behandling av vissa ytterligare motioner, som väckts med anledning av Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag.

I motionerna I: 61 och II: 112 har hemställts, bland annat, att medel måtte anvisas för anskaffning av två motorfiskebåtar av trä, avsedda för västkustens marindistrikt. Då, enligt vad utskottet under hand inhämtat, från vederbörande militära myndigheter framställning till Kungl. Maj:t om inköp av dylika båtar icke gjorts, synes utskottet anledning icke föreligga för riksdagen att på grundval av enskilda motioner och utan närmare utredning i ärendet anvisa medel för ändamålet. Utskottet avstyrker därför motionerna i nu berörda delar.

Vidkommande härefter det i motionerna I: 124 och II: 194 gjorda yrkandet om anskaffande av fyra motortorpedbåtar vill utskottet erinra, att 1938 års riksdag på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade medel för byggande av fyra dylika båtar eller samma antal, som av försvarsstabschefen upptagits under hans såsom alternativ A betecknade förslag till flottans sammansättning. Enligt vad utskottet inhämtat, lära dessa båtar bliva färdigbyggda under loppet av innevarande år. Med allt beaktande av den betydelse, som motortorpedbåtar under vissa förhållanden äga, anser sig utskottet emellertid ej minst med hänsyn till den snabba utveckling, denna fartygstyp för närvarande genomgår, och åtminstone innan närmare erfarenhet vunnits rörande resultatet av den pågående försöksbyggnaden, icke böra tillstyrka, att medel nu anvisas för ytterligare anskaffning av båtar av här ifrågakarande slag. Framhållas må därjämte, att i vederbörande myndigheters anslagsäskanden för nästa budgetår medel för dylik anskaffning ej heller begärts. Utskottet får alltså avstyrka motionerna i nu berörda del.

I sistnämnda båda motioner har vidare föreslagits, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om inhämtande av marinmyndigheternas yttrande rörande behövlig nyanskaffning av minsvepare. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att utskottet förutsätter, att, därest ytterligare behov av för minsvepning avsedd fartygsmateriel föreligger, vederbörande myndigheter göra framställning härom till Kungl. Maj:t utan särskilt ingripande från riksdagens sida. Några åtgärder i av motionärerna angiven riktning torde således icke vara behövliga. Motionerna i nu berörda del avstyrkas alltså av utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt liksom vad departementschefen i samband därmed anfört har i de delar, varom utskottet icke ovan yttrat sig, icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

I. att motionen II: 281 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å såväl motionerna I: 61 och II: 112, i vad de avse anvisande av medel för anskaffande av motorfiskebåtar, som motionerna I: 124 och II: 194, i vad dessa motioner avse anvisande av medel för anskaffande av motortorpedbåtar, till *flottans ersättningsbyggnad* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 23,500,000 kronor.

III. att motionerna I: 124 och II: 194, i vad de avse hemställen om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om inhämtande av marinmyndigheternas yttrande rörande behövlig nyanskaffning av minsvepare, m. m., icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

104.o) **Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, sid. 178 och 179), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 25,000 kronor, som betingas av rådande prisläge, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor.

105.o) **Kustartilleriets materiel m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 121, sid. 179 och 180) att till kustartilleriets materiel m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 725,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 745,000 kronor.

Reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m. har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 625,000 kronor.

För nästa budgetår har marinförvaltningen ansett anslaget böra med hänsyn till, bland annat, inträffad prisstegring bestämmas till 750,000 kronor.

Vid framläggande av statsverkspropositionen ansåg sig departementschefen, som väl fann en väsentlig höjning av anslaget erforderlig för nästa budgetår, dock icke kunna tillstyrka, att anslaget upptoges till högre belopp än 725,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Under erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vidtagande av åtgärder för förstärkande av den personella för-

svarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts förslag rörande medelsanvisningen under nu ifrågavarande punkt, hemställa,

att riksdagen må till *kustartilleriets materiel m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 745,000 kronor.

106:o) **Anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 122, sid. 180 och 181) att till anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 49,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett belopp av 52,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 47,000 kronor, och i kostnadsberäkningar för den nya marinorganisationen har anslaget för nästa budgetår upptagits till 48,000 kronor.

Under erinran om att utöver det antal motorfordon, som legat till grund för nämnda kostnadsberäkningar, sedermera tillkommit två personbilar för flottans vidkommande har marinförvaltningen i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår beräknat medelsbehovet till 49,000 kronor, och mot ifrågavarande anslagsberäkning hade departementschefen vid statsverkspropositionens framläggande intet att erinra.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkning av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran om att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förstärka den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 52,000 kronor.

107:o) **Ersättningsbyggnad av kustartilleriets båtmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 123, sid. 181—183) att till ersättningsbyggnad av kustartilleriets båtmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 135,000 kronor eller samma belopp, vartill anslagsbehovet uppskattats i kostnadsberäkningarna för den nya marinorganisationen.

Med hänvisning till att vissa förhållanden inträffat, vilka nödvändiggjort en revidering av det till grund för nämnda kostnadsberäkningar liggande

byggnadsprogrammet, och till rådande prisläge, har marinförvaltningen i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 anmält, att ämbetsverket icke ansåge sig kunna beräkna mindre belopp än 300,000 kronor för ett nödortfött fortsättande av ersättningsbyggnaden.

Departementschefen har med hänsyn till anförda förhållanden funnit sig böra tillstyrka äskande för nästa budgetår av det av marinförvaltningen begärda beloppet 300,000 kronor. Innan beloppet ställes till förfogande, anser departementschefen, att en plan för dess användande bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

Utskottet.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka den begärda anslagshöjningen, får hemställa,

att riksdagen må till *ersättningsbyggnad av kustartilleriets båtmaterial* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

108:o) **Utflyttning av vissa batterier i Göteborgs skärgård.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 124, sid. 183 och 184) och under erinran att enahanda belopp, utgörande hälften av de beräknade kostnaderna för flyttningen av ifrågakvarande batterier, anvisats för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *utflyttning av vissa batterier i Göteborgs skärgård* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

109:o) **Brandskyddsanordningar.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 125, sid. 184), vilken avser anvisande av medel för anskaffning av eldsläckningsmateriel för kustartilleriets nyuppförda anläggningar i Stockholms skärgård och i Fårösund, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *brandskyddsanordningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

110:o) **Brännoljecisterner för flottan.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 126, sid. 184—186) att till brännoljecisterner för flottan för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

I sin skrivelse angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1938/39 framhöll marinförvaltningen att säkerställandet av brännoljetillgången för marinens behov vid mobilisering och under krig, efterhand som örlogsfartygen under senare år inrättats för oljedrift, blivit en av de allra viktigaste angelägenheterna, när det gällde krigsberedskapens upprätthållande, och hemställde ämbetsverket, att — därest medel härför ej kunde erhållas av anslaget till statliga och kommunala beredskapsarbeten — för fortsatt uppförande av bombsäkra brännoljecisterner för marinen för budgetåret 1938/39 måtte anvisas ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

I skrivelse den 5 mars 1938 gjorde marinförvaltningen förnyad framställning i samma syfte.

På förslag av Kungl. Maj:t medgav riksdagen att till brännoljecisterner för flottan finge å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 upptagas ett förskottsanslag av 1,300,000 kronor.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästa budgetår har nu marinförvaltningen på skäl, som i särskild skrivelse närmare utvecklats, hemställt att, därest medel icke kunde ställas till förfogande från beredskapsstaten, för fortsatt uppförande av bombsäkra brännoljecisterner ett reservationsanslag av 700,000 kronor måtte anvisas.

Departementschefen har, då det syntts osäkert, huruvida ifrågavarande anläggningar kunna komma till utförande såsom beredskapsarbeten under den närmaste framtiden, och enär desamma finge anses vara av brådskande natur, tillstyrkt, att det av marinförvaltningen för ifrågavarande ändamål begärda beloppet, 700,000 kronor, anvisas av riksdagen för nästkommande budgetår.

Utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *brännoljecisterner för flottan* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

111:o) **Maskiner och verktyg för tygverkstaden i Fårösund.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 127, sid. 186 och 187) att till anskaffning av maskiner och verktyg för tygverkstaden i Fårösund för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 22,000 kronor.

I sin skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för anskaffning av maskiner och verktyg för tygverkstaden i Fårösund. Kostnaderna beräknades till 44,000 kronor, därest smärre reparations- och översynsarbeten skulle kunna verkställas inom verkstaden, och desamma syntes kunna lika fördelas på de två nästkommande budgetåren.

Departementschefen, som icke funnit anledning till erinran mot det beräknade beloppet, 44,000 kronor, eller mot marinförvaltningens förslag om dess uppdelning på två budgetår, har tillstyrkt, att ett reservationsanslag av 22,000 kronor för nästa budgetår anvisas för ändamålet.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till anskaffning av *maskiner och verktyg för tygverkstaden i Fårösund* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 22,000 kronor.

112:o) **Motorbåt för kustflottans flygavdelning.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 128, sid. 187) hemställer utskottet,

att riksdagen må till anskaffning av *motorbåt för kustflottans flygavdelning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 15,000 kronor.

113:o) **Tillbyggnad av marinens tvättinrättning i Karlskrona m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 129, sid. 187—189) att till tillbyggnad av marinens tvättinrättning i Karlskrona m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 37,000 kronor.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen gjort framställning i fråga om tillbyggnad av marinens tvättinrättning å Stumholmen m. m., enär det, oaktat övertidsarbete, visat sig omöjligt att under vissa tider därstädes medhinna all tvätt. Avsevärda mängder tvätt ha till följd härav måst sändas till Kronobergs regementets tvättinrättning i Växjö. De uppkomna svårigheterna vore huvudsakligen en följd av att tvättinrättningen vid marinens sjukhus icke längre vore i stånd att utföra sjukhustvätten. På grund härav borde dels viss ny maskinutrustning anskaffas för sjukhusets tvättinrättning, enär viss tvätt alltjämt borde där utföras, dels viss tillbyggnad komma till stånd av marinens tvättinrättning å Stumholmen, vilken jämväl borde utrustas med vissa nya maskiner. För bestridande av kostnaderna, vilka beräknats till sammanlagt 57,325 kronor, borde såsom särskilt anslag anvisas ett belopp av 37,000 kronor, medan återstoden av kostnaderna kunde täckas av till förfogande stående medel.

Departementschefen har funnit utrett, att vidtagandet av de föreslagna åtgärderna äro av behovet påkallade och ur ekonomisk synpunkt väl motiverade, och har icke funnit anledning till erinran mot ämbetsverkets förslag beträffande sättet för kostnadernas täckande. Departementschefen har sålunda tillstyrkt, att ett belopp av 37,000 kronor anvisas för budgetåret 1939/40 för tillbyggnad av marinens tvättinrättning i Karlskrona m. m.

Utskottet.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må till *tillbyggnad av marinens tvättinrättning i Karlskrona m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 37,000 kronor.

114:o) **Bostad för tillsyningsman vid Oscar II:s fort.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, sid. 190) hemställer utskottet,

att riksdagen må till anordnande av *bostad för tillsyningsman vid Oscar II:s fort* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

115:o) **Flyttning av svårt kustartilleri m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, sid. 190 och 191) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *flyttning av svårt kustartilleri m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,765,000 kronor.

116:o) **Vissa byggnadsföretag m. m. för Stockholms örlogsvarv.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen medgiva (punkt 132, sid. 191—193), att för vissa byggnadsföretag m. m. för Stockholms örlogsvarv ett belopp av högst 122,100 kronor må disponeras ur Stockholms varvs byggnadsfond.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen hemställt, att sammanlagt 122,100 kronor måtte få disponeras ur Stockholms varvs byggnadsfond för vissa i skrivelsen närmare angivna byggnads- och installationsföretag vid örlogsvarvet.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört i huvudsak följande.

De byggnads- och installationsföretag för örlogsvarvets räkning, som sålunda av marinförvaltningen föreslagits skola bekostas av Stockholms varvs byggnadsfond, måste i och för sig sägas vara i hög grad av behovet påkallade. Då jag emellertid utgår ifrån att Stockholms örlogsstation och örlogsvarv framdeles komma att förflyttas från sin nuvarande plats, har jag ställt mig i viss mån tveksam inför lämpligheten av att tillstyrka desamma. Som förflyttningen i varje fall icke torde kunna tänkas genomförd förrän efter loppet av åtskilliga år och de flesta av de ifrågasatta åtgärderna komma att bli till nytta även efter en förflyttning av örlogsvarvet, anser jag mig likväl böra förorda, att de komma till utförande. Vad beträffar frågan om disponerandet för ändamålen i fråga av medel från Stockholms varvs byggnadsfond, vill jag erinra om att denna fond är avsedd att, efter riksdagens medgivande, tagas i bruk för byggnader och andra dylika arbeten för varvets räkning. Å andra sidan läser fonden som sådan i framtiden lämpligen ifrågakomma för finansieringen av en förflyttning av örlogsvarvet till annan plats. Då emellertid enligt vad jag inhämtat fondens behållning den 1 juli 1938 uppgick till, i runt tal, 2,235,000 kronor och dess inkomster för budgetåret 1937/38 till, likaledes i runt tal, 235,000 kronor, anser jag mig likväl böra tillstyrka, att det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet 122,100 kronor må disponeras av fondens medel.

Utskottet, som lämnat Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt utan erinran, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att för *vissa byggnadsföretag m. m. för Stockholms örlogsvarv* ett belopp av högst 122,100 kronor må disponeras ur Stockholms varvs byggnadsfond.

Artilleri- och annan teknisk materiel m. m.

117:o) **Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, sid. 194), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en av inträffad prisstegring

å råmaterialier och förhöjning av arbetslöner föranledd höjning med 10,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *skjut- och materieförsök samt inskjutning av kanoner* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

118:o) **Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen m. m. Försök med teknisk materiel. Modernisering av flottans artilleriammunition. Nya kärnrör m. m. i marinens artilleripjäser.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 134—137, sid. 194—196), vilka i förhållande till de för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår anvisade anslagen innebära beträffande det nedan under c) upptagna anslaget en höjning med 55,600 kronor och i övrigt oförändrade anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *prövning och undersökning av brisanta sprängämnen m. m.* ett reservationsanslag av 25,000 kronor;

b) till *försök med teknisk materiel* ett reservationsanslag av 65,000 kronor;

c) till *modernisering av flottans artilleriammunition* ett reservationsanslag av 115,600 kronor;

d) till insättande av *nya kärnrör m. m. i marinens artilleripjäser* ett reservationsanslag av 34,800 kronor.

119:o) **Militärfyrrar m. m. Torpedcentralsikten m. m. å jagare.** På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar (punkterna 138 och 139, sid. 196 och 197) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till anskaffande av *militärfyrrar m. m.* ett reservationsanslag av 18,000 kronor;

b) till anordnande av *torpedcentralsikten m. m. å jagare* ett reservationsanslag av 72,000 kronor.

120:o) **Försök med torpedmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 140, sid. 197) och under erinran, att anslag för ifrågavarande ändamål icke anvisats för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *försök med torpedmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

121:o) **Åtgärder för industriens krigsorganisation och marinförvaltningens krigsförberedelser. Marinens andel av försöks- och driftkostnader för försvarsväsendets kemiska anstalt.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 141 och 142, sid. 197 och 198) och under erinran, att samma belopp, som nu begärts, upptagits för innevarande budgetår till här ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *åtgärder för industriens krigsorganisation och marinförvaltningens krigsförberedelser* ett reservationsanslag av 50,000 kronor;

b) till *marinens andel av försöks- och driftskostnader för försvarsväsendets kemiska anstalt* ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

Kustartillerimateriel.

122:o) **Viss materiel för kustartilleriet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 143, sid. 198—200) att till viss materiel för kustartilleriet för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,286,500 kronor.

Av det belopp å 12,099,200 kronor, som av 1936 års riksdags särskilda utskott beräknades för materielanskaffning för kustartilleriet, hava hittills anvisats 8,060,000 kronor, varför återstående oanvisat belopp utgör 4,039,200 kronor.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår har marinförvaltningen framhållit den utomordentliga betydelsen av att materielanskaffningen för kustartilleriet påskyndades genom att för ändamålet planenligt avsett, ännu ej anvisat belopp, 4,039,200 kronor, i sin helhet ställdes till marinförvaltningens förfogande redan under budgetåren 1939/40 och 1940/41, därav 2,576,500 kronor borde anvisas för nästa budgetår.

Härjämte hemställde marinförvaltningen i sistberörda skrivelse, att under särskilt anslag i riksstaten för nästa budgetår måtte upptagas ett belopp av 709,970 kronor till bestridande av den återstående totala merkostnad, som genomförandet av den planenliga materielanskaffningen till följd av inträffad prisstegring beräknades medföra.

Departementschefen har icke funnit något att erinra mot ämbetsverkets förslag om påskyndandet av anskaffningen utav den för kustartilleriet enligt särskilda utskottets förslag avsedda materielen och har heller icke ansett sig böra motsätta sig äskandet av det särskilda medelsbelopp, i avrundat tal 710,000 kronor, som marinförvaltningen ansett erforderligt i anledning av inträffad prisstegring. Sistnämnda belopp har emellertid synts departementschefen böra jämväl upptagas under förevarande anslag. Departementschefen har sålunda tillstyrkt, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 3,286,500 kronor för nu ifrågavarande ändamål.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *viss materiel för kustartilleriet* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,286,500 kronor.

Sjökarteverket.

123:o) **Avlöning till personal vid sjökarteverket.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 144, sid. 200—208) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för sjökarteverket;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för sjökarteverket att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till avlöning till personal vid sjökarteverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 379,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 304,600 kronor.

Departementschefens förslag innebär, förutom de ändringar som föranledas av tillämpningen av det nya civila avlöningsreglementet, i huvudsak följande. En extra-ordinarie gravörbefattning vid verket utbytes mot en ordinarie gravörbefattning i 15:e lönegraden. Chefen för sjökarteverket, som för närvarande saknar titel i denna sin egenskap, föreslås med hänsyn till sin lönegradsplacering erhålla överdirektörs tjänstetitel. Föreståndaren för sjökarteverkets s. k. försäljningskontor har enligt kungl. brev den 30 april 1936 åtnjutit ersättning i form av arvode med ett belopp av 3,000 kronor för år, varå dyrtidstillägg ej finge beräknas, eller det högre belopp, vartill 5 procent av bruttoförsäljningssumman kunde uppgå, och kostnaderna för ifrågavarande ersättning hava bestridits från försäljningsmedel, vilka redovisas såsom inkomst under anslaget till omkostnader för sjömätningväsendet. Med hänvisning till att omförmälda försäljningsmedel med ingången av nästa budgetår föreslås skola inlevereras till statsverket under särskild inkomsttitel å riksstaten föreslår departementschefen, att medel för arvodet, vilket syntes böra fixeras till 3,000 kronor, beräknas under den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. I enlighet med ett av kartverkschefen framlagt förslag tillstyrker departementschefen, att arvodet till kontrollföreståndaren i Sundsvall höjes från nuvarande 600 till 1,000 kronor för år. Under förenämnda anslagspost beräknas jämväl tre arvoden för civila mätningförrättare, vilka arvoden anses böra bestämmas till respektive 1,000, 1,375 och 2,000 kronor.

I fråga om övrig icke-ordinarie personal föreslås, att en ny befattning inrättas i 7:e lönegraden, avsedd för ett hittillsvarande extra biträde vid det magnetiska observatoriet på Lovö.

Utskottet.

Utskottet har intet att erinra mot departementschefens förslag, att chefen för sjökarteverket benämnes överdirektör. Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har utskottet funnit sig böra tillstyrka.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för sjökarteverket:

Personalförteckning.

Befattning.	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad.
1 överdirektör		C 6
3 förste aktuarier		A 26
1 aktuarie		A 22
1 kartograf		A 22
1 föreståndare för militärdetaljen (militärkartograf)		A 21
1 assistent å jordmagnetiska avdelningen		A 21
1 redogörare		A 18
9 ritare		A 15
6 gravörer		A 15
2 ritbiträden		A 7
1 kanslibitråde		A 7
1 expeditionsvakt		A 5

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 kontrollstationsföreståndare (i Stockholm och Göteborg)	Eo 21
1 assistent ('Fidskriften »Underrättelser för sjöfarande»)	Eo 21;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjökarteverket, att tillämpas tillvidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 203,000: —
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 23,075: —
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar	
m. m.	kronor 120,000: —
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 12,000: —
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 19,925: —
5. Viss ersättning åt vikarier för kontrollstationsföreståndare, <i>förslagsvis</i>	» 1,000: —

Summa förslagsanslag kronor 379,000: —;

e) till *avlöning till personal vid sjökarteverket* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 379,000 kronor.

124:o) **Omkostnader för sjökorts- och sjömätningväsendet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 145, sid. 208—210) att till omkostnader för sjökorts- och sjömätningväsendet för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 363,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört under benämningen »Omkostnader för sjömättningsväsendet» med ett belopp av 230,000 kronor.

Anslaget tillika med disponerad behållning å detsamma, 48,700 kronor, och 80,000 kronor i beräknade försäljningsmedel — tillsammans 358,700 kronor — disponeras under innevarande budgetår enligt av Kungl. Maj:t den 10 juni 1938 fastställd stat. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t bestämt, att därest inflytande försäljningsmedel skulle komma att överstiga det beräknade inkomstbeloppet, 80,000 kronor, överskottet må användas till främjande av sjökarteverkets verksamhet.

För vinnande av större överensstämmelse mellan anslaget syfte och benämning föreslås, att anslaget från och med nästa budgetår benämnes »Omkostnader för sjökorts- och sjömättningsväsendet».

Chefen för sjökarteverket har för nästa budgetår räknat med ett medelsbehov under anslaget av 360,000 kronor och har därvid förutsatt, att de försäljningsmedel, som nu redovisas såsom inkomst under förevarande anslag, från och med nästa budgetår skola inlevereras till statsverket under särskild inkomsttitel å riksstaten.

Departementschefen har icke haft annan erinran mot detta förslag, än att expensutgifterna för sjökarteverkets s. k. försäljningskontor, vilka för närvarande bestridas av omförmälda försäljningsmedel och beräknas till 1,500 kronor, böra belasta detta anslag. Vidare har departementschefen föreslagit, att kostnaderna för beredande av semester åt vid sjökarteverket anställda arbetare, vilka för närvarande gäldas från det i riksstaten uppförda anslaget till »Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare», böra bestridas från nu förevarande anslag, som på grund härav bör ökas med 1,500 kronor. På grund härav har departementschefen beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till ett sammanlagt belopp av 363,000 kronor.

Utskottet.

De till grund för Kungl. Maj:ts förevarande anslagsäskande liggande beräkningarna hava ej föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *omkostnader för sjökorts- och sjömättningsväsendet* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 363,000 kronor.

125:o) **Omkostnader för instrumentkontrollavdelningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 146, sid. 210 och 211) att till omkostnader för instrumentkontrollavdelningen för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 12,300 kronor.

För innevarande budgetår är i riksstaten uppfört ett reservationsanslag av 15,600 kronor under benämningen »Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet».

Tillika med inflytande avgifter för undersökning av lanternor och kompasser m. m., beräknade till 14,000 kronor, slutar gällande stat för sistnämnda anslag å 29,600 kronor.

Utgifterna under anslaget äro i staten redovisade under två särskilda titlar, nämligen »Instrumentkontrollavdelningen» och »Jordmagnetiska avdelningen». För utgifterna å förstnämnda anslagstitel har avsetts ett belopp av 13,200 kronor och å sistnämnda titel ett belopp av 16,400 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att det nuvarande reservationsanslaget till omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet från och med nästa budgetår uppdelas på två reservationsanslag, benämnda det ena »Omkostnader för instrumentkontrollavdelningen» och det andra »Omkostnader för jordmagnetiska avdelningen».

Anslagsbehovet för nästa budgetår under nu förevarande anslag har av departementschefen beräknats till 12,300 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den av departementschefen verkställda beräkningen av medelsbehovet för nu ifrågavarande ändamål liksom ej heller mot vad departementschefen i samband därmed föreslagit, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *omkostnader för instrumentkontrollavdelningen* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 12,300 kronor.

126:o) **Omkostnader för jordmagnetiska avdelningen. Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande».** Bidrag till internationella hydrografiska byrån. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 147—149, sid. 211—213) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *omkostnader för jordmagnetiska avdelningen* ett reservationsanslag av 13,400 kronor;

b) till redigering och utgivning av *tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»* ett reservationsanslag av 24,000 kronor;

c) till beredande av *bidrag till internationella hydrografiska byrån* ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

127:o) **Nytt utsjölovningsfartyg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 150, sid. 213—217) att till nytt utsjölovningsfartyg för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 375,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att frågan om byggande av ett nytt utsjölovningsfartyg har varit aktuell sedan mer än tio år, och att ett belopp av 750,000 kronor i enlighet med av Kungl. Maj:t gjord framställning av riksdagen upptogs å beredskapsstat för budgetåret 1939/40, för byggande av ett nytt utsjölovningsfartyg.

I skrivelse den 28 november 1938 har nu styrelsen för sjökarteverket — under framhållande av att behovet av ytterligare fartygsmateriel vid sjökarteverket än mera skärpts, sedan enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 januari 1938

sjömättingsfartyget Ran blivit utranterat — hemställt, att omförmälda i 1938 års beredskapsstat upptagna anslagsmedel måtte ställas till förfogande under nästa budgetår.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Då anskaffandet av ett specialbyggt fartyg för utförande av utsjölodningar för sjökarteverkets kartarbeten — såsom av departementschefens nyssberörda i ämnet gjorda uttalande och styrelsens för sjökarteverket sistnämnda skrivelse torde framgå — måste anses vara av behovet synnerligen påkallat, synas medel för fartygets byggande bära snarast möjligt anvisas. I anslutning till vad kartverksstyrelsen i sin skrivelse den 18 november 1937 härutinnan föreslagit torde emellertid det angivna medelsbehovet, 750,000 kronor, bära uppdelas på två budgetår, därvid halva beloppet eller 375,000 kronor synes bära äskas för nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid därvid, att anbuds infordrande och byggnadsarbetets igångsättande skall kunna äga rum under budgetåret 1939/40.

Utskottet.

Utskottet, som funnit sig bära tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må till *nytt utsjölodningsfartyg* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 375,000 kronor.

Diverse.

128:o) **Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m. Extra utgifter.** På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar (punkterna 151 och 152, sid. 217 och 218) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslag, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m.* ett reservationsanslag av 12,000 kronor;

b) till *extra utgifter* ett reservationsanslag av 95,000 kronor.

129:o) **Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 153, sid. 218 och 219) att till semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 300,000 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 215,000 kronor.

I sin skrivelse den 14 september 1938 har marinförvaltningen anmält, att å anslaget för budgetåret 1937/38 avförts utgifter till ett belopp av omkring 247,000 kronor med tillämpning av nu gällande kollektivavtal. Dessa avtal vore emellertid uppsägbara till den 1 juli 1939, och eventuella nya avtal kunde komma att innebära ändrade grunder för semesterns beräkande. Tillkomsten av nu gällande semesterlag kunde vidare komma att för arbetarna medföra vissa ökade semesterförmåner. Ämbetsverket har

med hänsyn till dessa förhållanden ansett, att anslaget borde beräknas till ett belopp av 350,000 kronor för nästkommande budgetår.

Departementschefen har i likhet med marinförvaltningen ansett en höjning av anslaget erforderlig men har funnit sig icke böra tillstyrka äskande av högre anslagsbelopp än 300,000 kronor.

Mot den av departementschefen verkställda beräkningen av förevarande anslag har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 300,000 kronor.

130:o) **Revidering av vissa sjökort. Tillfälligt lönetillägg till marinens arbetare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 154 och 155, sid. 219) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslag, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *revidering av vissa sjökort* ett reservationsanslag av 5,000 kronor;

b) till *tillfälligt lönetillägg till marinens arbetare* ett förslagsanslag av 275,000 kronor.

F. FLYGVAPNET.

Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

131:o) **Avlöning till personal vid flygförvaltningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 156, sid. 220—225) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för den civila personalen vid flygförvaltningen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till avlöning till personal vid flygförvaltningen för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 197,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *T. G. von Seth* väckt motion (nr 80), vari hemställts, att riksdagen måtte vidtaga den ändringen i departementschefens förslag, att den av departementschefen ifrågasatta notariebefattningen i A 21 ändras till sekreterarebefattning i A 24 samt att kassörstjänsten ändras till kamrerare-tjänst med placering i A 22 i stället för i den av departementschefen föreslagna lönegraden A 24.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 142,000 kronor.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att riksdagen i sin skrivelse den 8 juni 1938 (nr 407) i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m. under punkten 5 förklarar, att riksdagen ansett sig böra fästa uppmärksamheten på att med den omfattning, flygvapnets förvaltning erhållit icke minst genom de av 1938 års riksdag fattade besluten i avseende å vapnets verksamhetsområde, det måhända bleve nödvändigt att frågan om utnyttjandet och behovet av för flygförvaltningen erforderlig civil personal underkastades ytterligare övervägande.

Flygförvaltningen har nu i sin skrivelse den 31 augusti 1938 rörande flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1939/40 i fråga om den ordinarie personalen vid ämbetsverket framhållit, att den å staten för flygförvaltningen uppförda personalen icke vore av den omfattning som med hänsyn till motsvarande förhållanden annorstädes ansetts motiverad.

Flygförvaltningen har närmare redogjort för den betydande arbetsbelastningen å ämbetsverkets civilbyrå, särskilt å dess kamalexpedition. Sålunda framhålles, att revisionskommisarien blivit så över hövan betungad med göromål av annat slag än ledningen av och deltagandet i revisionsarbetet, att han icke medhunnit att i önskvärd utsträckning fullgöra de honom åvilande göromålen. Enahanda hade förhållandet varit med sekreteraren och ombudsmannen med påföljd att för åtskilliga sekreterargöromål personal från kamalexpeditionen måst tagas i anspråk. Flygförvaltningen hade därför funnit det nödvändigt, att arbetskrafterna å civilbyrån förstärktes, och därvid till en början föreslagit inrättande av en befattning för en sekreterare i 24:e lönegraden, varigenom även skulle vinnas, att den nuvarande sekreterarens arbete kunde helt förläggas till de militärtekniska avdelningarna. Vidare hade ämbetsverket föreslagit, att befattningen som kassör och bokhållare i 21:a lönegraden, med hänsyn till kassarörelsens alltmer ökade omfattning och göromålens krävande art, utan minskning av revisionskommisariens föredragningskyldighet ombildades till befattning för en kamrer i 22:a lönegraden och att i samband därmed en särskild kassörsbefattning i 14:e lönegraden inrättades för de rena kassagöromålen. I detta sammanhang har flygförvaltningen även ifrågasatt, huruvida icke ämbetsverkets civilbyrå, som vore ställd vid sidan av de tre militärtekniska avdelningarna, borde likställas med dessa och erhålla benämningen civilavdelningen samt befattningen som chef för avdelningen för ernående av likställdhet med armé- och marinförvaltningarna uppflyttas från nuvarande lönegraden B 30 till A 1.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har avgivit utlåtande över flygförvaltningens framställning och därvid uttalat, att det förefölle lönenämnden, som om erforderlig arbetslättnad för revisionskommisarien samt sekreteraren och ombudsmannen lämpligen borde kunna åvägbringas genom inrättande

av en kamrersbefattning i 24:e lönegraden samt en notarietjänst i 21:a lönegraden. De enklare kassagöromålen borde kunna anförtros åt en kassör i 11:e lönegraden.

Riksräkenskapsverket, som även avgivit utlåtande i ärendet, har framhållit, att en avlastning av revisionskommisariens arbetsbörda borde ske genom inrättande av en kamrerstjänst i 24:e lönegraden. Vad anginge den föreslagna förstärkningen av arbetskrafterna för kansligöromålen, syntes ämbetsverket sådan förstärkning erforderlig, icke minst för att förhindra att revisionens personal för framtiden toges i anspråk för dylika göromål. Huruvida den nuvarande sekreterarens och ombudsmannens tjänstgöring borde, på sätt flygförvaltningen föreslagit, förläggas helt till de militärtekniska avdelningarna, undandroge sig riksräkenskapsverkets bedömande. Riksräkenskapsverket föreställde sig emellertid, att, därest under sekreteraren och ombudsmannen ställdes en notarie i 21:a lönegraden, avsedd att utföra kansligöromål, vilka icke lämpligen borde fullgöras av sekreteraren och ombudsmannen, skulle sistnämnda befattningshavare vinna erforderlig lättnad i arbetet.

Departementschefen har i likhet med riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd ansett, att syftet att bereda erforderlig arbetslättnad å kansliet och kameralexpeditionen skulle på ett lämpligare sätt stå att vinna genom att inrätta en kamrersbefattning i 24:e lönegraden med föredragningskyldighet inför byråchefen av kassaärenden och med kassarörelsen förenade göromål m. m. Denne befattningshavare syntes då även kunna övertaga de viktigaste av den nuvarande kassörens och bokhållarens arbetsuppgifter, medan de enklare kassagöromålen skulle överlätas åt en kassör, vilken, på sätt lönenämnden föreslagit, borde placeras i 11:e lönegraden. För att bereda sekreteraren och ombudsmannen erforderlig arbetslättnad och samtidigt ernå, att kameralexpeditionen personal icke på sätt som hittills skett behövde tagas i anspråk för kansligöromål, syntes det departementschefen vidare lämpligt inrätta en ny befattning för en notarie i 21:a lönegraden. Med den sålunda föreslagna omorganisationen borde den nuvarande befattningen som kassör och bokhållare i 21:a lönegraden få anses direkt övergå i den nya kamrersbefattningen i 24:e lönegraden; innehavaren av den förra befattningen borde därför kunna utan särskilt ansökningsförfarande placeras å den nya befattningen. Vad beträffade flygförvaltningens förslag att ombilda civilbyrån till en avdelning under en avdelningschef har departementschefen funnit sig icke kunna i varje fall för närvarande biträda detta förslag.

Departementschefens förslag innebär vidare, att den nuvarande ordinarie expeditionsvaktsbefattningen i 5:e lönegraden utbytes mot en befattning för en förste expeditionsvakt i 7:e lönegraden, att ordinarie befattningar inrättas för ytterligare ett kanslibitråde i 7:e lönegraden och tre kontorsbiträden i 4:e lönegraden, samt att medel beräknas för arvode å 2,130 kronor till ytterligare en pensionerad underofficer.

Kungl. Maj:t har beträffande flygförvaltningens avlöningsstat föreslagit åtskilliga öknningar av personalen i avsikt att tillgodose vissa krav, som av numera inträdda förhållanden befunnits påkallade.

Vad beträffar det i motionen II: 80 framlagda förslaget om viss jämkning i Kungl. Maj:ts förslag till personalstat för flygförvaltningen vill utskottet erinra om att vid behandlingen av vissa frågor rörande flygförvaltningens organisation statsutskottet vid 1938 års riksdag uttalade sig rörande utnyttjandet och behovet av civil personal vid flygförvaltningen samt framhöll, att såväl flygvapnets ledning som Kungl. Maj:t torde hava sin uppmärksamhet fäst på dessa frågor. I anslutning härtill har också flygförvaltningen begärt, att å flygförvaltningens stat skulle uppföras en ny befattning som sekreterare med placering i A 24, och att nuvarande kassörstjänsten i A 21 måtte ombildas till en kamreraretjänst i A 22, varjämte en kassörstjänst i A 14 borde inrättas. Avsikten med statsutskottets ovan återgivna uttalande var att bereda den för revisionen inom flygvapnet enligt härordningsbeslutet beräknade personalen möjlighet att ägna sig åt de egentliga revisionsuppgifterna, enär av 1937 års statsrevisorers berättelse framgick, att nämnda personal i stor utsträckning kommit att tagas i anspråk för andra uppgifter inom flygförvaltningen. Vid behandlingen av det av flygförvaltningen framlagda statförslaget för nästa budgetår hava sistnämnda synpunkter enligt utskottets mening icke kommit till sin rätt, utan huvudvikten har kommit att läggas på mera kameralt betonade arbetsuppgifter. I detta hänseende har emellertid någon framställning icke gjorts från flygförvaltningens sida och ej heller har någon utredning, som utvisar behovet härav, blivit ävåbringad. Utskottet är i likhet med motionären av den uppfattningen, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag med de jämkningar, som innefattas i flygförvaltningens framställning, bättre tillgodoser de av utskottet tidigare hävdade synpunkterna samt dessutom är av behovet påkallat med hänsyn till de synnerligen avsevärda belopp, som under de senaste åren anvisats för ökning av flygvapnets personal och materiel, något som i högre grad än tidigare gör det angeläget, att den egentliga revisionspersonalen får ägna sig åt de reviderande uppgifterna. För att möjliggöra detta bör samtidigt i enlighet med flygförvaltningens framställning viss personalförstärkning i fråga om den för övriga administrativa uppgifter avsedda personalen genomföras. Utskottet ansluter sig därför till de synpunkter, som framförts i motionen II: 80 och föreslår i staten de jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag, som därav betingas. Någon ändring i det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslagsbeloppet påkallas icke av denna i kostnadshänseende obetydliga jämkning. Beträffande inrättandet av en kassörstjänst i A 11 synes intet vara att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, som i övrigt tillstyrkes av utskottet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 80 må

a) fastställa följande personalförteckning för den civila personalen vid flygförvaltningen:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
1 byråchef.....		A 30
1 sekreterare och ombudsman		A 26
1 revisionskommisarie		A 26
1 sekreterare		A 24
1 kamrerare		A 22
2 revisorer		A 21
1 kassör		A 11
3 kanslibiträden		A 7
1 förste expeditionsvakt		A 7
6 kontorsbiträden		A 4;

b) godkänna följande avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 114,800: —
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämde av Kungl. Maj:t	» 39,660: —
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal:	
a. grundavlöningar m. m.	30,400: —
b. avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	3,800: — » 34,200: —
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 8,340: —
<u>Summa förslagsanslag kronor 197,000: —;</u>	

c) till *avlöning till personal vid flygförvaltningen* för budget-
året 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 197,000 kronor.

132:o) **Avlöning till personal vid flygstab, flygflottiljer m. m.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 157) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

133:o) **Rekryteringskostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 158, sid. 226 och 227) att till rekryteringskostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

Förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 12,000 kronor, har av departementschefen för nästa budgetår ansetts böra upptagas med enahanda belopp.

Under lantförsvarets anslag till avskedspremier m. m. har departements-
chefen redogjort för ett av marinförvaltningen väckt förslag om ändrade

bestämmelser rörande tilldelning av avskedspremier. Vidare har departementschefen under lantförsvarets anslag till rekryteringskostnader redogjort för av chefen för marinen väckt fråga om höjning av det s. k. värvararvodet.

Utskottet. Den verkställda beräkningen av förevarande anslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Beträffande departementschefens förslag dels om ändring i gällande bestämmelser angående avskedspremier, dels ock om bemyndigande för Kungl. Maj:t att för en eller flera rekryteringsenheter höja det till rekryteringsombud nu utgående arvodet får utskottet hänvisa till vad utskottet härutinnan anfört under lantförsvarets anslag till avskedspremier m. m. samt till rekryteringskostnader.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *rekryteringskostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

134:o) **Flygvapnets reservpersonal.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 159, sid. 227) att till flygvapnets reservpersonal för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 60,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågasvarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 95,000 kronor.

Utskottet. Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke haft något att invända mot det under nu förevarande punkt äskade anslagsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må till *flygvapnets reservpersonal* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 95,000 kronor.

135:o) **Rese- och traktamentspenningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 160, sid. 227), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 3,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rese- och traktamentspenningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 48,000 kronor.

136:o) **Flyttningersättning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, sid. 228), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en höjning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *flyttningersättning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

137:o) **Resestipendier.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, sid. 228) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *resestipendier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

De värnpliktigas avlöning m. m.

138:o) **De värnpliktigas avlöning och färder m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 163, sid. 228 och 229) att till de värnpliktigas avlöning och färder m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 339,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

I förut berörda inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckta motion (nr 126) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att dagavlöningen till de värnpliktiga oavsett tjänstgöringstidens längd måtte höjas till en krona per tjänstgöringsdag samt med anledning härav de i årets statsverksproposition upptagna förslagsanslagen till de värnpliktigas dagavlöning måtte höjas med hänsyn därtill.

Vidare har uti förut berörda inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckta motion (nr 127) hemställts, att riksdagen måtte besluta, att andra stycket 1 § av förordningen om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd) av den 12 juni 1931, nr 257, måtte utgå.

Slutligen har uti förut berörda inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Stockholm *m. fl.* väckta motion (nr 203) hemställts, att dagavlöningen för samtliga värnpliktiga ökas från nuvarande 50 öre per dag till 1 krona per dag.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna II: 126, II: 127 och II: 203.

För innevarande budgetår är förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning och färder m. m. i riksstaten upptaget med 290,000 kronor.

Anslaget har beräknats sålunda:

Titel I.	De värnpliktigas avlöning	kronor 220,000: —
Titel II.	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	» 5,000: —
Titel III.	Färdkostnader.....	» 65,000: —
		<hr/>
		Summa kronor 290,000: —

För nästa budgetår har titel I beräknats med utgångspunkt från 415,448 tjänstgöringsdagar, därav 334,858 med penningbidrag à 50 öre och 80,590

med penningbidrag à 1 krona. För avlöningstillägg, 65 öre för dag, åt reservofficersaspiranter har beräknats, i runt tal, 10,000 kronor. Medelsbehovet under denna anslagspost skulle sålunda uppgå till $(334,858 \times 0.50 + 80,590 \times 1.00 + 10,000 =)$ 258,019 kronor eller, i avrundat tal, 258,000 kronor.

Titlarna II och III hava ökats till 6,000 kronor respektive 75,000 kronor.

I enlighet härmed har medelsbehovet under anslaget vid statsverkspropositionens framläggande beräknats till 339,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Vidkommande de i motionerna II: 126 och II: 203 väckta förslagen om höjning av de värnpliktigas avlöning får utskottet, under hänvisning till vad som härutinnan anförts under lantförsvarets motsvarande anslag, avstyrka dessa yrkanden, i vad desamma avse förevarande anslag.

I fråga om det i motionen II: 127 gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till vad utskottet anført under lantförsvarets anslag till understöd åt vissa värnpliktigas familjer.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder av organisatorisk art till förstärkande av den personella försvarsberedskapen, tillstyrker utskottet det under förevarande punkt äskade anslaget.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) avslå motionerna II: 126 och II: 203 om höjning av dagavlöningen till de värnpliktiga, i vad motionerna avse förevarande anslag;

b) till *de värnpliktigas avlöning och färder m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

Expenser m. m.

139:o) **Skrivmaterialier och expenser m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 164, sid. 229 och 230) att till skrivmaterialier och expenser m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

Förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 72,000 kronor, har enligt 1936 års försvarsbeslut för budgetåret 1939/40 beräknats till 78,000 kronor.

Den för nästa budgetår föreslagna höjningen av anslaget utöver den planemåliga är i huvudsak beroende på ökade kostnader för telefonabonnemang samt på stegringen av verksamheten inom flygförvaltningen och flygstaben.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *skrivmaterialier och expenser m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

140:o) **Tryckningskostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 165, sid. 230 och 231) att till tryckningskostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

För tryckningskostnader är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 8,000 kronor, som med hänsyn till å anslaget förefintliga reservationer ansetts kunna täcka medelsbehovet för samma budgetår.

Enligt de grundläggande kostnadsberäkningarna för den nya flygvapenorganisationen har medelsbehovet under anslaget uppskattats till 21,000 kronor under nästkommande budgetår och 30,000 kronor sedan organisationen fullt genomförts.

Med förmålan, att de tryckningsarbeten (i första hand materielbeskrivningar och undervisningslitteratur), som enligt verkställd utredning erfordrades under budgetåret 1939/40, beräknades draga en kostnad av omkring 81,000 kronor, har flygförvaltningen hemställt, att detta belopp måtte av riksdagen äskas.

Departementschefen har ansett sig icke böra tillstyrka större medelsanvisning för nästa budgetår än 60,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till criaran mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *tryckningskostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Förplägnad, intendenturmateriel och övningar.

141:o) **Mathållning.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 166, sid. 231 och 232) att till mathållning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 880,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 950,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 690,000 kronor.

Vidkommande beräkningen av medelsbehovet under anslaget har räknats med att för mathållningen smör kommer till användning i stället för margarin jämväl under nästa budgetår.

Normalportionspriset har för nästa budgetår uppskattats till 90 öre mot 86 öre för innevarande budgetår.

Det i dagportionspriset ingående beloppet till övriga kostnader har för nästa budgetår uppskattats till 17 öre mot 15.5 öre för innevarande budgetår.

Dagportionskostnaden i land skulle alltså utgöra 1 krona 7 öre mot 1 krona 1.5 öre för budgetåret 1938/39.

Kostnaderna för kvinnlig personal vid flygvapnets matinrättningar hava för nästa budgetår beräknats till 91,550 kronor.

Med utgångspunkt från ett antal av, i avrundat tal, 736,000 tjänstgöringsdagar skulle för nästa budgetår medelsbehovet — frånräknat kostnaderna för den kvinnliga personalen — utgöra $(736,000 \times 1.07 =)$ 787,520 kronor. Härtill har lagts ett belopp av 2,000 kronor för ökade portionskostnader under sjökommendering.

Sammanlagda medelsbehovet under nästkommande budgetår har således vid statsverkspropositionens framläggande beräknats till $(91,550 + 787,520 + 2,000 =)$ 881,070 kronor eller, i avrundat tal, 880,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkandet av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Beträffande frågan om definitiv övergång till användning av smör inom försvarsväsendet i stället för margarin får utskottet hänvisa till vad utskottet härutinnan anfört under arméns motsvarande anslag.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *mathållning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 950,000 kronor.

142:o) **Intendenturmateriel.** Kungl. Maj:t hade förslagit riksdagen (punkt 167, sid. 232 och 233) att till intendenturmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 595,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 496,000 kronor.

Anslagstiteln beklädnads- och munderingsutrustning har jämväl för nästa budgetår beräknats efter 55 öre för man och tjänstgöringsdag. Med utgångspunkt från 736,000 tjänstgöringsdagar har titeln beräknats till 404,800 kronor.

I fråga om anslagstiteln speciell flygarbeklädnad har densamma, som efter genomförd flygorganisation uppskattats till 100,000 kronor, ansetts böra ökas med 20,000 kronor till 80,000 kronor.

Vidkommande anslagstitlarna kasernutredning och förplägnadsutredning hava de jämväl för nästa budgetår ansetts böra beräknas efter ett belopp av 9 respektive 6 öre per man och tjänstgöringsdag. I enlighet härmed har förstnämnda titel uppskattats till 66,240 kronor och sistnämnda till 44,160 kronor.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har alltså vid statsverkspropositionens framläggande beräknats till, i avrundat tal, 595,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *intendenturmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

143:o) **Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 168, sid. 233 och 234) att till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 390,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa

Utskottet.

att riksdagen må till *bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 390,000 kronor.

144:o) **Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 169, sid. 234 och 235) att till engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 948,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 1,083,000 kronor.

Av den sammanställning, som finnes införd i särskilda utskottets utlåtande vid 1936 års riksdag, sid. 167, inhämtas, att till engångskostnader för viss intendentur-, flyg- och vapenmateriel för budgetåret 1939/40 beräknats tillhoppa 2,500,000 kronor.

Departementschefen har vid statsverkspropositionens framläggande ansett sistnämnda belopp böra för budgetåret 1939/40 fördelas med 948,000 kronor till engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel, med 295,000 kronor till engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel och med 1,257,000 kronor till engångskostnader för anskaffning av flygmateriel.

I förevarande sammanhang hava medel äskats för anskaffning av intendenturmateriel.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande under förevarande punkt, hemställa,

att riksdagen må till *engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,083,000 kronor.

145:o) **Flygvapnets övningar.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 170, sid. 235 och 236) att till flygvapnets övningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 4,400,000 kronor.

Härefter hade Kungl. Maj:t i propositionen nr 113, under åberopande av det vid propositionen fogade utdraget ur statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 24 februari 1939 — med ändring av den i årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, under punkt 170 gjorda framställningen — föreslagit riksdagen, bland annat, att till flygvapnets övningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 4,600,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 4,835,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *R. Lindström* väckt motion (nr 55), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med flygförvaltningens förslag upptaga anslaget till flygvapnets övningar till 4,580,000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 125) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 195), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte höja det i statsverkspropositionen för budgetåret 1939/40 föreslagna anslaget till flygvapnets övningar med 180,000 kronor till 4,580,000 kronor.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 55 och I: 125.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3,150,000 kronor.

Departementschefen har i propositionen nr 113 — med förmälan, att flygförvaltningen i skrivelse den 18 februari 1939 till chefen för försvarsdepartementet på anförda skäl hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslaget till flygvapnets övningar måtte höjas till 4,600,000 kronor — erinrat därom, att det i statsverkspropositionen under detta anslag för nästkommande budgetår äskade beloppet, 4,400,000 kronor, med icke mindre än 1,250,000 kronor överstiger det i riksstaten för innevarande budgetår under samma anslag upptagna beloppet och med 700,000 kronor överstiger det belopp som i 1936 års försvarsbeslut för ändamålet beräknats för nästkommande budgetår. Bland annat av dessa orsaker, framhåller departementschefen, framstod det såsom befogat att vid anslagsäskandenas framläggande i statsverkspropositionen under övningsanslaget beräkna ett något lägre anslagsbelopp än som av flygförvaltningen i dess skrivelse angående flygvapnets medelsbehov för nästa budgetår beräknats eller 4,580,000 kronor. Av vad flygförvaltningen i dess nu förevarande skrivelse anfört framgår emellertid, fortsätter departementschefen, att den nyssberörda beräkningen såtillvida ägt rum från missvisande utgångspunkter, att åtgången av drivmedel i själva verket är större per enhet räknat än som tidigare funnits anledning att räkna med; den av denna anledning uppkommande merkostnaden beräknas för nästa budgetår uppgå till 200,000 kronor. Vid sådant förhållande har departementschefen funnit sig, för att icke möjligheten att i full utsträckning bedriva planerade eller eljest erforderliga övningar skall i någon mån äventyras, böra tillstyrka en hemställan hos riksdagen, att det i statsverkspropositionen för nästkom-

mande budgetår upptagna anslaget till flygvapnets övningar måtte höjas med 200,000 kronor till 4,600,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ytterligare höjningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslaget, hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av såväl motionen I: 55 som motionerna I: 125 och II: 195, i vad motionerna avse anslaget till flygvapnets övningar, till *flygvapnets övningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 4,835,000 kronor.

146:o) **Motorfordon och motorbåtar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 171, sid. 236—238) att till motorfordon och motorbåtar för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 520,000 kronor.

Förevarande anslag är enligt grunderna för 1936 års försvarsbeslut för innevarande budgetår uppfört med 374,000 kronor.

Enligt samma grunder skulle för nästa budgetår erfordras ett anslag av 397,000 kronor.

Departementschefen har funnit sistnämnda anslagsbelopp icke tillräckligt för nästa budgetår utan föreslagit att anslaget höjes till 520,000 kronor. I sistnämnda belopp har medräknats kostnaden, 75,000 kronor, för anskaffande av en tankbåt för drivmedelspåfyllning.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker den begärda anslagsökningen, får i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *motorfordon och motorbåtar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 520,000 kronor.

Sjukvård.

147:o) **Sjukvård.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 172, sid. 238 och 239) att till sjukvård för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet, hemställa,

att riksdagen må till *sjukvård* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Vapen och ammunition.

148:o) **Vapen och ammunition.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 173, sid. 239) att till vapen och ammunition för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 550,000 kronor.

Härefter hade Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 113 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen, bland annat, att till vapen och ammunition för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 730,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *R. Lindström* väckt motion (nr 56), vari hemställts, att anslaget till vapen och ammunition för flygvapnet måtte i enlighet med flygförvaltningens förslag upptagas till 790,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 480,000 kronor, varav emellertid 29,000 kronor utgöra ersättning för materiel, som gått förlorad vid en eldsolycka. Vidare ingår i det s. k. 70-miljonersanslaget för innevarande budgetår ett belopp av cirka 100,000 kronor till förstärkning av förenämnda anslag.

Departementschefen har i propositionen nr 113 erinrat därom, att flygförvaltningen i skrivelse den 18 februari 1939 till chefen för försvarsdepartementet på anförda skäl hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslaget till vapen och ammunition för flygvapnet måtte höjas med 220,000 kronor, vilket belopp dock kunde minskas till 150,000 kronor under förutsättning att för omsättning av mobiliseringsförrådet bomber ur detta förråd finge tagas i anspråk i en mot övningsanslaget beräknad omfattning. Departementschefen har i anslutning härtill framhållit, att han beträffande nu ifrågavarande anslag funnit sig böra tillstyrka, att det under detta anslag i statsverkspropositionen för

nästkommande budgetår upptagna anslagsbeloppet, 550,000 kronor, i förevarande sammanhang undergår någon höjning. I enlighet med det därutinnan i flygförvaltningens senaste skrivelse upptagna lägre alternativet har departementschefen förordat, att anslaget höjes med 150,000 kronor till 700,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ytterligare anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Utskottet. Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot den verkställda beräkningen av förevarande anslag, hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionen I:56 till *vapen och ammunition* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 730,000 kronor.

149:o) **Engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 174, sid. 239 och 240) att till engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 895,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 910,000 kronor.

Enligt de grundläggande beräkningarna för den nya flygvapenorganisationen avsågos till engångskostnader för flyg- och vapenmateriel tillhoppa 11,245,000 kronor, varav anvisats tillhoppa 7,629,000 kronor. Beträffande återstoden av den för flyg- och vapenmateriel avsedda summan har departementschefen beräknat det för viss övrig vapenmateriel under nästa budgetår erforderliga beloppet till 295,000 kronor.

Departementschefen har vidare erinrat därom, att enligt ovannämnda beräkningar ett belopp om 600,000 kronor för anskaffning av torpeder inginge i det ovannämnda anslagsbeloppet om 11,245,000 kronor för engångskostnader för flyg- och vapenmateriel men ursprungligen avsetts att anvisas först under budgetåren 1940/41—1941/42. Då beloppet i fråga ansetts erforderligt redan under budgetåret 1939/40 har detsamma upptagits under förevarande anslag för nästa budgetår. Detta komme att medföra en motsvarande minskning av medelsbehovet under anslaget för återstående del av uppsättningstiden.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har i statsverkspropositionen beräknats till (295,000 + 600,000 =) 895,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna anslagshöjningen sammanhänger med frågan om förstärkande av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet avgivet utlåtande angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 910,000 kronor.

Flygmateriel.

150:o) **Anskaffning och förnyelse av flygmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 175, sid. 240—242) att till anskaffning och förnyelse av flygmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 27,269,000 kronor.

Förevarande anslag är i enlighet med kostnadsberäkningarna för den nya flygvapenorganisationen för innevarande budgetår uppfört med 9,800,000 kronor. Vidare anvisades för samma budgetår med hänsyn till inträffade prisstegringar ett särskilt anslag om 784,000 kronor till förstärkning av anslaget till anskaffning och förnyelse av flygmateriel.

I en av 1938 års riksdag bifallen proposition nr 149 framlade Kungl. Maj:t vissa förslag om jämkningar i försvarsbeslutets kostnadsberäkningar i fråga om flygmaterielanskaffningen, vilka jämkningar äro av beskaffenhet att inverka på den framtida beräkningen av förevarande anslag. Huvudinnebörden av dessa jämkningar var, att de i försvarsbeslutet beräknade kostnaderna för flygmaterielleveranser under budgetåren 1939/40—1942/43 skulle komma att överskridas med ett belopp av sammanlagt över 20 miljoner kronor. Av denna kostnadsökning belöpte sig huvuddelen på rena prisstegringar å materiel och arbetslöner. Med anledning av berörda proposition anvisade riksdagen ett anslag av 7,325,000 kronor till vissa förskott å flygmaterielleveranser.

Flygförvaltningen har under förevarande anslag för budgetåret 1939/40 beräknat ett medelsbehov av, förutom 9,800,000 kronor enligt försvarsbeslutets beräkningar, 12,917,000 kronor eller samtliga de tilläggsmedel, som återstode att anvisa jämlikt nyssberörda riksdagsbeslut. Härtill komme ett belopp av 4,262,000 kronor i kostnader för en forcerad anskaffning av en torpedflygplandivision, som beslutats i anslutning till det s. k. 70-miljonersanslaget. Sammanlagt erfordrades alltså ett anslagsbelopp av 26,979,000 kronor. Departementschefen har ansett det erforderliga anslagsbeloppet kunna minskas med 220,000 kronor, avseende anskaffning av viss stationsmateriel m. m., till 26,759,000 kronor.

Departementschefen har vidare erinrat därom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 oktober 1938 bemyndigat flygförvaltningen att träffa avtal om anskaffning av vissa bombfällningsanordningar, för vilka den sammanlagda kostnaden beräknats till 710,000 kronor. Kostnaderna för denna materielanskaffning belöpa med cirka 200,000 kronor å innevarande budgetår och med återstående 510,000 kronor å nästkommande budgetår. Beträffande den förstnämnda summan har förslag framlagts om dess anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår. Det sistnämnda beloppet å 510,000 kronor synes departementschefen däremot böra anvisas under förevarande anslag för budgetåret 1939/40.

I enlighet med det anförda skulle medelsbehovet under detta anslag för nästkommande budgetår bliva (26,759,000 + 510,000 kronor =) 27,269,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet vill erinra därom, att innevarande års riksdag för anskaffning av vissa bombfällningsanordningar å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 anvisat ett belopp av 200,000 kronor.

Mot det av departementschefen beräknade medelsbehovet under förevarande anslag har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *anskaffning och förnyelse av flygmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 27,269,000 kronor.

151:o) **Underhåll av flygmateriel.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 176, sid. 242 och 243) att till underhåll av flygmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Härefter hade Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 113 — med ändring av berörda förslag — föreslagit riksdagen, bland annat, att till underhåll av flygmateriel för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av förberörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågakvarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 4,145,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft *dels* en inom första kammaren av herr *R. Lindström* väckt motion (nr 55), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med flygförvaltningens förslag upptaga anslaget till underhåll av flygmateriel m. m. till 4,050,000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 125) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 195), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta höja det i statsverkspropositionen för budgetåret 1939/40 före-

slagna anslaget till underhåll av flygmateriel m. m. med 550,000 kronor till 4,050,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 55 och I: 125.

Förevarande anslag, är för innevarande budgetår uppfört med 2,600,000 kronor, i vilket belopp ingå 12,000 kronor till bestridande av flygvapnets andel i kostnaderna för försvarsväsendets kemiska anstalt.

Departementschefen har i propositionen nr 113 meddelat, att flygförvaltningen i skrivelse den 18 februari 1939 till chefen för försvarsdepartementet på anförda skäl hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslaget till underhåll av flygmateriel måtte höjas med 500,000 kronor.

Departementschefen har i anslutning härtill erinrat därom, att förevarande anslag i statsverkspropositionen för nästa budgetår upptagits med 3,500,000 kronor, ett belopp som med 950,000 kronor överstiger det i försvarsbeslutet beräknade motsvarande anslagsbeloppet. Flygförvaltningen hade i sin skrivelse angående flygvapnets medelsbehov för nästkommande budgetår räknat med ett anslag för ändamålet av 4,050,000 kronor. I fråga om detta anslag har gjorts gällande, att detsamma stode i ett i det närmaste konstant förhållande till antalet beräknade flygtimmar och sålunda även i en viss relation till övningsanslagets storlek. Då överhuvud dessa beräkningar äro mycket vanskliga att tillförlitligen överblicka och i varje fall den i försvarsbeslutet upptagna relationen mellan övnings- och underhållsanslagen pekar i en annan riktning än den av flygförvaltningen i nyssberörda skrivelse framlagda, ansåg departementschefen det vid statsverkspropositionens behandling skäligt att begränsa underhållsanslaget något i förhållande till det av flygförvaltningen begärda beloppet. Därvid räknades med den möjligheten, att om underhållsanslaget skulle komma att visa sig för lågt, ytterligare medel sedermera kunde äskas å tilläggsstat. Emellertid har departementschefen nu funnit sig med hänsyn till den ytterligare utredning som förebragts och därutöver inhämtade upplysningar böra föreslå, att anslaget till underhåll av flygmateriel för nästa budgetår redan i detta sammanhang bringas upp i den storlek som av flygförvaltningen i dess senaste skrivelse föreslagits eller 4,000,000 kronor.

Den i propositionen nr 232 föreslagna ytterligare anslagsökningen sammanhänger med frågan om förstärkandet av den personella försvarsberedskapen.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, som icke har något att invända mot det av Kungl. Maj:t för nu ifrågavarande ändamål äskade anslaget, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av såväl motionen I: 55 som motionerna I: 125 och II: 195, i vad motionerna avse anslaget till underhåll av flygmateriel, till *underhåll av flygmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 4,145,000 kronor.

152:o) **Engångskostnader för anskaffning av flygmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 177, sid. 243) får utskottet under hänvisning till vad ovan anförts under punkt 144:o) hemställa,

att riksdagen må till *engångskostnader för anskaffning av flygmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 1,257,000 kronor.

153:o) **Flygindustriens krigsorganisation.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 178, sid. 243 och 244) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *flygindustriens krigsorganisation* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

154:o) **Utrustning för instruktionsverkstäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179, sid. 244) och under erinran, att i kostnadsberäkningarna för den nya flygvapenorganisationen icke räknats med nu ifrågavarande utrustningsbehov för instruktionsverkstäder, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *utrustning för instruktionsverkstäder* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 86,000 kronor.

Byggnader, flygfält m. m.

155:o) **Byggnader, flygfält m. m.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 180, sid. 244 och 245) att till byggnader, flygfält m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 365,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition nr 232 — med ändring av berörda förslag — föreslagit riksdagen att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 375,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet har vid besök å flygfältet vid Malmen funnit, att de därstädes kvarstående två äldre förrådsbyggnaderna, det s. k. Röda förrådet, tillhörigt Livgrenadjärregementet, samt det s. k. Gula förrådet, tillhörigt Östgöta flygflo till, utgöra ett väsentligt hinder för start och landning med nutida krigsflygplan och samtidigt innebära ett betydande riskmoment. Då det måste anses angeläget, att dessa byggnader snarast avlägsnas från flygfältet, har utskottet

funnit sig böra föreslå att medel anvisas härför. Enligt vad utskottet inhämtat skulle kostnaderna ifråga uppgå till omkring 50,000 kronor, med vilket belopp det under förevarande punkt äskade anslaget således bör ökas.

Med erinran att riksdagen numera bifallit av utskottet framlagt förslag angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, får utskottet, under återopande av vad utskottet ovan anfört, hemställa,

att riksdagen må till *byggnader, flygfält m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor.

156:o) **Utvidgning av flygfältet vid Hässlö m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 181, sid. 245) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *utvidgning av flygfältet vid Hässlö m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 118,000 kronor.

157:o) **Ordnande av Rinkaby flygfält.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 182, sid. 246) och under erinran, att innevarande års riksdag för förvärv av mark för Rinkaby flygfält å kapitalbudgeten för nästa budgetår anvisat 77,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ordnande av Rinkaby flygfält* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 79,000 kronor.

158:o) **Ordnande av vissa förläggingsförhållanden vid Rinkaby.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 183, sid. 246 och 247), avseende dels markförvärv, dels reparation av vissa byggnader, dels ock uppförande av en mindre matinerättning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ordnande av vissa förläggingsförhållanden vid Rinkaby* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 51,000 kronor.

159:o) **Instruktionsverkstad för Östgöta flygflottilj.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184, sid. 248) får utskottet, som vid besök på platsen funnit behovet av en tidsenlig instruktionsverkstad väl motiverat, hemställa,

att riksdagen må till anordnande av en *instruktionsverkstad för Östgöta flygflottilj* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 51,000 kronor.

160:o) **Eldsläckningsmateriel.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 185, sid. 248 och 249) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *eldsläckningsmateriel* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 48,000 kronor.

Diverse.

161:o) **Extra utgifter.** Utskottet, som ansett, att jämnande av huvudtitelns slutsumma bör ske med anlåtande av flygvapnets anslag till extra utgifter, får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 186, sid. 250), vilket innebär anvisande av samma belopp, vartill anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattats i de grundläggande kostnadsberäkningarna för den nya flygvapenorganisationen, hemställa,

att riksdagen må till *extra utgifter* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 65,000 kronor; dock att i anslaget må göras den jämkning, som kan erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

162:o) **Semester åt vid flygvapnet anställda arbetare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 187, sid. 250), vilket innebär anvisande av samma belopp, vartill anslaget för nästa budgetår uppskattats enligt kostnadsberäkningarna för den nya flygvapenorganisationen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *semester åt vid flygvapnet anställda arbetare* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

G. GEMENSAMMA ANSLAG.

Materiel.

163:o) **Särskild materielanskaffning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 188, sid. 251—254) att till särskild materielanskaffning för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 10,000,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Gustavson m. fl.* (nr 61) och den andra inom andra kammaren av herr *C. G. Tengström m. fl.* (nr 112), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta att för uppsättning i Göteborgs skärgård anskaffa en bottenhydrofonstation och härför anvisa 150,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen I: 61.

Departementschefen har framhållit, att vid sidan av de av de särskilda förvaltningsmyndigheterna gjorda medelsäskanden för den materiella försvarsberedskapens stärkande i olika avseenden ligga åtskilliga anslagskrav för nyanskaffning av materiel, vilka syntes departementschefen vara av be-

skaffenhet att i anseende till behövligheten mera böra vägas de olika försvarsgrenarna emellan. Departementschefen har för den skull ansett lämpligt, att dessa nya anslagskrav prövades gemensamt under beaktande av sistnämnda synpunkt, detta särskilt som det bland annat av ekonomiska skäl befunnits icke vara möjligt att i full utsträckning biträda dem alla.

Den plan, som departementschefen efter prövning av olika på frågan inverkan synpunkter ansett bör ligga till grund för den ifrågavarande materielanskaffningen, har följande utseende:

Materielplan.

Armén.

1. Fotokinoteodolitanläggning	kronor	200,000:—
2. 8 mm. ammunition	»	450,000:—
3. 37 mm. d:o	»	900,000:—
4. 7 cm. d:o	»	1,300,000:—
5. Reserveldrör	»	150,000:—
6. Kulsprutor	»	500,000:—
7. Gasskyddsmateriel	»	600,000:—
8. Komplettering av truppförbandens mobiliseringsutrustning	»	1,000,000:—
9. Signalmateriel	»	300,000:—
10. Motmedel mot stridsvagnar	»	50,000:—
11. Motorfordon till trängen och ingenjörtrupperna	»	200,000:—
12. Intendenturmateriel för Östgöta luftvärnsregemente	»	800,000:—
13. Drivmedelsförråd	»	500,000:—
14. Sjukvårdsmateriel	»	700,000:—
	Kronor	7,650,000:—

Marinen.

15. Intendenturmateriel m. m.	kronor	1,200,000:—
16. Sjukvårdsmateriel	»	100,000:—
17. Travers för pannverkstaden i Karlskrona	»	75,000:—
18. Uppställande av visst luftvärnsartilleri i Vaxholms fästning	»	40,000:—
19. Luftvärnsmateriel m. m. för flottans fartyg	»	400,000:—
20. Modernisering och förstärkning av luftvärnsartilleriet å vissa jagare	»	1,300,000:—
21. Modernisering av artillerimaterielen å minkryssaren Clas Fleming	»	150,000:—
22. Minmateriel	»	1,800,000:—
23. Motmedel mot undervattensbåtar	»	300,000:—
24. Minsvepningsmateriel	»	500,000:—
25. Torpeder	»	275,000:—
26. Radiomateriel	»	600,000:—
27. Riktövnings- och laddövningsmateriel	»	60,000:—

28. Bottenhydrofonstation.....	kronor	150,000: —
29. Komplettering av flottans artilleriammunition	»	500,000: —
30. Artilleriammunition för kustartilleriet.....	»	300,000: —
31. Eldledningsutrustning för kustartilleriets sjöfronts- batterier	»	440,000: —
32. Reserveldrör för kustartilleriets luftvärnspjäser	»	100,000: —
33. Lyssnarapparater för Karlskrona fästning	»	260,000: —
34. Eldledningsradiostationer för kustartilleriförsvaret..	»	50,000: —
35. Trådsignalmateriel för kustartilleriet	»	50,000: —
		<hr/>
	Kronor	8,650,000: —

Flygvapnet.

36. Åtgärder för höjande av flygvapnets försvarsbered- skap	kronor	900,000: —
37. Åtgärder för höjande av industriens krigsberedskap m. m.....	»	2,800,000: —
		<hr/>
	Kronor	3,700,000: —

Sammanställning.

Armén.....	kronor	7,650,000: —
Marinen	»	8,650,000: —
Flygvapnet	»	3,700,000: —
		<hr/>
	Summa kronor	20,000,000: —

Departementschefen har framhållit att den nyssnämnda planen bör lända till efterrättelse vid de anvisningar av medel från anslaget, som förutsättas skola ske av Kungl. Maj:t. Departementschefen har därvid förutsatt, att Kungl. Maj:t skall komma att före utanordnande av anslagsmedel för visst i planen upptaget ändamål från vederbörande förvaltningsmyndighet infordra den ytterligare utredning om anskaffningens omfattning, tiden för dess fullgörande m. m., som för vinnande av en rätt överblick över anslagets användning må finnas erforderlig. Det kan naturligen därvid i ett eller annat fall komma att visa sig, att mindre jämkningar i de å planen upptagna anslagsposterna kunna finnas lämpliga och ekonomiskt berättigade. Det bör enligt departementschefens mening naturligen ligga i Kungl. Maj:ts skön att i sådant fall vidtaga dylika jämkningar.

Medelsanvisningen för den föreslagna anskaffningsplanens genomförande har synts departementschefen böra uppdelas på två budgetår med halva beloppet på vardera budgetåret. Beställningar eller entreprenadkontrakt rörande leverans av samtlig å planen upptagen materiel böra däremot, efter medgivande av Kungl. Maj:t, få äga rum redan under nästkommande budgetår. För att undvika, att outnyttjade reservationer komma att kvarstå å anslaget vid det första budgetårets utgång, eller, från en annan sida sett, för att möjliggöra, att all den materiel som till äventyrs hinner anskaffas redan under första budgetåret också kan likvideras, har departementschefen

funnit den anordningen böra vidtagas i avseende å anslaget konstruktion, att detsamma i riksstaten upptages som förslagsanslag.

Vad först beträffar det motionsvis gjorda yrkandet har, på sätt framgår av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, ett belopp av 150,000 kronor äskats för en bottenhydrofonstation. Då utskottet utgår från, att den av motionärerna berörda frågan varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i samband med nu ifrågasatta materielanskaffningar och härtill kommer, att Kungl. Maj:t äger, därest så skulle befinnas erforderligt, att inom ramen av det under förevarande punkt äskade anslaget tillgodose det av motionärerna angivna behovet, finner sig utskottet icke böra tillstyrka motionerna i här berörda del.

Vidkommande Kungl. Maj:ts förslag har utskottet vid sin granskning av den av departementschefen framlagda materielplanen funnit de ifrågasatta materielanskaffningarna utgöra ett behövt tillskott till den materiella försvarsberedskapens stärkande. Utskottet har således intet att erinra mot valet av de ändamål, för vilka anslag begärts liksom ej heller mot avvägningen av anslagsbeloppen. Utskottet tillstyrker vidare, att medelsanvisningen för materielplanens genomförande uppdelas på två budgetår och att för nästa budgetår anvisas 10,000,000 kronor. Såsom av departementschefen framhållits torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de mindre jämkningar i de å planen upptagna anslagsposterna, som kunna befinnas lämpliga och ekonomiskt berättigade.

Utskottet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 61 och II: 112, i vad de avse anvisande av medel för anskaffning av ytterligare en bottenhydrofonstation, till *särskild materielanskaffning* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 10,000,000 kronor.

164:o) **Chiffreringsapparater.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189, sid. 254) hemställer utskottet,

att riksdagen må till anskaffande av *chiffreringsapparater* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 181,500 kronor.

Försvarsväsendets kemiska anstalt.

165:o) **Försvarsväsendets kemiska anstalt: Avlöningar.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ifrågavarande ändamål (punkt 190) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

166:o) **Försvarsväsendets kemiska anstalt: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191, sid. 255) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsväsendets kemiska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Militärmeteorologisk informationstjänst.

167:o) **Militärmeteorologisk informationstjänst: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 192, sid. 256 och 257) att

dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning för den militärmeteorologiska informationstjänsten;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för den militärmeteorologiska informationstjänsten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

dels ock till militärmeteorologisk informationstjänst: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 58,000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 42,400 kronor.

Departementschefen har föreslagit, att under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal medel beräknas för anställande av ytterligare en extra ordinarie assistent i 12:e lönegraden. I övrigt ifrågasättas inga andra ändringar än sådana, som föranledas av det nya civila avlöningsreglementet.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, får hemställa,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för den militärmeteorologiska informationstjänsten:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1	föreståndare	A 24
2	militärmeteorologer	A 18;

b) godkänna följande avlöningsstat för den militärmeteorologiska informationstjänsten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	25,400: —
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor	26,800: —	
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 2,800: —	» 29,600: —
3. Rörligt tillägg	»	3,000: —
	<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 58,000: —;</u>

c) till *Militärmeteorologisk informationstjänst*: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 58,000 kronor.

168:o) **Militärmeteorologisk informationstjänst: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 193, sid. 258 och 259), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär dels en höjning av posten till telefon- och telegramkostnader med 2,500 kronor, dels ock en en höjning av posten till övriga expenser med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärmeteorologisk informationstjänst*: *Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 19,000 kronor.

Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå.

169:o) **Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 194, sid. 259—263), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår äskade anslaget innebär en anslagsökning av 3,400 kronor, i huvudsak beroende på tillämpningen av de nya avlöningsprinciperna, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå:

Personalförteckning.

Befattning

Lönegrad

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20.

1 föreståndare Eo 24;

b) godkänna följande avlöningsstat för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå, att tillämpas tillvidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t	kronor	500:—
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor 16,400:—		
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	1,700:—
		» 18,100:—
3. Sammanträdesarvoden à 20 kronor per dag till styrelsens ledamöter och suppleanter, <i>förslagsvis</i>	»	1,200:—
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,000:—
		<hr/>
	Summa förslagsanslag kronor	20,800:—;

c) till *Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå*: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 20,800 kronor.

170:o) **Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå: Omkostnader.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, sid. 263 och 264), vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en ökning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå*: *Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 3,900 kronor.

Diverse.

171:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ifrågavarande ändamål (punkt 196) har riksdagen redan fattat beslut, varom härmed erinras.

172:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 197, sid. 264) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

173:o) **Försvarsväsendets lönenämnd.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för ifrågavarande ändamål (punkt 198) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

174:o) **Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet.** Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 199, sid. 265 och 266) att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde komma att till riksdagen avlåtas, till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet för budgetåret 1939/40 beräkna ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition nr 139, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft *dels* en uti första kammaren av herr *Oscar Olsson* väckt motion (nr 245), vari hemställts, att riksdagen vid beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 139 rörande den andliga vården vid försvarsväsendet måtte uttala sig mot anordnandet av obligatoriska gudstjänster och andaktsövningar samt ävenledes mot pastors självskrivnenhet i de föreslagna kulturella utskotten vid truppförbanden;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Andersson* i Jäger *m. fl.* (nr 247) och den andra inom andra kammaren av herr *E. V. Staxäng m. fl.* (nr 379), vari hemställts, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, att arvodena till militärpastorer vid kår och fristående kompani måtte utgå med 500 resp. 400 kronor per år.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 245 och I: 247.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 50,000 kronor.

Departementschefen har i propositionen nr 139 inledningsvis erinrat därom, att särskilda sakkunniga tillkallats jämlikt Kungl. Maj:ts den 29 oktober 1937 givna bemyndigande för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande frågan om ordnandet av den andliga vården vid försvarsväsendet. De sakkunniga hava numera slutfört sitt uppdrag i och genom avlämnandet av ett den 19 november 1938 dagtecknat »Betänkande och förslag rörande den andliga vården inom försvarsväsendet».

Sammanfattningsvis innebär de sakkunnigas förslag, att den andliga vården i fredstid inom försvarsväsendet skall omfatta såväl religiös som kulturell vård, att ett centralråd skall inrättas för att direkt under Kungl. Maj:t handlägga vissa frågor rörande den andliga vården samt att den kulturella vården skall stå under ledning av vederbörande truppförbandschef med biträde av ett bildningsråd.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle vid varje truppförband anställas en präst, benämnd militärpastor, vilken skulle innehava uppdraget som bisyssla med ett årsarvode. Gentemot en eventuell invändning, att detta skulle innebära ett återupptagande av den år 1925 avskaffade regementspastorsinsti-

tutionen, hava de sakkunniga anført, att även om nämnda institution på sin tid gav anledning till anmärkningar, anordningen som sådan utvisade en framkomlig väg. För att förhindra, att militärpastorn bibehölle sitt uppdrag in i en levnadsålder, då förutsättningarna att fylla uppdraget bliva mindre, föreslå de sakkunniga, att vederbörande förordnas, efter förslag av centralrådet, sedan vederbörande militära chefer och stiftsstyrelser ytttrat sig, av Kungl. Maj:t på en tid av tre år. Militärpastorerna skulle enligt förslaget stå under omedelbart befäl av vederbörande truppförbandschef.

I fråga om ersättningen för militärpastorernas arbete föreslå de sakkunniga, att de skola erhålla ett mindre arvode, förslagsvis 600 kronor för år vid regemente, 400 kronor för år vid kår (flygflottilj) och 200 kronor för år vid fristående kompani. Därvid har Nya varvet i Göteborg likställts med fristående kompani. I enlighet med dessa principer hava de sakkunniga uppgjort en förteckning över de arvoden som böra utgå till militärpastorer. I denna förteckning hava uteslutits truppförbanden i Boden och Karlsborg, då den andliga vården därstädes även i fortsättningen förutsattes skola omhänderhavas av de redan befintliga militära prästerna i dessa garnisoner. Icke heller hava medtagits örlogsstationerna i Stockholm och Karlskrona, ej heller Karlskrona kustartilleriregemente; det har nämligen förutsatts, att pastoralvården å dessa orter skall omhänderhavas av amiralitetsförsamlingarnas prästerskap. Där- emot hava i förteckningen upptagits två särskilda marinpastorsbefattningar, nämligen en fartygspastor å flottans långresefartyg och en präst för kustflottan under två eller tre månaders tid, då kustflottan är samlad. Till fartygspastorn föreslås ett arvode av 2,000 kronor (förutom fritt kosthåll) och för kustflottans präst 450 kronor för månad eller högst 1,350 kronor. Dessa två marinpastorer föreslås skola tillsättas för ett år i sänder. — Det sammanlagda beloppet av de årsarvoden, som sålunda av de sakkunniga beräknats, uppgå till 29,750 kronor.

I de avgivna yttrandena har icke från något håll någon erinran försports emot de sakkunnigas uppfattning, att den religiösa vården vid truppförbanden icke bör anknytas till församlingslivet på orten utan bör särskilt organiseras. Däremot hava i andra hänseenden vissa gensagor yppats i fråga om den föreslagna militärpastorsorganisationen.

De sakkunniga hava föreslagit, att kostnaderna för den »ordinarie» religionsvården vid truppförbanden, d. v. s. arvoden å de föreslagna militärpastorerna, skola utgå ur kyrkofonden. Beträffande arvodet å den föreslagna fartygspastorn å flottans långresefartyg föreslå de sakkunniga, att detsamma upptages under fjärde huvudtiteln. Sammanlagda beloppet av arvoden till militärpastorer m. fl. har av de sakkunniga beräknats till 29,950 kronor.

I fråga om *den frivilliga religiösa verksamheten vid truppförbanden* hava de sakkunniga uttalat sig för att den frivilliga soldathemsverksamheten, vilken hittills understötts av anslaget till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, även i fortsättningen borde i samma utsträckning upp-

muntras. Likaledes borde alltjämt såväl förbundet Soldaternas vänner som Svenska kyrkans diakonistyrelsens militärutskott för deras centrala verksamhet tillerkännas statsunderstöd. För ändamålet föreslå de sakkunniga, att i nyssberörda anslag fortfarande för frivillig religionsvård beräknas ett belopp, som skulle ankomma på centralrådet att årligen föreslå. De sakkunniga hava för sin del i nämnda hänseende räknat med ett belopp av 34,800 kronor för år. Förslag till fördelning av anslaget i fråga skulle ankomma på centralrådet att uppgöra och icke såsom nu arméförvaltningens civila departement.

De hörda myndigheterna hava i stort sett lämnat sin anslutning till de sakkunnigas uttalanden i förevarande hänseende.

Vad beträffar *den kulturella verksamheten vid truppförbanden* hava de sakkunniga föreslagit, att vid varje truppförband (motsvarande) skall finnas ett »bildningsråd» såsom ledande organ för den kulturella vården enligt närmare angivna grunder. Vid krigsskolor m. fl. undervisningsanstalter skulle dock icke finnas något bildningsråd, utan de sakkunniga hava förutsett, att kulturell vård där bedrivs som ett led i den ordinarie undervisningen.

Bildningsråden, som i sin allmänna verksamhet förutsättas skola stå i direkt förbindelse med centralrådet, föreslås av de sakkunniga skola i sin verksamhet vid truppförbanden vara underställda vederbörande truppförbandschef, vilken skall äga att personligen eller genom annan officer deltaga i bildningsrådets förhandlingar. Dessutom föreslås den av bildningsråden bedrivna verksamheten skola stå under inspektion av truppförbandschefen.

Bildningsråden skola enligt de sakkunnigas förslag bestå av fem ledamöter, nämligen: en representant från svenska kyrkan (i regel vederbörande militärpastor), en representant från förbundet Soldaternas vänner eller annan organisation, som på frivillighetens väg bedriver religiös verksamhet inom försvarsväsendet, en representant från det fast anställda manskapet vid truppförbandet, samt två representanter från de statsunderstödda folkbildningsorganisationerna.

För bildningsrådets verksamhet föreslås bidrag skola utgå från anslaget till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet. Dessa bidrag skola vara dels grundunderstöd och dels tilläggsunderstöd. Grundunderstöden föreslås för regemente till högst 300 kronor, för kår (flygflottilj) till högst 200 kronor och för fristående kompani till 100 kronor; dessa medel avses för administration samt för anordnande av föreläsnings- och studiecirkelverksamhet. Sammanlagda beloppet av grundunderstöden har av de sakkunniga uppskattats till 15,200 kronor. För tilläggsunderstöd hava de sakkunniga beräknat ett belopp om sammanlagt 8,000 kronor. Detta belopp avses att användas för kvalificerad studiecirkelverksamhet och förutsättes skola fördelas av centralrådet.

De sakkunnigas förslag i avseende å bildningsråden har av de flesta hörda myndigheterna i princip biträtts; dock hava från åtskilliga håll erinringar framställts mot olika detaljer i förslaget.

I fråga om *centralrådet och dess verksamhet* innebär förslaget härom, att centralrådet, som skall lyda direkt under Kungl. Maj:t, skall vara ett samlande och rådgivande organ till främjande av en ändamålsenlig utveckling av den andliga vården inom försvarsväsendet. Centralrådet föreslås skola tillsättas av Kungl. Maj:t. I detsamma föreslås skola ingå den för mobilisering av Kungl. Maj:t utsedde fältprosten samt ytterligare följande åtta ledamöter: en regementsofficer eller generalsperson eller flaggman, tillika ordförande, en representant från svenska kyrkans diakonistyrelse, en representant från frikyrkliga samarbetskommittén, en representant från förbundet Soldaternas vänner, en representant från försvarsväsendets underbefälsförbund samt tre representanter från de statsunderstödda folkbildningsorganisationerna.

Med avseende å centralrådets ekonomi hava de sakkunniga räknat med ett årligt anslagsbelopp om 10,000 kronor från anslaget till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, därav minst 5,000 kronor skulle avses för studie- och instruktionskurser för personal, som skall handhava andlig vård, religiös eller kulturell. I övrigt har räknats med ett arvode av 400 kronor till ordföranden och ett arvode av 1,000 kronor till sekreteraren, kostnader för sammanträdesarvodet, resor, expenser m. m.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Det torde icke kunna förnekas, att — såsom från skilda håll hävdats — den nuvarande ordningen för befrämjande av kulturell och religiös verksamhet vid försvarsväsendet under fredsförhållanden kännetecknas av en viss villrådighet och oenhetlighet i tillämpningen, som icke kan vara till gagn för de syften man med förevarande anslag vill vinna. Då vidare en något så när stadgad organisation på detta område i fredstid lärer vara en väsentlig förutsättning för ett effektivt förberedelsearbete i fråga om tillgodoseendet av de andliga och kulturella intressena hos trupperna under krigsförhållanden — intressen som enligt mångas mening kräva en hög grad av omtanke — framstår det såsom en angelägenhet av icke ringa betydelse att söka åstadkomma något fastare former för handhavandet av denna verksamhet. Jag vill därför ansluta mig till den under den nu slutförda utredningen framförda meningen, att vissa åtgärder av organisatorisk art på ifrågavarande område lämpligen snarast böra vidtagas.

Vad beträffar principerna för en lösning av den sålunda föreliggande frågan — ordnandet i fredstid av den kulturella och religiösa verksamheten vid försvarsväsendet — kan jag i stort sett ansluta mig till de riktlinjer härutinnan, som uppdragits av de sakkunniga i deras den 19 november 1938 framlagda betänkande och som till sina huvuddrag i allmänhet tillstyrkts av de över betänkandet hörda myndigheterna; i vissa detaljfrågor har jag däremot icke kunnat biträda de sakkunnigas förslag.

I anslutning till vad de sakkunniga anfört anser även jag, att den ifrågavarande verksamheten vid truppförbanden i likhet med vad nu lärer vara fallet bör vara av såväl religiös som allmänt kulturell art, liksom jag också ansluter mig till den av de sakkunniga uttalade meningen, att inom den religiösa verksamheten bör finnas utrymme såväl för »ordinarie» religionsvård, utövad i anslutning till svenska kyrkan, som för en under mera fria former arbetande verksamhet på detta område, utövad av frivilliga sammanslutningar av olika slag.

Vad då först beträffar den »ordinarie» religiösa verksamheten vid truppförbanden, hava de sakkunniga föreslagit, att vid varje truppförband skall anställas en präst, tillhörande svenska kyrkan, som militärpastor. Detta förslag sammanhänger med att de sakkunniga på närmare angivna skäl funnit sig böra bestämt avvisa den tidigare framkomna tanken på att anknyta den religiösa verksamheten vid truppförbanden till det ordinarie församlingslivet å förläggningssorten. Även jag har kommit till den uppfattningen, att en dylik anknytning knappast låter sig med fördel genomföras. Att tillgången på en för denna särskilda verksamhet lämpad prästman mången gång kan vara till fromma för den andliga utvecklingen hos den vid truppförbanden samlade ungdomen, torde däremot vara ovedersägligt; såsom alltid i dylika fall kommer det dock naturligen i hög grad an på att finna den rätta personen. Då de sakkunnigas förslag i fråga om militärpastorernas anställningsförhållanden — förordnande på relativt kort tid och med militärpastorstjänsten som bisyssla — synes mig ägnat att i möjligaste mån underlätta ett gott personal, finner jag mig böra lämna min anslutning till detta förslag. Militärpastorsbefattningar med av Kungl. Maj:t bestämda arvoden böra således även enligt min mening inrättas vid de truppförband, som av de sakkunniga föreslagits. I överensstämmelse med vad som av vissa marina myndigheter anförts läser särskild militärpastor dessutom böra anställas vid Karlskrona kustartilleriregemente. Till de sakkunnigas förslag om anställande av dels en fartygspastor för flottans långresefartyg och dels en särskild präst för kustflottan under den tid denna är samlad vill jag också ansluta mig. På sätt de sakkunniga föreslagit torde militärpastorerna böra förordnas av Kungl. Maj:t på en tid av tre år på förslag av det till inrättande föreslagna centralrådet efter vederbörande militära chefers och stiftsstyrelsers yttrande; de båda sistnämnda prästerliga befattningarna vid flottan torde dock böra tillsättas blott för ett år i sänder. Därest icke särskilda skäl anses böra till annat föranleda, lära i första hand icke ordinarie prästmän i svenska kyrkans tjänst böra ifrågakomma till förordnande som militärpastorer.

I fråga om storleken av militärpastorernas arvoden hava de sakkunniga såsom normalbelopp föreslagit 600 kronor vid regemente, 400 kronor vid kår (flygflottilj) och 200 kronor vid fristående kompani, varmed även likställts Nya varvet i Göteborg. Från ett flertal av de hörda myndigheterna har framhållits, att dessa arvoden vore väl lågt beräknade i betraktande av de relativt stora fordringar som enligt förslaget ställas på militärpastorerna. För egen del finner jag dock de föreslagna arvoden såvitt nu kan bedömas vara i stort sett väl avvägda; möjligen kan sägas, att arvoden till militärpastorerna vid fristående kompani (Nya varvet) äro i lägsta laget. Jag vill emellertid instämma i den från åtskilliga håll framförda åsikten, att dessa arvoden icke skola behöva anlitas för bekostande av vederbörande militärpastors resor till och från förläggningsplatsen, i den mån sådana i vissa fall må erfordras. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av vederbörande truppförbandschef för dylika fall medgiva, att särskild ersättning får utgå av statsmedel. Även de föreslagna arvoden till fartygspastorn, 2,000 kronor, och till prästen vid kustflottan, 450 kronor för månad eller högst 1,350 kronor, synas mig vara väl avvägda. Fartygspastorn lärer dessutom böra erhålla fritt kosthåll ombord, varför kostnaden emellertid torde böra belasta marinens mathållningsanslag.

De sakkunniga hava föreslagit, att kostnaderna för de föreslagna arvoden — utom arvodet till fartygspastorn — skola utgå av kyrkofonden, närmare bestämt av det belopp om högst 400,000 kronor om året, som Kungl. Maj:t enligt gällande lag äger disponera för ersättningar för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket. Nämnda förslag har tillstyrkts av statskontoret,

som dessutom hävdad den åsikten, att jämväl arvodet till fartygspastorn borde kunna utgå av nämnda medel. Efter att hava i denna del inhämtat chefens för ecklesiastikdepartementet mening finner jag mig böra ansluta mig till förslaget i fråga med den utvidgning som av statskontoret ifrågasatts. Den sammanlagda summa, som för ifrågavarande ändamål skulle komma att belasta nämnda anslag från kyrkofonden, uppgår till cirka 30,000 kronor om året. Detaljerat förslag härutinnan lärer sedermera komma att i annan ordning underställas Kungl. Maj:ts prövning. — I detta sammanhang vill jag påpeka, att det nu föreslagna sättet för bestridande av kostnaderna för militärpastorernas arvoden icke lärer böra medföra, att jämväl de särskilda kostnader av motsvarande slag, som må uppkomma för bestridande av självården i fält under krigsförhållanden, skola utgå av kyrkofondens medel.

Vad därefter beträffar den frivilliga religiösa verksamheten vid truppförbanden vill jag erinra om att min företrädare i ämbetet i anslutning till frågan om tillsättande av den förenämnda sakkunnigtredningen uttalade, bland annat, att det vore av vikt, att tillräckligt utrymme bereddes åt de frikyrkliga strömningarna vid den andliga vårdens handhavande å de särskilda förläggningssorterna, ävensom att det vore av betydelse, att den verksamhet, som för närvarande utövades av de s. k. soldathemmen, finge utövas under samma fria former som hittills. Dessa synpunkter hava även omfattats av de sakkunniga, vilka i sitt betänkande uttalat, att den frivilliga soldathemsverksamheten även i fortsättningen borde i samma utsträckning uppmuntras. Likaså borde alltjämt såväl förbundet Soldaternas vänner som svenska kyrkans diakonistyrelses militärutskott tillerkännas statsunderstöd för deras centrala verksamhet. Dessa understöd borde alltjämt utgå från det nu förevarande anslaget. Till vad sålunda i denna fråga uttalats och föreslagits kan jag i huvudsak ansluta mig.

I fråga om den »kulturella vården» vid truppförbanden hava de sakkunniga ansett en för ändamålet särskilt organiserad verksamhet behöflig för att vinna det syfte som i detta hänseende eftersträvas. I anslutning härtill hava de sakkunniga föreslagit inrättande av ett »bildningsråd» vid varje truppförband. Tanken att skapa särskilda lokala organ med uppgift att vid truppförbanden leda och ordna den kulturella verksamheten bland den där samlade ungdomen synes i och för sig riktig, liksom och de sakkunnigas förslag att giva dessa organ en fast anknytning till de redan befintliga folkbildningsorganisationerna torde vara ett uppslag att taga fasta på. I fråga om de föreslagna organens organisation förefaller dock lämpligt, att vissa jämkningar i förhållande till de sakkunnigas förslag vidtagas. Till en början synes den av de sakkunniga föreslagna benämningen icke lyckligt vald. Då här ifrågasättes en aktiv medverkan från personalens sida, torde en lämpligare benämning vara »utskottet för kulturell verksamhet» vid vederbörande truppförband, därvid utskottet torde komma att i dagligt tal benämnas »kulturella utskottet». I fråga om utskottets sammansättning synes — på sätt i åtskilliga över förslaget avgivna yttranden påpekats — den ansvarsställning i fråga om verksamheten vid truppförbanden som rent allmänt tillkommer truppförbandschefen böra medföra, att en av honom utsedd officer vid truppförbandet bör såsom ordförande ingå bland utskottets ledamöter. Truppförbandschefen bör dessutom, på sätt de sakkunniga föreslagit, äga rätt att personligen deltaga i utskottets förhandlingar och att inspektera utskottets verksamhet. Vad beträffar övriga ledamöter i kulturella utskottet lärer det vara lämpligt, att vederbörande militärpastor ingår som självskriven ledamot. Övriga ledamöter i utskottet torde lämpligen böra vara dels en representant för det fast anställda manskapet vid truppförbandet och dels två representanter för i landet verk-

samma folkbildningsorganisationer; någon representant för den frivilliga religiösa verksamheten synes däremot knappast vara erforderlig i detta utskott. Representanten för det fast anställda manskapet bör enligt min mening utses av truppförbandschefen efter det han låtit vid truppförbandet verksamma underbefälsföreningar yttra sig. De två representanterna för folkbildningsorganisationerna torde i enlighet med de sakkunnigas mening böra utses av centralrådet. Förslag å dessa representanter torde emellertid böra avgivas av Samverkande bildningsförbundens styrelse, vilken bör äga att fritt föreslå ur vilka bildningsförbund de skola väljas.

Kulturella utskott torde i enlighet med de sakkunnigas förslag böra finnas vid samtliga truppförband, örlogsstationer, flygflottiljer m. m., däremot icke vid självständiga skolor och undervisningsanstalter. Dock torde flygkrigsskolan med hänsyn till sin organisation böra i detta hänseende likställas med flygflottilj. På sätt marinförvaltningen framhållit lärer jämväl vid kustflottan ett kulturellt utskott böra anordnas. I fråga om utskottens ekonomiska understöd från statens sida kan jag i huvudsak ansluta mig till de sakkunnigas förslag, vilket innebär, att utskotten skulle erhålla ett årligt grundunderstöd av 300 kronor vid regemente (örlogsstation), 200 kronor vid kår (flygflottilj) och 100 kronor vid självständigt kompani, varmed jämställes Nya varvet i Göteborg. Möjligen kan dock det sistnämnda bidraget komma att befinnas väl knappt. Dessutom skulle utgå ett visst belopp, av de sakkunniga beräknat till 8,000 kronor, avsett för kvalificerad studiecirkelverksamhet, vilket belopp skulle fördelas av centralrådet. De nämnda understöden torde böra utgå från det nu förevarande anslaget.

Den av mig här framlagda planen för organiserandet av såväl den religiösa som den kulturella verksamheten vid truppförbanden kan naturligen komma att visa sig på grund av lokala eller personliga förhållanden i vissa fall behöva modifieras. Jag tänker därvid särskilt på de av Visby domkapitel påpekade speciella förhållandena på Gotland, vilka kunna tänkas kräva, att den religiösa verksamheten där ordnas på särskilt sätt, ävensom på kustflottans kulturella utskott, vars sammansättning på grund av de säregna lokala förhållandena måhända måste bli en annan än den i övrigt gällande. För dylika fall förutsätter jag emellertid, att Kungl. Maj:t kommer att, efter förslag av centralrådet eller efter dess hörande, utfärda erforderliga särbestämmelser.

Jag övergår så till det av de sakkunniga föreslagna centralrådet, vars inrättande jag i princip vill förorda. Rådets officiella benämning torde lämpligen böra vara »centralrådet för religiös och kulturell verksamhet inom försvarsväsendet». Centralrådets uppgifter torde i stort sett böra vara de av de sakkunniga föreslagna, därvid jag dock förutsätter, att uppgifternas utförande kommer att bliva föremål för närmare överarbetning i samband med utfärdande av instruktion för centralrådet.

I fråga om sammansättningen av centralrådet biträder jag de sakkunnigas uppfattning, att rådets ordförande bör vara en generalsperson eller flaggman eller en regementsofficer. Däremot kan jag icke ansluta mig till förslaget om att den för krigsförhållanden av de sakkunniga föreslagne fältprosten skulle vara självskriven ledamot i centralrådet. Frånsett att frågan om mobiliseringsorganisationen av den andliga vården vid försvarsväsendet ännu icke fått sin lösning, lär det nämligen vara mindre lämpligt att på detta sätt knyta en mobiliseringsbefattning vid en viss verksamhet i fredstid. Däremot anser även jag, att i centralrådet bör ingå en i Stockholm eller dess närhet boende präst vid svenska kyrkan. Då denne präst torde böra få som uppgift att i viss mån verka som en personligen sammanhållande kraft i förhållande till militärpastorerna, torde han icke böra ut

väljas bland dessa utan snarare få utses bland en något äldre och erfarnare kategori prästmän än den dessa i allmänhet torde komma att tillhöra. I centralrådet torde vidare böra ingå en representant för svenska kyrkans diakonistyrelse och en representant från frikyrkliga samlingskommittén; däremot finner jag knappast erforderligt, att i rådet ingår jämväl en representant för förbundet Soldaternas vänner. På sätt de sakkunniga föreslagit bör en representant för försvarsväsendets underbefälsförbund ingå i rådet. Slutligen böra i rådet ingå tre representanter för folkbildningsverksamheten i landet. Ledamöterna i centralrådet böra tillsättas av Kungl. Maj:t för en tid av tre år i sänder, i förekommande fall efter förslag av de angivna organisationerna. Av de tre representanterna för folkbildningsverksamheten synas lämpligen en böra utses efter förslag av skolöverstyrelsen och två efter förslag av Samverkande bildningsförbundens styrelse.

I anslutning till vad de sakkunniga föreslagit läser centralrådet böra uppdelas på två sektioner, lämpligen benämnda religiösa sektionen och kulturella sektionen. I fråga om sekreterarhjälp vill jag ansluta mig till Samverkande bildningsförbundets styrelses förslag, att en sekreterare utses för vardera sektionen.

Vad slutligen beträffar kostnaderna för centralrådets verksamhet torde dessa i enlighet med förslaget böra bestridas från anslaget till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet. Förutom ett mindre arvode till ordföranden torde man få räkna med att av den i centralrådet ingående prästerliga ledamoten kommer att krävas ett så avsevärt arbete jämväl utom sammanträdena, att ett särskilt arvode till honom bör utgå. Detta arvode torde icke böra sättas lägre än till 1,500 kronor om året. De övriga ledamöterna i rådet torde böra uppbära allenast smärre sammanträdesarvodet, vilkas belopp det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera bestämma. För vardera av de två sekreterarna torde böra beräknas ett årsarvode av 1,000 kronor. I övrigt har jag intet att erinra mot de av de sakkunniga gjorda kostnadsberäkningarna för centralrådets verksamhet.

Vad jag sålunda anfört rörande organisationen av den andliga vården vid försvarsväsendet föranleder till att det hittills utgående anslaget för ändamålet torde böra något höjas utöver nu utgående belopp, 50,000 kronor. Kostnaderna för centralrådet torde icke med den av mig föreslagna organisationen kunna beräknas lägre än till 12,000 kronor. Kostnaderna för understöd åt de kulturella utskotten vid truppförbanden torde kunna begränsas till ungefär 23,000 kronor. Slutligen torde för soldatshems- och motsvarande verksamhet böra i enlighet med de sakkunnigas förslag avses cirka 35,000 kronor. Anslagsbehovet skulle sålunda komma att uppgå till $(12,000 + 23,000 + 35,000 =)$ 70,000 kronor, d. v. s. det belopp, som de sakkunniga föreslagit i sitt betänkande. Nämnda belopp överstiger med 20,000 kronor såväl nu utgående anslag för ändamålet som det i statsverkspropositionen för budgetåret 1939/40 beräknade anslagsbeloppet.

Utskottet.

Utskottet vill erinra därom, att med 1925 års försvarsbeslut skedde den förändringen med avseende å organiserandet av den andliga vården vid försvarsväsendet, att de förut utgående arvoden till regementspastorer vid armén i allmänhet indrogos. De prästerliga tjänsterna vid de marina församlingarna i Stockholm och Karlskrona berördes däremot icke av nämnda försvarsbeslut. Emellertid innehöll 1925 års beslut, att ett anslag av 50,000 kronor skulle årligen anvisas för att användas dels, där så funnes lämpligt,

för bestridande av pastoralvård inom armén, dels ock för de värnpliktigas vård i övrigt. Genom 1936 års försvarsbeslut vidtogs ingen ändring härutinnan.

Det av Kungl. Maj:t i föreliggande proposition framlagda förslaget om revision av det nu tillämpade systemet för den andliga vårdens bedrivande vid försvarsväsendet anser sig utskottet kunna i allt väsentligt tillstyrka.

Vad beträffar den ordinarie religiösa verksamheten har departementschefen föreslagit, att vid varje truppförband skall finnas anställd en militärpastor. Om än förslaget härom torde kunna sägas i viss mån innebära en återgång till den tidigare regementspastorsinstitutionen, föreligger dock den väsentliga skillnaden, att de föreslagna militärpastorerna skola förordnas allenast på viss tid — 3 år — och tilldelas jämförelsevis låga arvoden, varigenom militärpastorstjänsten blir att betrakta som bisyssla. Utskottet, som i likhet med departementschefen anser det ifrågasatta sättet för militärpastorernas anställande vara ägnat att i möjligaste mån underlätta ett gott personval, har funnit sig böra tillstyrka inrättandet av den föreslagna militärpastorsinstitutionen.

Enligt departementschefens förslag skulle den särskilda andliga vården delvis ingå i den militära dagordningen. Då utskottet emellertid hyser den uppfattningen, att något tvång icke bör få förekomma i religiösa frågor, förutsätter utskottet, att befrielse från deltagande i religiösa föranstaltningar skall beviljas envar, som av religiösa eller andra godtagbara skäl personligen anhåller därom. Genom vad utskottet således anfört torde motionen I: 245, i vad den innehåller yrkande om att gudstjänster och andaktsövningar vid truppförbanden icke göras obligatoriska, blivit i berörda del besvarad.

Vad härefter beträffar frågan om storleken av militärpastorernas arvoden anser utskottet desamma med hänsyn till de arbetsuppgifter, som dessa befattningshavare få att utföra, vara i stort sett väl avvägda. Utskottet anser sig följaktligen böra avstyrka det i motionerna I: 247 och II: 379 gjorda yrkandet om höjning av de till militärpastorerna vid kår och fristående kompani beräknade arvodesbeloppen.

Utskottet tillstyrker förslaget att kostnaderna för militärpastorernas arvoden bestridas av kyrkofonden.

Mot principerna för den frivilliga religiösa verksamhetens ordnande har utskottet icke haft något att erinra. Detsamma gäller den kulturella vården vid truppförbanden. Som ledande organ för sistnämnda verksamhet skulle enligt departementschefens förslag fungera »utskottet för kulturell verksamhet». I överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit synes »bildningsråd» vara en lämpligare benämning, vilken alltså föreslås. Beträffande bildningsrådets sammansättning har i motionen I: 245 yrkats, att vederbörande militärpastor icke bör vara självskriven ledamot däri. Några bärande skäl för motionärens förslag synas utskottet icke föreligga, varför motionen avstyrkes i denna del.

För sammanhållning, befrämjande och kontroll av den andliga vården, såväl den religiösa som den kulturella, har departementschefen föreslagit

inrättande av ett centralråd. I fråga om rådets sammansättning ävensom kostnaderna för dess verksamhet hava förslagen härutinnan av utskottet lämnats utan erinran.

Det för den andliga vårdens befrämjande vid försvarsväsendet beräknade anslaget, 70,000 kronor, som med 20,000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade, tillstyrkes av utskottet.

Vad departementschefen i övrigt under förevarande anslag föreslagit har i de delar, om vilka utskottet icke särskilt yttrat sig, icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

II. att motionen I: 245, till den del den icke får anses besvarad genom vad utskottet ovan anført, ej må av riksdagen bifallas.

III. att motionerna I: 247 och II: 379 icke må av riksdagen bifallas.

175:o) **Kommunalutskylder för försvarsväsendets till tjänstebostäder upplätta fastigheter.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 200, sid. 266) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kommunalutskylder för försvarsväsendets till tjänstebostäder upplätta fastigheter* för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 83,000 kronor.

176:o) **Reglering av vissa kursförluster.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 201) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

177:o) **Underhållskostnader för vissa samvetsömma värnpliktiga. Civilanställnings befrämjande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 202 och 203, sid. 266 och 267) och under erinran, att för innevarande budgetår anvisats för här ifrågavarande ändamål samma anslagsbelopp, som nu begärts, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1939/40 anvisa

a) till *underhållskostnader för vissa samvetsömma värnpliktiga* ett förslagsanslag av 300,000 kronor;

b) till *civilanställnings befrämjande* ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

178:o) **Årskostnader för luftbevakningscentraler.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, sid. 267 och 268) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *årskostnader för luftbevakningscentraler* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

179:o) **Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen. Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst. Dyrtids-tillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Barntillägg.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till här ifrågavarande ändamål (punkterna 205—208) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden, vilket härmed

anmäles.

Stockholm den 16 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RASTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Grünebo, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Asplund, Andersson* i Fältenborg, *Nilsson* i Landeryd, *Ström* i Lidköping, *Lindström, Larsson* i Varberg, *von Heland* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Rästock, Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Svensson* i Grönvik, *Ward, Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Malmö, *Bergström, Lundberg, Mårtensson, Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation

vid *punkt 103:o*) (flottans ersättningsbyggnad) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Landeryd, *Domö, Magnusson* i Skövde, *Lundberg* och *Bergvall*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom av departementschefen — — — = utskottet — — — motionerna i nu berörda delar.

idkommande härefter det i motionerna I: 124 och II: 194 gjorda yrkandet o anskaffande av fyra motortorpedbåtar vill utskottet framhålla, att på se re tid verkställda undersökningar rörande motortorpedbåtarnas använd- ba et visat, att desamma utgöra ett betydligt krafttillskott till det marina för aret. Då, såsom chefen för marinen i samband med utredningen om flo ns fartygstyper uttalat, dessa båtar's förnämsta insats kan göras, när

de uppträda i stora mängder och i samverkan med övriga stridskrafter, synes det utskottet vara en angelägenhet av vikt, att åtgärder vidtagas för att vårt bestånd av dylika båtar utökas. Med hänsyn härtill och då kravet på en omedelbart verkande beredskap gör sig särskilt gällande mot bakgrunden av nuvarande oroliga internationella läge, finner sig utskottet — i enlighet med yrkandet i nu berörda motioner — böra föreslå, att medel anvisas för anskaffande av ytterligare åtta motortorpedbåtar. Kostnaderna, som beräknas till sammanlagt 5,000,000 kronor, torde lämpligen böra fördelas på två budgetår, varför för nästa budgetår böra anvisas 2,500,000 kronor.

I sistnämnda båda motioner — — — = utskottet — — — anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

I. = utskottet.

II. att riksdagen må med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 124 och II: 194, i vad motionerna avse anvisande av medel för anskaffande av fyra nya motortorpedbåtar, ävensom med avslag å motionerna I: 61 och II: 112, i vad dessa motioner avse anvisande av medel för anskaffande av motorfiskebåtar, till *flottans ersättningsbyggnad* för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 26,000,000 kronor.

III. = utskottet.»